

Obsah

I Uznesenia, odporúčania a stanoviská

UZNESENIA

Výbor regiónov

Interactio – na diaľku – 144. plenárne zasadnutie VR, 5. 5. 2021 – 7. 5. 2021

2021/C 300/01	Uznesenie Európskeho výboru regiónov o Konferencii o budúcnosti Európy	1
2021/C 300/02	Uznesenie Európskeho výboru regiónov o voľnom pohybe počas pandémie COVID-19 (digitálne zelené osvedčenie) a zvýšení výroby očkovacích látok	4

STANOVISKÁ

Výbor regiónov

Interactio – na diaľku – 144. plenárne zasadnutie VR, 5. 5. 2021 – 7. 5. 2021

2021/C 300/03	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv z miestneho a regionálneho hľadiska	7
2021/C 300/04	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Balík opatrení týkajúcich sa rozširovania 2020	13
2021/C 300/05	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Únia rovnosti: akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025	19
2021/C 300/06	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím	24
2021/C 300/07	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Bezpečné a udržateľné chemikálie pre životné prostredie bez toxických látok v európskych mestách a regiónoch	29
2021/C 300/08	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Miestne a regionálne samosprávy a ochrana morského prostredia	36

2021/C 300/09	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Skúsenosti a ponaučenia, ktoré získali regióny a mestá počas krízy spôsobenej pandémiou COVID-19	43
2021/C 300/10	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Európska zdravotná únia: posilnenie odolnosti EÚ	53
2021/C 300/11	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Pohon pre klimaticky neutrálne hospodárstvo: stratégia integrácie energetického systému EÚ	58
2021/C 300/12	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Akčný plán digitálneho vzdelávania 2021 – 2027	65
2021/C 300/13	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Európske médiá v digitálnej dekáde: akčný plán	69

III *Prípravné akty*

Výbor regiónov

Interactio – na diaľku – 144. plenárne zasadnutie VR, 5. 5. 2021 – 7. 5. 2021

2021/C 300/14	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Cezhraničné ohrozenia zdravia a mandát Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb	76
2021/C 300/15	Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Farmaceutická stratégia pre Európu a legislatívny návrh na zmenu mandátu Európskej agentúry pre lieky (EMA)	87

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

UZNESENIA

VÝBOR REGIÓNOV

INTERACTIO – NA DIAEKU – 144. PLENÁRNE ZASADNUTIE VR, 5. 5. 2021 – 7. 5. 2021

Uznesenie Európskeho výboru regiónov o Konferencii o budúcnosti Európy

(2021/C 300/01)

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV (VR)

1. plne podporuje potrebu rozsiahlej, skutočne inkluzívnej, transparentnej, geograficky a politicky vyváženej a decentralizovanej diskusie o budúcnosti Európskej únie;
2. napriek pretrvávajúcim výzvam spôsobeným pandémiou COVID-19 víta dlho očakávané začatie práce spojenej s Konferenciou o budúcnosti Európy a očakáva, že výbor prispeje k dosiahnutiu ambiciózných, ďalekosiahlych a trvalých výsledkov s hmatateľným prínosom pre všetkých občanov EÚ;
3. vyjadruje poľutovanie nad tým, že začiatok konferencie sa omeškal a že proces, ktorý mal trvať dva roky, sa preto skrúti na jeden rok. Napriek tomu vyzýva na zintenzívnenie úsilia, aby bola konferencia úspechom z hľadiska demokratickej participácie a zapojenia občanov;
4. zdôrazňuje, že konferencia by mala byť procesom, ktorý dáva priestor všetkým občanom na vyjadrenie názorov bez ohľadu na prostredie, z ktorého pochádzajú, vek, pôvod alebo miesto bydliska. Nabáda všetkých aktérov, aby organizovali podujatia a propagovali digitálnu platformu v celej spoločnosti v snahe osloviť aj iné skupiny ako tie, ktoré sa obvykle zúčastňujú na diskusiách o EÚ tak, aby výsledkom konferencie bola plne inkluzívna diskusia;
5. berie na vedomie spoločné vyhlásenie podpísané Európskym parlamentom, Európskou radou a Európskou komisiou a víta najmä jeho jasné odkazy na regionálne a miestne samosprávy, regionálne parlamenty a zásadu subsidiarity a proporcionality a opakuje svoju výzvu pristúpiť k podpisu spoločného vyhlásenia;
6. poukazuje na to, že v EÚ je približne jeden milión volených zástupcov na miestnej a regionálnej úrovni, ktorí pracujú v mene svojich občanov v takmer 90 000 orgánoch na nižšej ako celoštátnej úrovni. Predstavujú najrozsiahlejšiu úroveň demokratického zastúpenia v EÚ a úroveň najbližšie k občanom a sú spoločne zodpovední za polovicu verejných investícií v EÚ a za vykonávanie viac ako polovice európskych právnych predpisov, čím významne prispievajú k dosiahnutiu politických cieľov EÚ;
7. opätovne potvrdzuje postoj načrtnutý vo svojom uznesení z 12. februára 2020 a opäť poukazuje na to, že väčšina tém vybraných na diskusiu počas konferencie vrátane klímy, životného prostredia, vyludňovania a demografickej výzvy, zdravia, vzdelávania, kultúry, migrácie, právneho štátu, digitálnej transformácie, silnejšieho hospodárstva a sociálnej spravodlivosti patrí do právomoci regionálnych a miestnych samospráv. Preto zdôrazňuje, že konferencia nebude môcť predložiť konkrétne návrhy, pokiaľ podstatná časť týchto návrhov nebude vychádzať z aktívneho dialógu a konzultácií s nižšou ako celoštátnou úrovňou;

8. zastáva názor, že konferencia by sa mala riadiť otvoreným prístupom k reforme politík a inštitúcií a mala by pripraviť pôdu pre trvalé reformy Európskej únie, ktoré budú pokračovať aj po skončení konferencie;
9. považuje konferenciu za príležitosť priblížiť Európu jej občanom a posilniť ich pocit zodpovednosti za európsky projekt prostredníctvom „európskeho domu demokracie“, ktorého základom sú miestne a regionálne samosprávy, múrmi členské štáty a strechou EÚ. Výbor sa zaväzuje zohrávať aktívnu úlohu pri skúmaní rôznych politických možností na posilnenie viacúrovňového riadenia a podporu ďalšej integrácie v Európe v oblastiach, v ktorých je to odôvodnené a v ktorých to prináša pridanú hodnotu;
10. sa domnieva, že vzhľadom na súčasnú pandémiu je nevyhnutné posilniť demokratické zásady a kľúčovú úlohu miest a regiónov pri poskytovaní dôveryhodných odpovedí ľuďom a zdôrazniť význam spolupráce na všetkých úrovniach riadenia a naprieč hranicami s cieľom riešiť spoločné výzvy. Tento aspekt by sa mal riadne zohľadniť v zložení a rokovacom poriadku konferencie;
11. má v úmysle zohrávať aktívnu úlohu na konferencii prostredníctvom účasti svojich členov vo výkonnej rade a delegátov na plenárnych rokovaní konferencie. Výbor sa prostredníctvom viacerých dialógov s miestnymi občanmi, ktoré zorganizuje v celej EÚ, zaväzuje k tomu, že konferencii poskytne tematický príspevok o otázkach, ktoré majú pre miestne a regionálne samosprávy kľúčový význam. Ako nevyhnutný predpoklad pre uskutočnenie komplexných diskusií požaduje účasť mladých ľudí a ľudí zastupujúcich našu rozmanitú spoločnosť;
12. sa nazdáva, že plenárne zasadnutie konferencie by malo byť postavené na pevných demokratických základoch, a preto by mal byť medzi jej členmi primeraný počet zástupcov regionálnych a miestnych parlamentov a rád spolu s ich partnermi z Európskeho parlamentu a národných parlamentov. Zdôrazňuje, že zastúpenie na konferencii musí byť vyvážené z geografického, politického a rodového hľadiska;
13. zdôrazňuje, že je potrebné zintenzívniť administratívne úsilie s cieľom zahrnúť do diskusie na Konferencii o budúcnosti Európy názory najvzdialenejších regiónov EÚ, ktoré majú v rámci EÚ jedinečný a výnimočný charakter a sú propagátormi EÚ na iných kontinentoch;
14. víta spustenie viacjazyčnej digitálnej platformy pre Konferenciu o budúcnosti Európy a zaväzuje sa podporovať ju a prispievať k nej organizovaním participatívnych dialógov a poskytovaním príslušnej spätnej väzby. Nabáda miestne a regionálne samosprávy, aby o existencii tejto platformy informovali svojich občanov a aby podporovali účasť všetkých skupín spoločnosti bez ohľadu na prostredie, z ktorého jednotlivec pochádza, jeho pôvod alebo miesto bydliska;
15. sa domnieva, že všetky názory na EÚ a jej budúcnosť musia byť zastúpené tak na podujatiach, ako aj v digitálnej platforme, aby bolo možné považovať konferenciu za skutočne demokratický proces. Poukazuje však na to, že sa musia dodržiavať minimálne hodnoty a že by sa nemali pripustiť názory, ktoré nerešpektujú úctu k ľudskej dôstojnosti, slobodu, demokraciu, rovnosť, právny štát a ľudské práva alebo ktoré sú urážlivé, hanlivé, nenávisťné, rasistické alebo v rozpore s verejným poriadkom. Organizátori a účastníci by sa mali zaviazali, že budú tieto hodnoty dodržiavať za každých okolností;
16. poznamenáva, že už začal organizovať diskusie na svojich plenárnych zasadnutiach a schôdzach komisií a prijímať stanoviská na témy týkajúce sa činnosti konferencie. Okrem toho sa na konferenciu budú zameriavať významné podujatia VR, ako je Európsky týždeň regiónov a miest, výročná konferencia EuroPCOM a dialógy a konzultácie s občanmi na miestnej i regionálnej úrovni, ako aj podujatia organizované politickými skupinami výboru;
17. zdôrazňuje, že je potrebné zintenzívniť úsilie na všetkých úrovniach riadenia s cieľom zahrnúť do diskusie na Konferencii o budúcnosti Európy regióny, ktoré sú závažne a trvalo znevýhodnené v dôsledku prírodných alebo demografických podmienok, ako sú riedko osídlené, ostrovné, pohraničné alebo horské regióny;
18. vyzdvihuje svoju prebiehajúcu iniciatívu zameranú na konzultácie s občanmi prostredníctvom dialógov na miestnej a regionálnej úrovni, ktoré organizujú členovia VR, a poukazuje na to, že pred začiatkom konferencie sa už uskutočnilo niekoľko úspešných podujatí. Tieto podujatia uľahčujú interakciu občanov s politikmi na všetkých úrovniach verejnej správy a dokazujú, že diskusia o smerovaní Európskej únie je pre európske regióny a mestá veľmi dôležitá;

19. pripomína, že konferencia musí osloviť všetky územia v Európe, tak mestské, ako aj vidiecke. Zdôrazňuje zásadnú úlohu, ktorú môžu zohrávať úrovne na nižšej ako celoštátnej úrovni, aby sa diskusie v rámci konferencie dostali do vidieckych oblastí a aby sa zohľadnili aj ich špecifické potreby;
20. oceňuje medziinštitucionálnu spoluprácu a zvýšenú súčinnosť pri zavádzaní takýchto činností a bude uľahčovať ďalšie osvetové činnosti prostredníctvom spolupráce so svojimi partnermi, ako sú: regionálne parlamenty prostredníctvom Konferencie európskych regionálnych legislatívnych zhromaždení (CALRE), iniciatíva RLEG, ktorú podporuje skupina regiónov s legislatívnymi právomocami, siete RegHub a siete Cohesion Alliance; mladí volení politici prostredníctvom vlastného špecializovaného programu; regionálni a miestni politici zodpovední za centrá Europe Direct a prostredníctvom pilotného projektu s názvom *Budovanie Európy s miestnymi subjektmi* (Building Europe with local entities, BELE);
21. bude naďalej posilňovať svoju spoluprácu s európskymi a národnými združeniami miestnych a regionálnych samospráv, spoločenstvami zainteresovaných strán z regiónov a miest, s druhými komorami národných parlamentov a s ostatnými aktérmi;
22. sa zaväzuje zvýšiť vplyv a dosah konferencie a podporovať a využívať inovatívne formy participatívnej demokracie. Miestne a regionálne samosprávy majú preukázateľné skúsenosti, pokiaľ ide o prispievanie občanov k politickému rozhodovaciemu procesu. Vyzýva členské štáty, aby aktívne prispievali ku konferencii na národnej úrovni a zaistili zapojenie miestnych a regionálnych samospráv. Je nevyhnutné, aby sa zapojili do diskusie a úvah a mobilizovali občanov na svojich územiach, aby ich názory a očakávania boli vypočítané v politickom rozhodovacom procese;
23. žiada vytvorenie stáleho európskeho dialógu s občanmi s cieľom posilniť demokraciu na všetkých úrovniach verejnej správy a podporiť účasť občanov na projekte EÚ a ich zodpovednosť zaň tak, ako sa uvádza v stanovisku výboru na tému *Miestne a regionálne samosprávy v stálom dialógu s občanmi* ⁽¹⁾, ktoré bolo prijaté v októbri 2020. Zastáva názor, že dialógy s občanmi by nemali byť jednosmernou komunikačnou činnosťou, ale mali by prispievať k tvorbe politik EÚ;
24. zdôrazňuje, že opatrenia nadväzujúce na príspevky občanov, a najmä na záverečné odporúčania konferencie, sú rovnako dôležité ako spôsob získavania príspevkov. Podčiarkuje, že tieto následné opatrenia by sa mali vykonávať koordinovaným a inkluzívnym spôsobom a VR by mal byť do nich tiež v plnej miere zapojený. Ďalej sa domnieva, že konferencii by sa mal poskytnúť dostatočný čas na to, aby predložila konkrétne návrhy na zlepšenie inštitucionálneho rámca a pripravenosti EÚ na budúcnosť. Uznáva, že hoci konferencia môže získať dôveru verejnosti, túto dôveru môže aj stratiť, pokiaľ sa nenaplnia prísľuby v spojitosti s realizáciou a inkluzívnosťou vyjadrených názorov. Zdôrazňuje, že úspech konferencie bude v konečnom dôsledku závisieť od toho, či občania uznajú, že ich hlasy boli vypočítané a prispeli k formovaniu budúcnosti EÚ;
25. zdôrazňuje, že v záujme podpory svojho politického a inštitucionálneho poslania počas trvania konferencie výbor zriadil skupinu na vysokej úrovni pre európsku demokraciu ⁽²⁾, ktorej predsedá bývalý predseda Európskej rady Herman Van Rompuy a ktorá bude stimulovať diskusie o vízii VR týkajúcej sa európskej demokracie z pohľadu orgánov na nižšej ako celoštátnej úrovni a o tom, ako posilniť dosah a vplyv miestnych a regionálnych samospráv a VR v európskom rozhodovacom procese;
26. sa teší na spoluprácu so slovinským predsedníctvom Rady EÚ a na prezentáciu príspevkov miestnych a regionálnych samospráv o budúcnosti EÚ na 9. európskom summite regiónov a miest, ktorý sa uskutoční počas francúzskeho predsedníctva Rady EÚ;
27. poveruje svojho predsedu, aby toto uznesenie postúpil predsedovi Európskeho parlamentu, predsedníčke Európskej komisie, predsedovi Európskej rady a predsedníctvu Rady EÚ.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁾ CDR 4989/2019.

⁽²⁾ Skupina na vysokej úrovni, ktorej predsedá bývalý predseda Európskej rady Herman Van Rompuy má ďalších šesť členov: bývalý európsky komisár Joaquín Almunia a bývalá európska komisárka Androulla Vassiliou, bývalé poslankyne Európskeho parlamentu Rebecca Harms a Maria João Rodrigues, predsedníčka Európskeho fóra mládeže Silja Markkula a profesor Varšavskej univerzity Tomasz Grosse.

Uznesenie Európskeho výboru regiónov o voľnom pohybe počas pandémie COVID-19 (digitálne zelené osvedčenie) a zvýšení výroby očkovacích látok

(2021/C 300/02)

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV (VR)

1. konštatuje, že pandémia COVID-19 mala značné dôsledky na voľný pohyb občanov v rámci Európskej únie aj mimo nej a ovplyvnila najmä cezhraničné cestovanie a dochádzanie do práce;
2. domnieva sa, že očkovanie na ochranu európskych občanov pred ochorením COVID-19 a jeho novými variantmi je hlavným spôsobom, ako dostať pandémiu pod kontrolu a obnoviť voľný pohyb;
3. vyjadruje poľutovanie nad tým, že členské štáty Európskej únie doteraz v očkovaní zaostávajú, keďže zmluvy o očkovacích látkach s farmaceutickými spoločnosťami začali uzatvárať pomaly a s nedostatočnou transparentnosťou, čo malo za následok oneskorené dodávky vakcín a ťažkostí pri organizovaní očkovacích kampaní;
4. trvá na tom, že spoločný prístup k overovaniu a potvrdzovaniu situácie jednotlivcov v súvislosti s ochorením COVID-19 je mimoriadne dôležitý, aby sa zabezpečila efektívnosť, účinnosť a interoperabilita politik a technických riešení na monitorovanie pandémie a uľahčilo uplatňovanie práva na voľný pohyb a pobyt na území všetkých členských štátov EÚ;
5. víta návrh nariadenia o rámci pre vydávanie, overovanie a uznávanie interoperabilných potvrdení o očkovaní, vykonaní testu a prekonaní ochorenia s cieľom uľahčiť voľný pohyb počas pandémie COVID-19 (digitálne zelené osvedčenie), ktorý predložila Európska komisia, ako aj návrh nariadenia o digitálnych zelených osvedčeniach pre občanov tretích krajín, ktorí sa oprávnené zdržiavajú v EÚ alebo v nej majú oprávnený pobyt;
6. víta pozíciu EP zmeniť názov na „osvedčenie EÚ pre COVID-19“ s cieľom zlepšiť chápanie užitočnosti osvedčenia, čím sa uľahčí jeho propagácia medzi občanmi. Zdôrazňuje, že miestne a regionálne samosprávy zohrávajú dôležitú úlohu pri propagácii osvedčenia medzi svojimi obyvateľmi a zvýrazňovaní pridanej hodnoty EÚ v tomto kontexte. Vyzýva preto Európsku komisiu, aby spolupracovala s Európskym výborom regiónov v rámci spoločnej kampane;

Digitálne zelené osvedčenie

7. ako to už vyjadril v uznesení o kampani na očkovanie proti ochoreniu COVID-19 (RESOL-VII/010), podporuje zámer vytvoriť normalizovanú a interoperabilnú formu dokladu o očkovaní na lekárske účely, keďže dokumentácia o očkovaní je z lekárskeho hľadiska nevyhnutná. Toto osvedčenie by sa malo v rámci Európskej únie automaticky vydávať zaočkovaným osobám, osobám, ktoré prekonali ochorenie COVID-19, alebo testovaným osobám, aby sa zabránilo diskriminácii;
8. trvá na tom, že zelené osvedčenie nie je novým cestovným dokladom, ktorý udeľuje nové práva alebo výsady, ale len nástrojom, ktorého jediným účelom je uľahčiť uplatňovanie slobody pohybu osôb počas pandémie COVID-19;
9. víta skutočnosť, že navrhovaný rámec poskytne interoperabilné potvrdenia nielen o očkovaní proti COVID-19, ale aj o testovaní a prekonaní ochorenia. Ich držiteľia si tak budú môcť ľahšie uplatniť právo na voľný pohyb medzi krajinami EÚ počas pandémie COVID-19 a zlepši sa aj dodržiavanie zavedených sanitárnych opatrení. Ďalšie úvahy by sa mali venovať dĺžke platnosti osvedčenia a v prípade potreby jeho aktualizácii v budúcnosti;
10. vyjadruje však znepokojenie nad skutočnou interoperabilitou takýchto technológií medzi členskými štátmi, keďže niektoré z nich už plánujú integrovať potvrdenia o očkovaní do svojich aplikácií na sledovanie kontaktov v súvislosti s koronavírusom, z ktorých mnohé nie sú kompatibilné s inými aplikáciami EÚ na takéto sledovanie;
11. považuje digitálne zelené osvedčenie za prostriedok, ako čeliť a zamedziť hrozbe falošných potvrdení v súvislosti s ochorením COVID-19, ktorých výskyt už bol zaznamenaný. Je potrebné zaručiť vysoké bezpečnostné normy, najmä pokiaľ ide o potvrdenia v papierovej podobe;

12. trvá na tom, že digitálne zelené osvedčenie by nemalo byť nevyhnutnou podmienkou na to, aby si človek mohol uplatniť právo na voľný pohyb, ani cestovným dokladom, a zdôrazňuje zásadu nediskriminácie, najmä voči nezaočkovaným osobám;
13. navrhuje zmeniť článok 1 navrhovaného nariadenia tak, aby sa objasnilo, že digitálne zelené osvedčenie neovplyvní právo cezhraničných pracovníkov voľne sa pohybovať medzi svojimi domovmi a pracoviskami počas pandémie. Nemalo by mať vplyv ani na voľný pohyb tovaru a základných služieb v rámci jednotného trhu, a to vrátane pohybu zdravotníckeho materiálu a personálu cez tzv. hraničné priechody so „zeleným jazdným pruhom“, ktoré sú uvedené v oznámení Komisie o uplatňovaní „zelených jazdných pruhov“ v rámci usmernení pre opatrenia v oblasti riadenia hraníc na ochranu zdravia a zabezpečenie dostupnosti tovaru a základných služieb;
14. zdôrazňuje, že nediskriminácia musí znamenať, že ľudia, ktorí nie sú zaočkovaní, ale majú platný test potvrdzujúci, že sú zdraví, si môžu uplatniť svoje právo cestovať. Takýto test musí byť všeobecne dostupný a za minimálne náklady;
15. podporuje akceptovanie potvrdení vydaných tretími krajinami občanom EÚ a ich rodinným príslušníkom, ak sa tieto potvrdenia vydávajú podľa noriem rovnocenných s normami stanovenými v nariadení. Očakáva, že podobné zaobchádzanie sa rozšíri aj na štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa oprávnené zdržiavajú alebo majú oprávnený pobyt v tretích krajinách a boli v nich zaočkovaní;
16. domnieva sa, že digitálne zelené osvedčenie by sa malo vzťahovať len na vakcíny, ktoré získali európske schválenie na základe rozhodnutia Európskej agentúry pre lieky (EMA). Článok 2 ods. 3 nariadenia Európskej komisie by sa mal zodpovedajúcim spôsobom zmeniť;
17. súhlasí s tým, že digitálne zelené osvedčenie by sa malo vydávať bezplatne v digitálnom formáte alebo v digitálnom a papierovom formáte v súlade s úsilím Európskej únie o digitalizáciu. Článok 3 ods. 2 by sa mal zodpovedajúcim spôsobom zmeniť;
18. poukazuje na to, že nariadenie by malo uznať vnútornú organizáciu členských štátov a rešpektovať zásadu subsidiarity tým, že zohľadní skutočnosť, že v niektorých členských štátoch nie sú národné orgány jedinými orgánmi vydávajúcimi zdravotné potvrdenia. V celom nariadení (počnúc článkom 3 ods. 2) by sa mal uviesť odkaz na „príslušné orgány verejnej správy“;
19. žiada Európsku komisiu, aby po nadobudnutí účinnosti digitálneho zeleného osvedčenia koordinovala obmedzenia voľného pohybu osôb v rámci EÚ, ako je karanténa, samoizolácia, test na COVID-19 alebo odmietnutie vstupu. Osobitne trvá najmä na tom, že členské štáty by mali bezodkladne a pred zavedením takýchto obmedzení informovať ostatné členské štáty a Komisiu, pričom by mali uviesť príslušné odôvodnenie a rozsah prijatých opatrení (pozmeňovací návrh k článku 10 ods. 1);
20. požaduje dodržiavanie ochrany údajov týkajúcich sa veľmi citlivej a osobnej oblasti, akou je zdravie, a žiada európskeho zákonodarcu, aby dôkladne posúdil najmä dôsledky navrhovaného osvedčenia na ochranu údajov, jeho súlad so všeobecným nariadením o ochrane údajov (GDPR) a pokiaľ ide o uchovávanie údajov, a či by sa údaje EÚ mohli prenášať mimo Európskej únie. Trvá na tom, že keď sa pandémia skončí, tieto údaje by sa už nemali posudzovať;
21. opakuje, že keď budú členské štáty a ich regióny vykonávať toto nariadenie, mali by rešpektovať základné práva a dodržiavať zásady uznané najmä Chartou základných práv vrátane práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života, práva na ochranu osobných údajov, práva na rovnosť pred zákonom a nediskrimináciu, práva na voľný pohyb a práva na účinný prostriedok nápravy. V tejto súvislosti by akékoľvek obmedzenia základných práv mali podliehať posúdeniam a kontrolám proporcionality;
22. naliehavo vyzýva Európsky parlament a Európsku radu, aby čo najskôr prijali digitálne zelené osvedčenie, aby bol tento certifikát a systém v lete plne funkčný, čo je dôležitým krokom k oživeniu hospodárstva EÚ;
23. naliehavo vyzýva členské štáty, aby pri používaní digitálneho zeleného osvedčenia postupovali obozretne. Základné služby by mali zostať dostupné pre všetkých občanov;

Zvýšenie výroby očkovacích látok

24. opätovne potvrdzuje, že činnosť Európskej únie by mala byť v súlade so zásadou solidarity. Prístup k očkovaniu by sa nemal určovať podľa miesta, kde ľudia žijú, ani podľa hospodárskej stratégie súkromných podnikov;
25. žiada rýchle zvýšenie výroby očkovacích látok v Európe a podporuje úsilie Európskej komisie zamerané na zintenzívnenie výroby týchto vakcín, najmä zvýšením počtu výrobných prevádzok v Európskej únii. Žiada Európsku komisiu, aby preskúmala, či by sa na tento účel nemali zväziť ustanovenia o štátnej pomoci *ad hoc*;
26. domnieva sa, že v záujme zvýšenia výroby očkovacích látok by Európska únia mohla preskúmať nové riešenia, ako je dočasné pozastavenie patentov na lieky a zdravotnícke technológie na liečbu alebo prevenciu ochorenia COVID-19;
27. opakuje svoju výzvu európskym zákonodarcom, aby predložili spoľahlivé a odvážne návrhy na vývoj a výrobu základných liekov na európskom území s cieľom zabezpečiť strategickú autonómiu EÚ znížením závislosti od tretích krajín;
28. opätovne potvrdzuje, že očkovanie európskeho obyvateľstva musí zostať prvoradou prioritou Európskej únie, a víta mechanizmus povoľovania vývozu očkovacích látok proti ochoreniu COVID-19 mimo EÚ ako nevyhnutný krok pre výrobcov vakcín, aby si splnili svoje povinnosti voči občanom EÚ. Zároveň trvá na tom, že tento proces očkovania môže byť účinný len vtedy, ak bude Európska únia naďalej pomáhať zabezpečovať vakcíny pre zvyšok sveta, najmä pre menej rozvinuté krajiny, konkrétne v rámci nástroja COVAX, na ktorom sa podieľa 142 štátov.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

STANOVISKÁ
VÝBOR REGIÓNOV

INTERACTIO – NA DIAEKU – 144. PLENÁRNE ZASADNUTIE VR, 5. 5. 2021 – 7. 5. 2021

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv z miestneho a regionálneho hľadiska

(2021/C 300/03)

Hlavná spravodajkyňa:	Anne KARJALAINEN (FI/SES), poslankyňa zastupiteľstva mesta Kerava
Referenčný dokument:	žiadosť portugalského predsedníctva Rady EÚ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv COM(2021) 102 final

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

Všeobecné pripomienky

- víta skutočnosť, že portugalské predsedníctvo Rady Európskej únie začlenilo vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv do svojho programu ako prioritný cieľ a na žiadosť predsedníctva vypracoval pre sociálny samit v Porte stanovisko o miestnom a regionálnom hľadisku. Je dôležité, aby sa na najvyššej politickej úrovni prijal záväzok podporovať silnú sociálnu Európu a dobré životné podmienky ľudí v tomto desaťročí;
- s radosťou víta akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv Európskej komisie, ktorý predstavuje potrebné dlhodobé politiky a konkrétne nástroje, ktoré sa v budúcnosti stanú základom pre udržateľnejšie hospodárske a sociálne systémy vo všetkých členských štátoch Európskej únie;
- víta skutočnosť, že v akčnom pláne sa uznáva význam miestnych a regionálnych samospráv pri vykonávaní, rozvoji a zvyšovaní hodnoty iniciatív. Miestne a regionálne samosprávy budú zohrávať kľúčovú úlohu pri posilňovaní životaschopnosti regiónov a dosahovaní kvantitatívnych cieľových hodnôt v oblasti zamestnanosti, zručností a sociálnej ochrany do roku 2030 pod podmienkou, že na vykonávanie akčného plánu bude k dispozícii dostatok finančných prostriedkov;
- poukazuje na to, že plán vykonávania podporí a posilní úsilie miestnych a regionálnych samospráv pri vykonávaní politiky zamestnanosti a sociálnej politiky. Je dôležité prihliadať nielen na súčasnú krízu, ale zároveň poskytnúť sociálne investície na posilnenie sociálneho rozmeru, ako aj na zabezpečenie hladkého fungovania vnútorného trhu;
- konštatuje, že jasným, koordinovaným a ambicióznym vykonávaním Európskeho piliera sociálnych práv sa posilní záväzok Európskej únie, ktorým je plnenie Agendy 2030 OSN a jej 17 cieľov udržateľného rozvoja, ako aj sociálne spravodlivé vykonávanie Európskej zelenej dohody;

6. konštatuje, že zásadami subsidiarity a proporcionality sa určí úroveň, na ktorej budú EÚ a členské štáty uplatňovať navrhované politické nástroje a legislatívne opatrenia pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv;

Spojenie síl v Porte

7. naliehavo vyzýva členské štáty, sociálnych partnerov a organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sa zúčastnia na sociálnom samite v Porte, aby sa spoločne zaviazali k urýchleniu vykonávania Európskeho piliera sociálnych práv v oblastiach, ktoré patria do ich pôsobnosti, a prioritne sa zamerali na ľudí. Väčšina nástrojov na vykonávanie zásad piliera je v rukách členských štátov, regionálnych a miestnych samospráv, ako aj sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti. Úspech bude závisieť od zapojenia rôznych úrovní správy a zainteresovaných strán a od spoločnej zodpovednosti podporovanej európskymi inštitúciami. Regióny a obce sú ochotné zapojiť sa do budovania silnej a odolnej sociálnej Európy, ktorá zaručí spravodlivú zelenú a digitálnu transformáciu a umožní hospodársku aj sociálnu obnovu po kríze COVID-19. Jasnú podporu poskytujú aj verejnosť, keďže deväť z desiatich európskych občanov považuje sociálnu Európu za dôležitý faktor⁽¹⁾;

8. konštatuje, že v Európe panuje najväčšia zdravotná, sociálna a hospodárska kríza tejto generácie, ktorá podrobuje európsku solidaritu skúške. Vplyv pandémie COVID-19 na zamestnanosť, mieru chudoby a psychickú pohodu ľudí sa bude prejavovať ešte dlho. Bude si to vyžadovať investície v oblasti zdravia a sociálne investície všetkých úrovní vlády, účinné kombinácie politík a hospodárske zdroje. Investície a opatrenia, ktoré sa majú prijať v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, musia mať silný sociálny rozmer na posilnenie systémov sociálneho zabezpečenia, financovanie kvalitných pracovných miest, zlepšenie a zabezpečenie verejných služieb, zníženie chudoby a podporu rodovej rovnosti. Pozornosť by sa mala sústrediť predovšetkým na ochranu tých najzraniteľnejších osôb, ako sú osoby ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením, rodiny s jedným rodičom a osamotené matky, ktoré majú ťažkosti zladit' súkromný a pracovný život, osoby so zdravotným postihnutím, migranti, obeť rodovo motivovaného násillia atď., a na to, aby bola obnova inkluzívna a sociálne spravodlivá. Pokiaľ ide o hospodársku slobodu, v tejto súvislosti je veľmi dôležitý zásadný záväzok verejných orgánov poskytovať, obstarávať a financovať služby všeobecného hospodárskeho záujmu;

9. konštatuje, že Európska únia sa nachádza v bode zlomu, v ktorom je možné a zároveň potrebné prijať nový spôsob myslenia. Systémy sociálneho zabezpečenia je vo svete formovanom globálnymi megatrendmi potrebné zreformovať. Je dôležitejšie ako kedykoľvek predtým investovať do dobrých životných podmienok ľudí a zohľadniť prínos hospodárstva zameraného na dobré životné podmienky. VR považuje sociálny samit v Porte za významnú príležitosť na dosiahnutie dohody o spoločných cieľoch, ktorých stredobodom sú dobré životné podmienky a rovnosť ľudí a v ktorých sú sociálne otázky trvalou prioritou Európskej únie;

Spoločné ciele, ktoré sa majú potvrdiť v Porte

10. podporuje tri hlavné cieľové hodnoty stanovené v akčnom pláne, ktoré sa majú dosiahnuť do konca desaťročia v oblasti zamestnanosti, zručností a sociálnej ochrany v súlade s cieľmi OSN v oblasti udržateľného rozvoja. Z navrhovaných nových cieľových hodnôt vyplýva, že do roku 2030 by malo byť zamestnaných najmenej 78 % obyvateľov EÚ vo veku 20 až 64 rokov, najmenej 60 % všetkých dospelých by sa malo každoročne zúčastňovať na odbornej príprave a počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením by sa mal znížiť aspoň o 15 miliónov;

11. poukazuje na to, že na dosiahnutie cieľovej hodnoty v oblasti zamestnanosti bude potrebné vytvoriť nové kvalitné pracovné miesta, zlepšiť zamestnanosť žien, uľahčiť všetkým mladým ľuďom prístup k zamestnaniu, pričom treba venovať náležitú pozornosť mladým ľuďom zo znevýhodnených skupín, a zabezpečiť, aby sa do trhu práce plne integrovali nedostatočne zastúpené skupiny. Kríza COVID-19 ovplyvnila zamestnanosť žien, mladých ľudí, migrantov a osôb so zdravotným postihnutím. Pozornosť by sa mala venovať aj ťažkostiam, s ktorými sa stretávajú osoby čeliacie diskriminácii v oblasti zamestnania z iných dôvodov, ako je vek, etnický a rasový pôvod, náboženstvo alebo viera a sexuálna orientácia;

12. súhlasí s tým, že navrhované iniciatívy týkajúce sa zamestnanosti a komplexného kolektívneho vyjednávania sú dôležité pre zabezpečenie lepšej ochrany pracovníkov. Nové formy zamestnávania, mobilita pracovnej sily, platformové hospodárstvo, dohody o pružnom pracovnom čase a práca na diaľku si vyžadujú dialóg medzi sociálnymi partnermi a úzke zapojenie do vykonávania Európskeho piliera sociálnych práv. Vyjadruje poľutovanie nad tým, že okrem hodnotenia skúseností s európskym nástrojom dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (SURE) sa v akčnom pláne neuvažuje o diskusii o trvalom európskom systéme poistenia v nezamestnanosti;

⁽¹⁾ Prieskum Eurobarometra o sociálnych otázkach, 03/2021.

13. poukazuje na to, že nová priemyselná stratégia, stratégia obehového hospodárstva a stratégia pre MSP, ako aj sociálne hospodárstvo podporujú vytváranie kvalitných pracovných miest a väčšiu konkurencieschopnosť. Týmto stratégiami by sa mali tiež zmenšiť rodové rozdiely, pokiaľ ide o energiu z obnoviteľných zdrojov a zelené pracovné miesta;

14. poukazuje na jestvujúce kritériá sociálnej zodpovednosti uplatňované pri verejnom obstarávaní a ich príspevok k prevencii sociálneho dumpingu. Preto navrhuje, aby boli verejné zákazky viac podmienené uplatňovaním spravodlivých mzdových a iných pracovných podmienok stanovených zákonom a/alebo kolektívnymi zmluvami, a to aj v subdodávateľských reťazcoch;

15. zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom a lepší prístup na trh práce pre ženy, ktoré v prevažnej väčšine prípadov preberajú starostlivosť o rodinných príslušníkov, pričom osobitnú pozornosť treba venovať rodinám s jedným rodičom a početným rodinám. Zvýšením miery zamestnanosti žien a zmenšením rozdielov v odmeňovaní sa tiež zvýšia dôchodky žien a zmenší riziko chudoby v dôchodkovom veku;

16. odporúča čo najskôr uplatniť záruku pre mladých ľudí a venovať osobitnú pozornosť opatreniam na zlepšenie situácie mladých ľudí vo veku od 15 do 29 rokov, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy. Modernizácia učňovskej prípravy a zlepšenie programov stáží zlepší príležitosti mladých ľudí nájsť si prácu v odvetviach rastu, čo je dôležité najmä z toho dôvodu, že počas krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 v Európe prudko vzrástla nezamestnanosť mladých ľudí. Žiada tiež prijať opatrenia, ktorými sa zabezpečí, že systémy podpory zamestnanosti mladých nebudú uprednostňovať rôzne formy neistého zamestnania;

17. zdôrazňuje, že obnova po kríze COVID-19, zelená a digitálna transformácia a demografické zmeny ovplyvnia rôzne európske regióny a odvetvia rozdielne, čo si bude vyžadovať prerozdelenie pracovných síl a výraznú rekvalifikáciu. VR vyzýva členské štáty, miestne a regionálne samosprávy a sociálnych partnerov, aby našli riešenia prístupu dospelých, najmä nezamestnaných starších pracovníkov, k zvyšovaniu úrovne zručností a rekvalifikácii pomocou osvedčených postupov a systému účinnej aktívnej podpory zamestnanosti⁽²⁾;

18. navrhuje, aby sa ciele v oblasti vzdelávania a zručností zahrnuli nielen do realizácie európskeho vzdelávacieho priestoru, ale aj európskeho výskumného priestoru a európskeho programu v oblasti zručností, a aby sa zabezpečilo, že sa pri zelenej a digitálnej transformácii na nikoho nezabudne;

19. poukazuje na to, že miestne a regionálne samosprávy musia zohrávať kľúčovú úlohu pri rozvoji politik týkajúcich sa zručností a poskytovaní odbornej prípravy. VR vyzýva na uplatňovanie učňovskej prípravy v rámci EASE⁽³⁾ a európskeho rámca pre učňovskú prípravu⁽⁴⁾ s cieľom zabezpečiť, aby predovšetkým MSP mohli ponúkať učňovskú prípravu mladým ľuďom, a zlepšiť situáciu nedostatočne zastúpených skupín na trhu práce;

20. zdôrazňuje význam efektívneho vykonávania stratégie Európskej únie pre rodovú rovnosť s osobitným dôrazom na začlenenie zraniteľných žien (obete rodovo motivovaného násillia, rodiny s jedným rodičom, atď.). Rodová rovnosť, ako aj uznanie rodovej rozmanitosti sa musia zohľadniť pri uplatňovaní piliera;

21. poukazuje na to, že napriek vynaloženému úsiliu chudoba a sociálne vylúčenie v Európe neboli odstránené a očakáva sa, že pandémia COVID-19 túto situáciu ešte viac zhorší. Aj keď by cieľ znižovania chudoby mohol byť ambicióznejší, najmä vzhľadom na sociálne škody spôsobené pandémiou, zníženie počtu ľudí ohrozených chudobou aspoň o 15 miliónov – z ktorých aspoň jednu tretinu by mali tvoriť deti – musí byť najvyššou prioritou tohto desaťročia, ktorá si vyžaduje upriamenie pozornosti na základné príčiny chudoby a na účinné opatrenia vrátane komplexných zásahov v najviac znevýhodnených oblastiach. Vnútroštátne systémy na zaistenie príjmu a súvisiace služby poskytujú konečné zdroje na zabezpečenie dôstojných životných podmienok;

⁽²⁾ Účinná aktívna podpora zamestnanosti (EASE) C(2021) 1372.

⁽³⁾ Tamže.

⁽⁴⁾ Odporúčanie Rady týkajúce sa európskeho rámca pre kvalitnú a účinnú učňovskú prípravu, 2018.

22. poukazuje na zásadnú úlohu verejných sociálnych služieb na miestnej a regionálnej úrovni pri uplatňovaní kľúčových zásad v oblasti sociálnych práv s cieľom zmierniť negatívne sociálne dôsledky pandémie. Tieto služby sú nevyhnutné na spravodlivejšiu a sociálnejšiu hospodársku obnovu prostredníctvom podpory zamestnanosti, zdravia a sociálneho začlenenia najzraniteľnejších skupín;

23. zdôrazňuje význam účinného vykonávania Európskej záruky pre deti a stratégie EÚ v oblasti práv dieťaťa prostredníctvom národných plánov starostlivosti o deti, ktorými sa podporia rovnaké príležitosti pre všetky deti a prelomí medzigeneračný cyklus znevýhodnenia zabezpečením prístupu detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením k základným službám. Všetky deti musia mať prístup ku kvalitnej starostlivosti o deti, kvalitnému vzdelávaniu v ranom detstve a predškolskému vzdelávaniu, zdravej výžive a mimoškolským činnostiam. Osobitná pozornosť by sa mala venovať deťom v situácii zraniteľnosti, ako sú deti bez domova a deti bez rodičovskej starostlivosti, s cieľom poskytnúť im komunitnú a rodinnú starostlivosť a zabezpečiť, aby sa na žiadne dieťa nezabudlo. Predchádzanie všetkým formám násillia a diskriminácie a ich potláčanie, podpora súdnicstva zohľadňujúceho potreby detí a posilňovanie účasti detí v spoločnosti sú tiež kľúčovými prioritami, ako sa to jasne uvádza aj v novej komplexnej stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa. Práva dieťaťa musia byť chránené aj v digitálnej sfére;

24. rovnako zdôrazňuje, že je potrebné účinne riešiť potreby narastajúcej starnúcej populácie a zabezpečiť ich kvalitu života tým, že sa zachová ich právo na kvalitnú sociálnu starostlivosť, dennú starostlivosť a dlhodobú starostlivosť, čo sú odvetvia, ktoré boli výrazne postihnuté pandemiou a trpia nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily;

25. poukazuje na to, že obce a regióny musia zohrávať dôležitú úlohu pri poskytovaní verejných služieb a že na túto významnú úlohu treba vyčleniť dostatok finančných zdrojov. Investíciami do zelenej, digitálnej a sociálnej infraštruktúry sa znížia regionálne rozdiely a zlepši prístup k cenovo dostupným verejným službám vo vidieckych oblastiach, zanedbaných mestských štvrtiach, v oblastiach zasiahnutých priemyselnou transformáciou a oblastiach znevýhodnených nepriaznivými a trvalými prírodnými alebo demografickými podmienkami, ako sú najodľahlejšie, vzdialenejšie a izolovanejšie regióny, v ktorých je prístup k digitálnym zdrojom často obmedzenejší;

26. konštatuje, že obce a mestá zohrávajú dôležitú úlohu pri mestskom plánovaní a poskytovaní verejného a družstevného udržateľného a cenovo dostupného bývania. Je potrebné lepšie zabezpečiť všetkým občanom dôstojné bývanie, ktoré bude zodpovedať ich osobitným potrebám, napríklad potrebám starších ľudí a osôb so zdravotným postihnutím, aby sa podporoval ich nezávislý život a zabránilo ich umiestňovaniu v ústavoch, ako aj potrebám početných rodín a rodín s jedným rodičom, obetí rodovo motivovaného násillia a mladých ľudí, na ktorých sa počas ich maloletosti vzťahovali ochranné opatrenia. Riešenia v oblasti bývania musia byť začlenené do plánov miestneho rozvoja zameraných na vytvorenie obývatel'ných štvrtí. Inkluzívny, ochranný a participatívny prístup by sa mal uplatňovať nielen v stratégii EÚ nazvanej „vlna obnovy“, ale aj prostredníctvom dôsledného záväzku EÚ a členských štátov budovať nové obydlia vrátane obydlií určených na dlhodobý nájom. Je nevyhnutné umožniť miestnym a regionálnym samosprávam lepšie kombinovať rôzne zdroje financovania a budovať udržateľné obydlia. Problematiku bezdomovectva je potrebné riešiť integrovane a holisticky, pričom sa treba zamerať na zlepšenie sietí zdravotnej a sociálnej podpory pre ľudí bez domova. Príkladom je projekt „Housing First“, ktorým sa úspešne znížila miera dlhodobého bezdomovectva; Miestne a regionálne samosprávy by preto mali byť súčasťou „európskej platformy pre bezdomovectvo“. Výbor v tejto súvislosti vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa v akčnom pláne nestanovuje žiadny kvantitatívny cieľ v oblasti boja proti bezdomovectvu;

27. zdôrazňuje, že miestne a regionálne orgány majú veľkú príležitosť ovplyvniť emisie v nadchádzajúcich desaťročiach, a to prostredníctvom udržateľného plánovania a investícií v oblasti výroby energie, stavebníctva a dopravy. Opatrenia prijaté v rámci európskej vlny obnovy v stavebníctve môžu podporiť investície do energetickej účinnosti v domácnostiach s nízkym príjmom, a zvýšiť tak počet pracovných miest, zlepšiť kvalitu života a bojovať proti energetickej chudobe; Keď sa v súvislosti s vlnou obnovy poskytuje podpora z verejných zdrojov, mala by sa na ochranu práv nájomníkov a zabránenie džentrifikácii uplatňovať neutralita nákladov na bývanie (okrem iného nákladov na energiu a prevádzku).

28. konštatuje, že pandémia COVID-19 ešte viac prehĺbila digitálnu priepasť. Navrhuje podporovať „digitálnu súdržnosť“ ako cieľ Európskej únie, aby sa zabezpečila vhodná digitálna infraštruktúra, ktorá každému umožní prístup k elektronickým službám a digitálnemu vzdelávaniu. Osobitná pozornosť by sa mala venovať prístupu znevýhodnených a zraniteľných skupín k digitálnym nástrojom;

Sociálny prehľad

29. poukazuje na to, že v národných priemeroch sociálnych ukazovateľov nie sú zohľadnené všetky sociálne výzvy v Európskej únii. Zakrývanie sociálnych a regionálnych rozdielov, ku ktorým často dochádza v členských štátoch, môže viesť k zavádzajúcim výsledkom. Regionálny sociálny prehľad môže pomôcť pri vytváraní silnej regionálnej politiky monitorovania, ktorou sa zabezpečí, aby sa sociálny pilier vykonával na všetkých úrovniach a aby regionálne investície smerovali k dosiahnutiu dodržiavania zásad piliera. V regionálnom monitorovaní by sa mali využívať už zhromaždené údaje a nemalo by pre regióny predstavovať administratívnu záťaž;

30. považuje za potrebné podporovať rozhodnú, účinnú a jasnú spoločnú európsku politiku na zabezpečenie správneho riadenia migračných pohybov, na ktorom sa budú plne podieľať členské štáty a regióny. Opakuje svoje hlboké presvedčenie, že ciele paktu o migrácii a azyle, najmä uplatňovanie solidarity členských štátov, a komplexného prístupu spájajúceho opatrenia v oblasti migrácie, azylu, integrácie a správy hraníc môžu členské štáty dosiahnuť len vtedy, ak budú konať spoločne a v rámci spoločného európskeho azylového systému a keď sa v mechanizme solidarity lepšie uznajú záujmy a schopnosti všetkých z nich ⁽⁵⁾.

31. konštatuje, že je dôležité pridať viac ukazovateľov a využiť nástroje podporované samotnou Európskou úniou, ako je index regionálneho sociálneho pokroku, ktoré musia zoširoka pokryť všetkých 20 zásad sociálneho piliera. Údaje vo všetkých ukazovateľoch by sa mali uvádzať rozčlenené podľa oblastí záujmu vrátane rodovej rovnosti, keďže rodová rovnosť je zastrešujúcou zásadou tohto piliera. VR zdôrazňuje potrebu ďalej rozvíjať vedomostnú základňu a ukazovatele odporúčaní pre jednotlivé krajiny, aby bolo možné dosiahnuť ciele piliera účinným spôsobom. Miestne a regionálne samosprávy by mali aktívne prispievať k diskusii o zlepšovaní sociálneho prehľadu;

Sociálne a hospodárske riadenie

32. konštatuje, že európsky semester a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti sú v súčasnosti najvýznamnejšími dostupnými legislatívnymi nástrojmi na povzbudzovanie, podporu a usmerňovanie vlád jednotlivých štátov pri skutočnom uplatňovaní zásad Európskeho piliera sociálnych práv v Európskej únii. VR žiada, aby sa Európsky pilier sociálnych práv stal prioritou európskeho semestra, aby tak bola obnova po súčasnej kríze skutočne inkluzívna a aby sa zamerala na riešenie sociálneho vylúčenia, chudoby a nerovnosti;

33. opakuje svoju výzvu na lepšiu koordináciu hospodárskej a sociálnej politiky medzi európskou a národnou úrovňou v kontexte európskeho semestra a žiada, aby miestne a regionálne samosprávy boli do tejto koordinácie viac zapojené prostredníctvom spoločného riadenia založeného na zásade subsidiarity. Podľa tejto zásady sa strategické a vykonávacie úlohy delegujú nielen na členské štáty, ale aj na regionálne a miestne samosprávy, ktoré majú najlepšie postavenie na účinnú reakciu na miestne potreby a výzvy ⁽⁶⁾;

34. žiada, aby sa v rámci udržateľného financovania vytvorila sociálna taxonómia ako podporný nástroj na zvýšenie investícií do sociálnej infraštruktúry, ako je zdravotná starostlivosť, vzdelávanie alebo bývanie. Takýto nástroj by mohol pomôcť riešiť výzvy v oblasti prístupnosti základných služieb tým, že by odmeňoval využívanie nových technológií a úsilie o podporu kvalifikovanej pracovnej sily a riešenie nedostatku zamestnancov, a zároveň by pomohol vo väčšej miere uznať investície do sociálnej infraštruktúry za hodnotné investičné aktíva;

Financovanie

35. podporuje uplatňovanie viacročného finančného rámca a nástroja obnovy NextGenerationEU pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv na vnútroštátnej úrovni, čo prispeje k zelenej a digitálnej transformácii, sociálnej spravodlivosti a odolnosti;

36. nabáda orgány zodpovedné za plánovanie, aby zvýrazňovali výdavky zo štrukturálnych a investičných fondov v súvislosti s vykonávaním Európskeho piliera sociálnych práv;

37. žiada, aby sa na miestnej a regionálnej úrovni vyčlenilo viac zdrojov z národných rozpočtov a fondov EÚ s cieľom financovať miestne opatrenia, služby a sociálne investície, najmä na podporu najzraniteľnejších skupín, v súlade so zásadami rovnosti príležitostí a nediskriminácie;

⁽⁵⁾ CoR 4843/2020.

⁽⁶⁾ CoR 2167/2020.

38. zdôrazňuje, že pri plánovaní pridelovania finančných zdrojov by sa malo vo väčšom rozsahu vykonávať posúdenie príjmového rozdelenia, aby sa tak lepšie zohľadnil vplyv reforiem a sociálnych investícií na rôzne skupiny.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Balík opatrení týkajúcich sa rozširovania 2020

(2021/C 300/04)

Spravodajca:	Nikola DOBROSLAVIĆ (HR/EELS), predseda Dubrovničko-neretvianskej župy
Referenčné dokumenty:	Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Oznámenie o politike rozširovania EÚ z roku 2020 COM(2020) 660 final; SWD(2020) 350 final; SWD(2020) 351 final; SWD(2020) 352 final; SWD(2020) 353 final; SWD(2020) 354 final; SWD(2020) 355 final; SWD(2020) 356 final Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Hospodársky a investičný plán pre západný Balkán COM(2020) 641 final

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

Všeobecné pripomienky

1. s veľkým záujmom berie na vedomie oznámenie Komisie o politike rozširovania EÚ z roku 2020, správy o kandidátskych krajinách Albánsku, Čiernej Hore, Severnom Macedónsku, Srbsku a Turecku a správy o potenciálnych kandidátoch Bosne a Hercegovine a Kosove⁽¹⁾, ako aj oznámenie Komisie o hospodárskom a investičnom pláne pre západný Balkán;
2. rozhodne súhlasí s tým, že sa opäť vyzdvihuje geostrategický význam procesu rozširovania ako investície do mieru, stability, bezpečnosti a hospodárskeho rastu v celej Európe, a víta jednoznačnú podporu, ktorá bola európskym vyhladkam západného Balkánu vyjadrená na samite EÚ a krajín západného Balkánu v máji 2020 v Záhrebe. Opakuje, že podporuje vstup všetkých krajín západného Balkánu do EÚ, za predpokladu, že splnia všetky kritériá na členstvo. V tejto súvislosti zdôrazňuje, že je dôležité vyslať krajinám západného Balkánu pozitívny signál s cieľom podporiť ich angažovanosť v dlhom procese, ktorý predchádza členstvu v EÚ;
3. vyzýva Európsku komisiu, aby sa pri vypracúvaní balíka opatrení v oblasti rozširovania naďalej pridržala vysokých štandardov, pokiaľ ide o otvorenosť, inkluzívnosť a reakciability, a aby vo svojej správe uviedla, akým spôsobom sa pri vypracúvaní správ o pokroku konzultovalo so zainteresovanými stranami z krajín zapojených do procesu rozširovania, najmä so zástupcami miestnych a regionálnych samospráv, a v akej miere boli tieto subjekty o výsledkoch konzultácie informované;
4. opakuje, že reforma verejnej správy v krajinách západného Balkánu, ktorú Európska komisia systematicky monitoruje v súlade so zásadami verejnej správy (Principles of Public Administration), nemôže byť úplná bez dobrej miestnej správy, a vyzýva Európsku komisiu, aby medzi opatrenia a nástroje na podporu reformy verejnej správy zahrnula presnejšie ukazovatele výkonnosti z hľadiska fiškálnej decentralizácie, posilnenia miestnych a regionálnych samospráv v záujme rozvoja a poskytovania kvalitných služieb občanom a podnikateľskému sektoru a posilnenia inkluzívneho procesu tvorby miestnych a regionálnych politík založeného na faktoch;

⁽¹⁾ Týmto označením nie sú dotknuté pozície k štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244/1999 a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.

5. s poľutovaním poukazuje na nedostatočný pokrok krajín západného Balkánu v základných oblastiach, ako je právny štát, fungovanie demokratických inštitúcií a boj proti korupcii, a na stále nepriaznivé prostredie pre fungovanie nezávislých médií a rozvoj občianskej spoločnosti;
6. konštatuje, že chýbajúca politická pluralita či odvolávanie z funkcií a zastrašovanie miestnych volených úradníkov z opozičných strán, ku ktorému dochádza v niektorých krajinách západného Balkánu, patria medzi hlavné výzvy pre miestnu demokraciu v týchto krajinách;
7. so znepokojením varuje, že vzhľadom na nedostatočný pokrok v procese rozširovania by všetky krajiny západného Balkánu mohli byť vystavené ešte väčšiemu vplyvu tretích strán, medzi inými Ruska a Číny, ktoré sa neustále snažia zvyšovať svoj vplyv v regióne;
8. podporuje úsilie EÚ na posilnenie odolnosti krajín západného Balkánu, ale aj užšiu spoluprácu v oblasti kybernetickej bezpečnosti a strategickej komunikácie, aby sa zabezpečilo, že pri všetkých hospodárskych činnostiach financovaných zo zahraničných zdrojov sa budú v plnej miere rešpektovať hodnoty, normy a štandardy EÚ, a to najmä v kľúčových oblastiach, ako je verejné obstarávanie, životné prostredie, energetika, infraštruktúra a hospodárska súťaž;
9. oceňuje komplexnú podporu, ktorú EÚ poskytuje vládam krajín západného Balkánu s cieľom pomôcť im zvládnuť výzvy spojené s pandémiou COVID-19 a účinne reagovať na naliehavé zdravotné a sociálno-ekonomické potreby. Vyzýva Európsku komisiu, aby uznala dôležitú úlohu miestnych a regionálnych samospráv v úsilí zvládnuť pandémiu COVID-19 a navrhla dodatočné opatrenia na podporu decentralizovanej spolupráce miestnych a regionálnych samospráv a na zlepšenie ich spôsobilostí v oblasti krízového riadenia;
10. vyzýva Európsku komisiu, aby v snahe vytvoriť lepšie podmienky pre miestne a regionálne samosprávy navrhla spôsoby, ako zapojiť zástupcov národných vlád a regionálnych a miestnych samospráv krajín západného Balkánu do práce v rámci Konferencie o budúcnosti Európy. Navrhuje usporiadať sériu dialógov s občanmi krajín západného Balkánu, aby dostali možnosť vyjadriť svoje obavy a očakávania v súvislosti s členstvom v Európskej únii;

Pripomienky k jednotlivým krajinám

11. plne podporuje myšlienku, aby sa čo najskôr prijal rokovací rámec a otvorili prístupové rokovania so Severným Macedónskom a Albánskom s cieľom potvrdiť dôveryhodnosť politickej podpory pre proces rozširovania a dodržať sľub daný krajinám, ktoré splnili požadované kritériá na začatie rokovaní;
12. so znepokojením pripomína, že Srbsko a Čierna Hora musia ako krajiny v procese prístupových rokovaní rozhodnejšie konať, aby sa zlepšili podmienky pre slobodu prejavu a prácu nezávislých médií a dosiahol pokrok, pokiaľ ide o nezávislosť súdnictva a boj proti korupcii;
13. víta celkový doterajší pokrok v prístupových rokovaníach so Srbskom, žiada však, aby sa urýchlili reformy v oblasti právneho štátu a základných práv a aby sa pokročilo v normalizácii vzťahov Srbska s Kosovom, ako sa stanovuje v rokovacom rámci. Naliehavo žiada srbské orgány na všetkých úrovniach verejnej správy, aby jednoznačným spôsobom informovali o ambíciách krajiny spojených so vstupom do EÚ a o vzťahoch s EÚ, ako s hlavným politickým a hospodárskym partnerom Srbska;
14. s poľutovaním poukazuje na úpadok politickej plurality v Srbsku, absenciu ozajstnej opozície v srbskom parlamente a nepriaznivé prostredie pre rozvoj miestnej demokracie a pripomína, že dlhodobé nedostatky volebného procesu je nevyhnutné riešiť prostredníctvom transparentného a inkluzívneho dialógu s politickými stranami a inými relevantnými zainteresovanými subjektmi v dostatočnom predstihu pred nasledujúcimi voľbami, pričom treba sa riadiť odporúčaniami OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva;
15. nabáda Komisiu vyzvať Čiernu Horu, aby vyvinula väčšie úsilie na zabezpečenie transparentného a inkluzívneho procesu tvorby verejných politík so silnejšou ústrednou kontrolou kvality verejných konzultácií so zainteresovanými stranami;

16. vyjadruje znepokojenie nad tým, že Bosna a Hercegovina dosiahla len obmedzený pokrok, pokiaľ ide o prioritné reformy v oblasti fungovania demokratických inštitúcií, právneho štátu, ochrany základných práv a verejnej správy, na ktoré sa poukázalo v Stanovisku Komisie k žiadosti Bosny a Hercegoviny o členstvo v Európskej únii⁽²⁾, najmä vzhľadom na nerešpektovanie rozsudkov a rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva a rozhodnutí ústavného súdu o volebných zákonoch, nedostatočnú rovnosť medzi štátotvornými národmi a nerešpektovanie práv ostatných občanov, ako aj na nedostatočný pokrok v boji proti korupcii a v úsilí o profesionalizáciu a odpolitizovanie verejnej správy;

17. s uspokojením konštatuje, že sa konečne, po viac ako dvanástich rokoch, 20. decembra 2020 uskutočnili miestne voľby v Mostare (Bosna a Hercegovina), čo je dôležitým príspevkom k posilňovaniu demokratických procesov, pri čom treba rešpektovať zásady Európskej charty miestnej samosprávy a Charty základných práv Európskej únie, a tiež stimulom pre ďalšie zlepšenie európskych vyhládok Bosny a Hercegoviny;

18. vyjadruje však znepokojenie nad potvrdenými prípadmi volebných podvodov v Mostare a nenávisťnými prejavmi, po ktorých došlo k incidentom namiereným proti niektorým kandidátom v komunálnych voľbách. Naliehavo preto vyzýva parlament Bosny a Hercegoviny, aby pred nadchádzajúcimi všeobecnými voľbami v roku 2022 vykonal potrebné zmeny volebného zákona, čím sa zabráni budúcim volebným podvodom. Vyzýva delegáciu EÚ v Bosne a Hercegovine a ďalších predstaviteľov medzinárodného spoločenstva, aby dôrazne odsúdili nenávisťné prejavy a útoky proti kandidátom, najmä kandidátkam, ako to bolo pred voľbami v Mostare;

19. vyzýva Komisiu, aby trvala na vyriešení otázky vytvorenia spoločenstva obcí so srbskou väčšinou v Kosove (Výbor regiónov vzhľadom na svoju úlohu a odborné znalosti ponúka v tejto súvislosti konkrétnu pomoc a spoluprácu) a na ďalšej normalizácii vzťahov medzi Srbskom a Kosovom;

20. žiada Komisiu, aby v súlade s vlastnými odporúčaniami a pozitívnymi odporúčaniami Európskeho parlamentu, ktoré VR dôrazne podporuje, opäť vyzvala Radu, aby sa zaoberala otázkou liberalizácie vízového režimu s Kosovom;

21. pripomína význam legislatívnych reforiem, aby sa zabezpečilo jasné rozdelenie právomocí a finančných prostriedkov medzi ústrednú vládu a miestnu samosprávu v Kosove;

22. vyzýva Albánsko, aby sa usilovalo dosiahnuť väčší pokrok, pokiaľ ide o priority stanovené Radou v bode 10 jej záverov z 25. marca 2020;

23. vyzýva Albánsko, aby pokračovalo v reformách územnej správy a konsolidovalo toto úsilie v rámci širšieho programu decentralizácie a zvýšenia miestnej fiškálnej autonómie a posilnenia obcí v záujme poskytovania kvalitných verejných služieb, ako aj aby prejavilo silnejšiu politickú podporu pre plnenie cieľov akčného plánu pre decentralizáciu a miestnu samosprávu do roku 2022. Vyzýva albánske orgány, aby uskutočnili komplexnú pozemkovú reformu, skonsolidovali vlastnícke práva a rýchlo pokročili v procese registrácie a kompenzácie. Nabáda Albánsko, aby urýchlilo prijatie a zaviedlo zostávajúce právne predpisy v súvislosti s rámcovým zákonom z roku 2017 o ochrane národnostných menšín, a víta prijatie zákona o sčítaní obyvateľstva;

24. vyzýva na ďalšie posilnenie úlohy Poradnej rady pre ústrednú vládu a miestnu samosprávu (Central and Local Self-Government Consultative Council) v Albánsku, ktorá je dobrým príkladom inštitucionalizácie úlohy miestnych samospráv pri tvorbe verejnej politiky;

25. poukazuje na absenciu integrovaného systému plánovania, riadenia a monitorovania regionálneho rozvoja v Severnom Macedónsku, ale aj vo väčšine ostatných krajín západného Balkánu, a vyzýva na posilnenie administratívnych a technických kapacít v operačných štruktúrach zodpovedných za riadenie fondov EÚ, najmä v oblasti dopravy a ochrany životného prostredia;

26. dôrazne odsudzuje pokračujúce závažné zhoršovanie situácie v Turecku v základných oblastiach európskeho acquis vrátane vážneho a pretrvávajúceho zlyhávania miestnej demokracie v Turecku, ako aj výrazné zhoršenie situácie v oblasti rešpektovania základných ľudských práv, základných hodnôt EÚ a zásad právneho štátu a celkové oslabenie účinnej kontroly a rovnováhy v politickom systéme po nadobudnutí účinnosti ústavných zmien;

(2) SWD(2019) 222 final, COM(2019) 261 final.

27. vyjadruje znepokojenie nad pokračujúcimi praktikami vynúteného odvolávania zvolených starostov na juhovýchode a ich nahrádzania správcami vymenovanými vládou, ako aj nad zatýkaním ďalších členov miestnych zastupiteľstiev, a v súlade s Európskou chartou miestnej samosprávy a odporúčaniami Benátskej komisie vyzýva Turecko, aby zrušilo opatrenia, ktoré znemožňujú fungovanie demokracie na miestnej úrovni a neprospievajú celkovej demokratickej klíme ani demokracii na regionálnej a miestnej úrovni;

28. poukazuje na rétoriku Turecka namierenú proti EÚ a dôrazne odsudzuje nezákonné a provokatívne správanie Turecka voči dvom členským štátom EÚ, konkrétne Grécku a Cypru, prostredníctvom závažného a pretrvávajúceho porušovania ich zvrchovanosti a zvrchovaných práv, ako aj jeho bezprecedentnú agresívnu rétoriku voči svojim susedom, ktorá je úplne nezlučiteľná s jeho postavením kandidátskej krajiny;

29. odsudzuje jednostranné kroky Turecka v mestskej časti Varoša a vyzýva na úplné dodržiavanie rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN č. 550 a 789. Výbor regiónov podporuje urýchlené obnovenie rokovaní pod záštitou OSN a naďalej sa plne zaväzuje ku komplexnému riešeniu cyperského problému v rámci OSN v súlade s príslušnými rezolúciami Bezpečnostnej rady OSN a so zásadami, na ktorých je EÚ založená. To isté očakáva od Turecka;

30. opakovane potvrdzuje, že je v strategickom záujme EÚ snažiť sa vyriešiť nezhody s Tureckom prostredníctvom dialógu a v súlade s medzinárodným právom a nadviazať vzájomne prospešnú spoluprácu. Odporúča, aby sa v rámci spolupráce v oblasti migrácie a utečencov vyčlenili finančné prostriedky EÚ na priame opatrenia regionálnych a miestnych samospráv, ktoré sa zapájajú do úsilia na zvládnutie prílevu migrantov, vysídlených osôb a utečencov v Turecku. Dohoda o readmisii medzi EÚ a Tureckom by sa mala v plnej miere a účinne vykonávať vo vzťahu ku všetkým členským štátom, pričom konštatuje, že spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí so všetkými členskými štátmi EÚ má naďalej zásadný význam;

Úloha miestnych a regionálnych samospráv v procese rozširovania a pri posilňovaní regionálnej spolupráce

31. zdôrazňuje dôležitú úlohu miestnych a regionálnych samospráv pri plnení kritérií na členstvo v EÚ a uplatňovaní *acquis* EÚ, najmä v oblastiach hospodárskej a sociálnej súdržnosti, poľnohospodárstva a bezpečnosti potravín, ochrany životného prostredia, verejného obstarávania a sociálnej politiky. Vyzdvihuje aj významný prínos miestnych a regionálnych samospráv pri informovaní o dôsledkoch vstupu do Únie a získavaní podpory občanov pre prístupový proces;

32. s poľutovaním pripomína absenciu konkrétnych politických návrhov EÚ, pokiaľ ide o systematickú a strategickú podporu miestnych a regionálnych samospráv na západnom Balkáne, na čo už VR poukázal vo svojich stanoviskách k balíkom opatrení týkajúcich sa rozširovania na roky 2018 a 2019;

33. víta úsilie, ktoré Európska komisia vynaložila na vyhodnotenie finančnej podpory EÚ pre miestne samosprávy v regiónoch krajín zapojených do procesu rozširovania a krajín susedskej politiky v rokoch 2010 až 2018, a vyzýva na rozsiahle šírenie cenných výsledkov tohto hodnotenia;

34. vyzýva Európsku komisiu, aby vyvinula praktické podporné nástroje na účinné budovanie kapacít miestnych a regionálnych samospráv na západnom Balkáne, a to aj prostredníctvom osobitných tematických podporných programov alebo regionálnych projektov technickej pomoci a nepretržitých výmen, mentorstva a vytvárania sietí;

35. opätovne žiada Európsku komisiu, aby iniciatívu na podporu zlepšenia správy a riadenia vecí verejných (SIGMA) rozšírila na nižšie ako celoštátne úrovne verejnej správy v kandidátskych a potenciálnych kandidátskych krajinách s cieľom vymedziť decentralizované modely reforiem verejnej správy a podporiť zlepšovanie miestnej správy a miestneho verejného riadenia so zreteľom na uplatňovanie *acquis*;

36. opäť vyzýva Európsku komisiu, aby zaviedla operačné postupy ad hoc, ktoré umožnia využívať nástroj TAIEX a twinningový mechanizmus na spoluprácu medzi miestnymi a regionálnymi samosprávami z členských štátov a kandidátskych a potenciálnych kandidátskych krajín.

37. pripomína, že je dôležité naďalej podporovať miestne a regionálne samosprávy v krajinách západného Balkánu prostredníctvom Európskeho výboru regiónov a jeho príslušných orgánov pre spoluprácu, ako sú pracovná skupina pre západný Balkán a zmiešané poradné výbory s Čiernou Horou, Severným Macedónskom a Srbskom, ale zároveň upozorňuje, že je potrebné viac zviditeľniť činnosť týchto orgánov na vnútroštátnej a regionálnej úrovni. V tejto súvislosti poukazuje aj na to, že je dôležité urýchlene zriadiť zmiešaný poradný výbor s Albánskom;

38. vyzýva Komisiu, aby zlepšila ukazovatele na meranie pokroku v oblasti reformy verejnej správy, pokiaľ ide o zapojenie miestnych a regionálnych samospráv do plánovania, rozvoja, vykonávania a hodnotenia verejných politík, a aby navrhla dodatočné opatrenia na posilnenie a zefektívnenie mechanizmov konzultácie s miestnymi a regionálnymi samosprávami pri tvorbe politík, ktoré majú vplyv na ich prácu a na kvalitu služieb poskytovaných občanom na úrovni miestnej správy;

39. oceňuje doterajšiu podporu Komisie na posilnenie spolupráce medzi mládežou v krajinách západného Balkánu, čo má veľký význam pre zachovanie a ďalší rozvoj dobrých susedských vzťahov, a to vrátane podpory iniciatív, ako je Úrad pre regionálnu spoluprácu mládeže (Regional Youth Cooperation Office). Vyzýva Komisiu, aby v budúcich iniciatívach na podporu spolupráce medzi mládežou zabezpečila väčšie zapojenie miestnych a regionálnych samospráv – ako dôležitých partnerov miestnych mládežníckych združení a vzdelávacích inštitúcií – do realizácie mládežníckych projektov, ktoré pomáhajú utužovať dobré susedské vzťahy;

40. navrhuje, aby boli do práce v rámci medzivládnych konferencií o prístupových rokovaníach v budúcnosti náležite zapájaní aj zástupcovia miestnych a regionálnych samospráv;

Právny štát, základné práva a prostredie pre fungovanie nezávislých médií

41. opakuje, že právny štát a fungovanie demokratických inštitúcií sú kľúčovými kritériami, na základe ktorých EÚ posudzuje pokrok kandidátskych krajín na ceste k členstvu v EÚ, a vyjadruje znepokojenie nad obmedzeným pokrokom a mnohými výzvami spojenými s nedostatkom politickej vôle, pretrvávaním určitých prvkov ovládnutia štátu, obmedzeným pokrokom v oblasti nezávislosti justície, inštitucionálnym odporom a nepriaznivým prostredím pre činnosť nezávislých médií vo väčšine kandidátskych a potenciálnych kandidátskych krajín;

42. zdôrazňuje, že priaznivé prostredie pre rozvoj a fungovanie nezávislých médií a občianskej spoločnosti je nevyhnutným predpokladom udržateľnosti a nezvratnosti komplexných reforiem zavádzaných v procese prístupenia k Únii a tiež základom pre rozvoj miestnej demokracie;

43. odporúča Komisii, aby dôsledne uplatňovala podmienku dodržiavania pravidiel EÚ pri využívaní finančných prostriedkov EÚ a hospodárskeho a investičného plánu, najmä v postupoch verejného obstarávania a z hľadiska transparentnosti, a aby v tejto súvislosti stanovila jasné ukazovatele;

44. zdôrazňuje, že miestne a regionálne samosprávy zohrávajú vzhľadom na svoju blízkosť k občanom kľúčovú úlohu pri propagovaní a rešpektovaní európskych hodnôt a ochrane základných práv a že môžu byť dôležitými partnermi a hnacou silou v boji proti rasizmu, nenávisťným prejavom a diskriminácii, pri presadzovaní rodovej rovnosti, ochrane zraniteľných skupín a menšín a posilňovaní sociálnej súdržnosti.

45. je pevne presvedčený, že práve miestne a regionálne samosprávy, keďže zohrávajú osobitnú úlohu ako tvorcovia miestnych politík a poskytovatelia služieb verejného záujmu, môžu vo väčšej miere pomôcť pri riešení niektorých nedostatkov v oblasti právneho štátu a základných práv, ale aj pri posilňovaní transparentného a zodpovedného riadenia miestnych politík a zlepšovaní ochrany práv zraniteľných skupín;

46. vyzýva Komisiu, aby poskytla ďalšiu podporu miestnym a regionálnym samosprávam v kandidátskych a potenciálnych kandidátskych krajinách s cieľom zlepšiť štandardy, pokiaľ ide o zapájanie verejnosti do navrhovania a zavádzania miestnych politík, vrátane modelov participatívneho zostavovania rozpočtu a navrhovania miestnych rozpočtov;

47. varuje pred vysokým rizikom korupcie v postupoch verejného obstarávania na úrovni miestnych a regionálnych samospráv v kandidátskych a potenciálnych kandidátskych krajinách a vyzýva Európsku komisiu, aby pomocou konkrétnych nástrojov podporila zvyšovanie proaktívnej transparentnosti a lepšie monitorovanie verejného obstarávania, ako aj presadzovanie politiky otvoreného prístupu k údajom o všetkých fázach postupu verejného obstarávania;

48. vyzýva Európsku komisiu, aby vo väčšej miere uznala úlohu miestnych a regionálnych samospráv pri riešení základných otázok na miestnej úrovni, aby uľahčila budovanie ich kapacít a získavanie zručností v oblasti právneho štátu a základných práv a aby ich podporovala poskytovaním konkrétnych prostriedkov a nástrojov na plnenie tejto úlohy, so zreteľom na príslušnú úlohu a prínos národných a medzinárodných združení miestnych a regionálnych samospráv;

Úloha miestnych a regionálnych samospráv pri vykonávaní hospodárskeho a investičného plánu

49. víta spustenie hospodárskeho a investičného plánu pre západný Balkán ako kľúčového nástroja na podporu oživenia hospodárstva a rozvoja krajín tohto regiónu v nasledujúcom období. Upozorňuje, že je dôležité včas a primeraným spôsobom zapojiť miestne a regionálne samosprávy do plánovania a monitorovania realizácie opatrení a financovaných projektov, pričom treba dodržiavať vysoké štandardy z hľadiska transparentnosti, prístupu k informáciám a otvoreného prístupu k údajom;

50. podporuje praktické opatrenia na rozšírenie iniciatív Únie v oblasti zelenej a digitálnej transformácie na krajiny západného Balkánu, čím sa potvrdzuje význam tohto regiónu ako dôležitej súčasti Európy a strategický význam investícií do sociálneho a hospodárskeho rozvoja, udržateľnej dopravnej infraštruktúry a ochrany životného prostredia v týchto krajinách, a to omnoho skôr, ako sa stanú riadnymi členmi EÚ;

51. zdôrazňuje, že v rámci veľkých investícií do infraštruktúry plánovaných na základe hospodárskeho a investičného plánu v oblastiach dopravy, energetiky, zelenej a digitálnej infraštruktúry by sa popri základnej sieti mali vždy plánovať aj zdroje na regionálnu a miestnu pripojiteľnosť, aby výhody týchto investícií pocítili občania v miestnych komunitách, najmä prostredníctvom výstavby nových prístupových ciest do miest alebo obcí;

52. pokiaľ ide o investície v rámci hospodárskeho a investičného plánu, podporuje zásadu podmienenosti založenú na reformách a vyzýva Európsku komisiu, aby ku všetkým investíciám pripájala informácie o tom, aké reformy sa očakávajú na miestnej a regionálnej úrovni;

53. pripomína, že väčšie zviditeľnenie investícií EÚ na regionálnej a miestnej úrovni a jasnejšie sprostredkovanie základných zásad a hodnôt, ako sú pravidlá verejného obstarávania a normy v oblasti ochrany životného prostredia a fiškálnej udržateľnosti, by mali prispieť k väčšiemu odhodlaniu zavádzať reformy v procese prístupu k EÚ a pomôcť znížiť riziko škodlivého vplyvu vonkajších aktérov v regióne (napr. čínske úvery);

54. podporuje úsilie vynaložené na prípravu nového cyklu programu predvstupovej pomoci (IPA III) a opätovne zdôrazňuje význam zabezpečenia tematickej podpory v záujme posilnenia kapacít regionálnych a miestnych samospráv v rámci nástroja IPA III, ako uviedol v jednom zo svojich predchádzajúcich stanovísk⁽³⁾;

55. vyzýva Európsku komisiu, aby podľa vzoru usmernení, ktoré vypracovala pre podporu občianskej spoločnosti a nezávislých médií v krajinách tohto regiónu, vypracovala usmernenia pre podporu, ktorú EÚ poskytuje miestnym a regionálnym samosprávam v krajinách zapojených do procesu rozširovania v novom rozpočtovom období 2021 – 2027, a stanovila v nich jasné ciele, očakávané výsledky a ukazovatele na monitorovanie pokroku;

56. vyzýva preto Európsku komisiu, aby zriadila nezávislý regionálny výbor na monitorovanie vykonávania hospodárskeho a investičného plánu a nástroja IPA III, ktorého členmi budú aj zástupcovia miestnych a regionálnych samospráv, občianskej spoločnosti a médií z krajín zapojených do procesu rozširovania, vybraní na základe verejnej výzvy v súlade s vopred stanovenými transparentnými kritériami;

57. zdôrazňuje, že proaktívna transparentnosť a otvorený prístup k údajom zvyšujú dôveru verejnosti v primerané využívanie finančných prostriedkov z verejných zdrojov, a vyzýva Komisiu, aby zriadila portál pre otvorený prístup k údajom s podrobnými a verejne dostupnými informáciami a možnosťou vyhľadávania informácií o všetkých príjemcoch prostriedkov z hospodárskeho a investičného plánu a programu IPA III.

V Bruseli 7. mája 2021

Predsa
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽³⁾ Stanovisko Európskeho výboru regiónov *Susedstvo a svet* o návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje nástroj predvstupovej pomoci (IPA III); CoR 2018/04008; Ú. v. EÚ C 86, 7.3.2019.

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Únia rovnosti: akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025

(2021/C 300/05)

Spravodajkyňa:	Yoomi RENSTRÖM (SE/SES), poslankyňa miestneho zastupiteľstva: zastupiteľstvo obce Ovanåkers
Referenčný dokument:	Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Únia rovnosti: akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 COM(2020) 565 final

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

1. víta oznámenie na tému *Únia rovnosti: akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025*. Výbor zdôrazňuje, že rovnosť je jednou zo základných hodnôt, na ktorých je založená Európska únia, ako je zakotvené v zmluvách a Charte základných práv. EÚ má preto poslanie a povinnosť bojovať proti diskriminácii;
2. vyjadruje znepokojenie nad zisteniami uvedenými v správe o základných právach za rok 2019 z dielne Agentúry Európskej únie pre základné práva (FRA), v ktorej sa potvrdzuje, že etnické menšiny a migranti naďalej čelia obťažovaniu a diskriminácii v celej EÚ, a to aj napriek dlhšej existencii zákonov EÚ na boj proti rasizmu. Podľa tejto správy má len 15 z 27 členských štátov EÚ osobitné akčné plány a stratégie na boj proti rasizmu a etnickej diskriminácii a stále existujú medzery vo vnútroštátnych právnych predpisoch zameraných na kriminalizáciu rasizmu;
3. je rovnako znepokojený výsledkami osobitného prieskumu Eurobarometra o diskriminácii v EÚ ⁽¹⁾. Uvádza sa v ňom, že takmer 59 % respondentov považuje diskrimináciu na základe etnického pôvodu vo svojej krajine za rozšírenú, najmä pokiaľ ide o diskrimináciu na základe farby pleti. Vnímanie, názory a postoje sa však stále veľmi líšia v závislosti od diskriminovanej skupiny, ako aj medzi jednotlivými krajinami;
4. víta záväzok Komisie vykonať komplexné posúdenie existujúceho právneho rámca EÚ pre boj proti diskriminácii, rasizmu a xenofóbii a monitorovať uplatňovanie smernice o rasovej rovnosti ⁽²⁾ a zabezpečiť správne vykonávanie rámcového rozhodnutia o boji proti rasizmu a xenofóbii ⁽³⁾;
5. zdôrazňuje, že boj proti diskriminácii vo všetkých oblastiach musí byť prioritou EÚ, ale konštatuje, že v súčasnej situácii existujú medzery v antidiskriminačných právnych predpisoch EÚ, keďže niektoré dôvody diskriminácie sa berú do úvahy len v oblasti zamestnanosti a povolania. Výbor vyzýva zástupcov členských štátov v Rade, aby ukončili rokovania o horizontálnej smernici o rovnakom zaobchádzaní ⁽⁴⁾, ktoré sú pozastavené od roku 2008, keď ju navrhla Komisia;
6. víta skutočnosť, že Komisia prvýkrát uznala, že existuje štrukturálny rasizmus a je súčasťou sociálneho, hospodárskeho a politického systému, v ktorom žijeme, a že vidí potrebu riešiť túto otázku prostredníctvom komplexnej politiky. Preto je potrebné zmeniť prístup EÚ k rasizmu;

⁽¹⁾ https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S2251_91_4_493_ENG/resource/afca8c2e-a0a8-4a22-84ef-29a3a1fb9a1b

⁽²⁾ Smernica Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasovú alebo etnický pôvod.

⁽³⁾ Rámcové rozhodnutie Rady 2008/913/SVV.

⁽⁴⁾ Návrh smernice Rady o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania, COM(2008) 426 final.

7. víta skutočnosť, že v akčnom pláne sa navrhuje súbor opatrení spájajúcich všetky rozhodovacie úrovne v spoločnosti spolu s občianskou spoločnosťou a subjektmi, ktoré sa zasadujú za rovnaké zaobchádzanie, s cieľom účinnejšie bojovať proti rasizmu v Európe, napríklad prostredníctvom národných akčných plánov proti rasizmu;
8. konštatuje, že tento akčný plán predstavuje krok smerom k dosiahnutiu cieľov udržateľného rozvoja Agendy 2030, najmä cieľa č. 10 týkajúceho sa zníženia nerovnosti;
9. avizuje, že akčný plán týkajúci sa Európskeho piliera sociálnych práv, ktorý má Komisia predložiť v roku 2021, poskytne ďalšiu podporu rovnosti na trhu práce, a to aj pre osoby s menšinovým rasovým⁽⁵⁾ alebo etnickým pôvodom;

Štrukturálny rasizmus – riešenie východiskového problému

10. zdôrazňuje, že je dôležité uznať historické korene rasizmu. Zaručiť, aby sa na kolonializmus, otroctvo a holokaust nezabudlo, je dôležitou súčasťou podpory začleňovania a porozumenia. Výbor vyzýva, aby sa šírilo posolstvo, že treba odsudzovať rasizmus, podporovať sociálne začlenenie a posilňovať postavenie ľudí bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod;
11. zdôrazňuje, že jedným z kľúčových krokov pri účinnom riešení štrukturálneho rasizmu je identifikácia oblastí, v ktorých rasizmus pretrváva, ako sú vzdelávanie, bývanie, zdravotná starostlivosť, zamestnanosť, prístup k verejným službám, právny systém, presadzovanie práva alebo kontrola migrácie a politická účasť a zastúpenie;
12. naliehavo žiada, aby Komisia so zreteľom na globálne a spoločné aspekty zohľadnila v akčnom pláne proti rasizmu aj európsku prisťahovaleckú politiku a spoločnú európsku azylovú politiku;
13. zdôrazňuje potrebu komplexných údajov o diskriminácii na základe rasového alebo etnického pôvodu v Európe. Ak nezmeriame a nevyčíslime rozsah diskriminácie a nerovnosti, bude veľmi ťažké účinne ich riešiť. Údaje o rovnosti môžu ponúknuť účinné nástroje na boj proti diskriminácii a vylúčeniu a poukázať na situáciu skupín, ktorým hrozí diskriminácia, pričom cieľom je plánovať inkluzívne politiky a zabezpečiť ich vykonávanie;
14. zastáva názor, že údaje o rovnosti poskytujú prehľad o rozsahu štrukturálneho rasizmu a o tom, ako proti nemu možno bojovať, sú však potrebné nové metódy zberu údajov o diskriminácii a rovnosti. Úplný súlad s ústavnými normami, právnymi predpismi EÚ o ochrane údajov a Chartou základných práv EÚ je nevyhnutným predpokladom na zmiernenie potenciálneho rizika zneužitia;
15. víta rozhodnutie Komisie zbierať údaje o rasovej a etnickej rozmanitosti svojich zamestnancov prostredníctvom dobrovoľného a anonymného prieskumu na tento účel, čím sa v plnej miere dodržiavajú pravidlá zberu údajov. V tejto súvislosti zdôrazňuje, že je potrebné, aby všetky orgány EÚ robili podobné posúdenia, keďže rasová a etnická reprezentatívnosť na všetkých úrovniach verejnej správy EÚ je kľúčom k dosiahnutiu rovnosti;
16. opätovne trvá na tom, „že je dôležité uplatňovať prierezovú perspektívu potrebnú na zapojenie zraniteľných jednotlivcov, ktorí môžu čeliť viacnásobnej diskriminácii“⁽⁶⁾, do vykonávania stratégie, pričom sa osobitne uvádzajú zraniteľné skupiny, ako napríklad migrantky, migrujúce deti a mladiství bez sprievodu alebo LGBTI osoby. Z tohto dôvodu vyzýva Európsku komisiu, aby ďalej rozvíjala tento prierezový prístup v spolupráci s členskými štátmi a vypracovala usmernenia na uľahčenie jeho vykonávania pri plánovaní, riadení a hodnotení verejných politík;
17. pripomína, že maloleté osoby bez sprievodu sú skupinou, ktorá je veľmi zraniteľná voči rasizmu a ktorej treba venovať osobitnú pozornosť v súlade so stratégiou EÚ v oblasti práv dieťaťa na roky 2021 – 2024;

⁽⁵⁾ Použitie pojmu „rasový pôvod“ v tomto dokumente, ako aj v akčnom pláne, neznamená súhlas s teóriami, ktoré sa pokúšajú odôvodniť existenciu oddelených ľudských rás.

⁽⁶⁾ Stanovisko VR 2016/2020 na tému *Únia rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025*.

18. žiada, aby sa politiky na boj proti rasizmu začlenili do všetkých politík EÚ. Európsky výbor regiónov zdôrazňuje, že všetky antidiskriminačné politiky by mali mať aj prierezový prístup s cieľom účinne bojovať proti viacnásobnej diskriminácii;

19. domnieva sa, že hospodársky rozmer štrukturálneho rasizmu sa často prehliada. Štrukturálny rasizmus prináša so sebou značné hospodárske náklady, pretože bráni ľuďom v tom, aby naplno rozvinuli svoj potenciál. Spoločnosť, ktorá je menej rasistická, bude ekonomicky silnejšia;

20. zdôrazňuje, že v dôsledku pandémie COVID-19 sa vypuklejšie prejavili a prehĺbili existujúce nerovnosti, marginalizácia a diskriminácia v Európe a vzrástol štrukturálny rasizmus. Už aj tak zraniteľní ľudia to majú teraz ešte ťažšie. Okrem miliónov pracovníkov, ktorí prišli o prácu a príjmy, sú najviac postihnutí migranti na hraniciach, osoby s neistými pracovnými miestami, osoby bez dokladov, rodiny s nízkymi príjmami, bezdomovci, starší ľudia, ženy a osoby so zdravotným postihnutím alebo chronickými chorobami – vrátane mnohých rasových a etnických menšín. Akákoľvek reakcia na pandémiu by preto mala zohľadňovať antidiskriminačný prístup a mať priamy a nepriamy vplyv na rasizmus v rôznych oblastiach spoločnosti;

21. opakovane požaduje „rozsiahle opatrenia na ochranu občianskych slobôd a demokracie v čoraz digitalizovanejšom veku, o. i. zníženie rizika neustáleho digitálneho sledovania a boj v digitálnej sfére proti falošným správam, dezinformačným kampaniam, nenávisťným prejavom a diskriminácii, predovšetkým rasizmu, a to bez ohľadu na to, či je zdroj tohto problému v EÚ alebo mimo nej“⁽⁷⁾;

22. takisto zdôrazňuje, že „kľúčovým prvkom akéhokoľvek budúceho regulačného rámca, ktorý sa bude uplatňovať na umelú inteligenciu, je zavedenie ochranných opatrení s cieľom zabezpečiť, že umelá inteligencia bude nezaujatá a nebude šíriť diskrimináciu na základe pohlavia, etnického pôvodu, veku, zdravotného postihnutia alebo sexuálnej orientácie“⁽⁸⁾;

23. zdôrazňuje, že je potrebné zaoberať sa diskriminačnými postojmi orgánov presadzovania práva, policajnou brutalitou a rasovým profilovaním určitých rasových alebo etnických skupín, a domnieva sa, že polícia a orgány presadzovania práva musia ísť v oblasti boja proti rasizmu a diskriminácii príkladom;

24. domnieva sa, že v členských štátoch, v ktorých za policajnú prácu zodpovedajú miestne a regionálne samosprávy, je nevyhnutné prijať opatrenia na boj proti rasizmu a predchádzanie rasizmu pri presadzovaní práva, dohliadať na policajné praktiky, investovať do odbornej prípravy a rozvoja príslušných orgánov a transparentne spracúvať údaje týkajúce sa rasového profilovania. Miestne a regionálne samosprávy by tiež mali vypracovať komplexné komunitné programy na predchádzanie násilíu založené na verejnej bezpečnosti a plnom dodržiavaní nediskriminačných noriem EÚ v oblasti policajnej práce;

25. opätovne zdôrazňuje, že „ústrednú úlohu zohráva spoločnosť, v ktorej sa plne dodržiavajú ľudské práva všetkých skupín obyvateľstva a ktorá pri prevencii a potláčaní násilnej radikalizácie (vrátane potláčania diskriminácie, rasizmu a iných foriem neznášanlivosti) dodržiava všetky medzinárodné a regionálne normy“⁽⁹⁾;

Miestne a regionálne samosprávy v prvej línii

26. oceňuje, že v akčnom pláne EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 sa miestnym a regionálnym samosprávam prisudzuje rozhodujúca úloha v boji proti rasizmu. Výbor konštatuje, že miestne a regionálne samosprávy zohrávajú vzhľadom na svoju blízkosť k občanom kľúčovú úlohu pri presadzovaní a dodržiavaní európskych hodnôt a sú v prvej línii v boji proti rasizmu a trestným činom z nenávisti, ako aj pri ochrane zraniteľných skupín a podpore sociálnej súdržnosti;

⁽⁷⁾ Stanovisko VR 2354/2020 na tému *Stratégia pre digitálnu budúcnosť Európy a stratégia pre dáta*.

⁽⁸⁾ Stanovisko VR 2014/2020 na tému *Biela kniha o umelej inteligencii: Európsky prístup k excelentnosti a dôvere*.

⁽⁹⁾ Stanovisko VR 6329/2015 na tému *Boj proti radikalizácii a násilnému extrémizmu: mechanizmy prevencie na miestnej a regionálnej úrovni*.

27. žiada, aby miestne a regionálne samosprávy boli uznané za strategických partnerov pri navrhovaní, zavádzaní a monitorovaní národných akčných plánov vzhľadom na ich úlohy a obrovské úsilie, ktoré už v boji proti rasizmu vyvíjajú v rámci svojich právomocí;

28. zdôrazňuje, že miestne a regionálne samosprávy zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore informovanosti, odbornej prípravy a vzdelávania s dôrazom na boj proti rasizmu, najmä medzi mládežou;

29. zastáva názor, že je nanajvýš dôležité vyčleniť pre miestne a regionálne samosprávy finančné prostriedky z viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027, z fondov EÚ a nástroja NextGenerationEU na podporu sociálneho začlenenia a boja proti rasizmu a diskriminácii v oblastiach, ako je prístup na trh práce, vzdelávanie, sociálne zabezpečenie, zdravotná starostlivosť a bývanie. Pri tom treba venovať osobitnú pozornosť zraniteľnejším skupinám a vyčleniť prostriedky na to, aby sa zaručila ochrana maloletým osobám bez sprievodu, čo je v mnohých prípadoch úlohou miestnych a regionálnych samospráv;

30. zastáva názor, že okrem prijatia akčných plánov proti rasizmu na národnej úrovni by mohlo byť užitočné mať aj miestne a regionálne akčné plány. Mohli by pomôcť bojovať proti štrukturálnemu rasizmu konkrétnymi opatreniami. Podobný postoj vyjadrila aj Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA) vo svojej správe z roku 2019, v ktorej zdôrazňuje, že v boji proti rasizmu je potrebné mať akčné plány na všetkých úrovniach. Miestnym a regionálnym samosprávam by pri vypracúvaní akčných plánov na nižšej než celoštátnej úrovni mala byť poskytnutá náležitá pomoc, a to aj prostredníctvom ad hoc iniciatív na budovanie kapacít;

31. mohol by byť zapojený do tohto úsilia a pôsobiť ako platforma pre ďalší rozvoj opatrení na boj proti rasizmu na miestnej a regionálnej úrovni, napríklad podporou sociálneho začlenenia, bojom proti chudobe a presadzovaním prístupu k dôstojnému bývaniu;

32. zdôrazňuje význam zapojenia národných, regionálnych a miestnych orgánov, ako aj občianskej spoločnosti, v snahe zabezpečiť legitimitu národných akčných plánov proti rasizmu a účinnejšie bojovať proti rasizmu v Európe; Je tiež dôležité vymieňať si osvedčené postupy medzi jednotlivými krajinami a miestnymi a regionálnymi samosprávami a šíriť ciele a opatrenia stanovené v plánoch boja proti rasizmu, ktoré vypracovali rôzne úrovne riadenia;

33. domnieva sa, že na to, aby sa využil potenciál nadchádzajúcich návrhov Komisie, pokiaľ ide o národné akčné plány proti rasizmu, musia existovať spoľahlivé postupy, ktorými sa zabezpečí, že sa tieto plány zavedú v stanovenom časovom rámci, budú obsahovať jasné a merateľné ciele a že sa pokrok bude monitorovať na vnútroštátnej aj na európskej úrovni, pričom Komisia nesie plnú zodpovednosť za svoju časť nadväzujúcich opatrení;

34. zdôrazňuje, že hodnotenie účinnosti národných akčných plánov proti rasizmu by sa malo naplánovať dva roky po ich zostavení, pričom by mali byť k dispozícii úplné informácie od miestnych a regionálnych samospráv;

Európsky výbor regiónov, inštitúcie EÚ a iniciatívy na boj proti rasizmu

35. podporuje Európsku koalíciu miest proti rasizmu pod vedením UNESCO a obzvlášť oceňuje európske projekty zamerané na boj proti rasizmu, ako je nedávno rozbehnutý projekt „SUPport Everyday Fight Against Racism“ (SUPER) v rámci programu Európskej komisie Práva, rovnosť a občianstvo;

36. naliehavo žiada Komisiu, aby oficiálne zapojila výbor do každoročného vymenúvania Európskych hlavných miest začlenenia a rozmanitosti, ako spôsob uznania a vyzdvihnutia úsilia miest zavádzať účinné integračné stratégie na miestnej úrovni;

37. vyjadruje silné želanie zapojiť sa ako oficiálny partner do organizovania samitu proti rasizmu, ktorý sa uskutoční 21. marca 2021 v súvislosti s Medzinárodným dňom boja za odstránenie rasovej diskriminácie;

38. keďže výbor a miestne a regionálne samosprávy sú v boji proti rasizmu a diskriminácii v prvej línii, zastáva názor, že by mali mať oficiálnu úlohu pri výmene informácií, pravidelných konzultáciách a dialógu s inštitúciami EÚ;

39. oceňuje rozsiahle úsilie Komisie posilniť politiky s dôrazom na základné hodnoty a vybudovať Úniu rovnosti EÚ prostredníctvom množstva akčných plánov a stratégií s cieľom bojovať proti diskriminácii z osobitných dôvodov (rasa, rodová rovnosť, LGBTIQ osoby, Rómovia, osoby so zdravotným postihnutím, antisemitizmus). Vzhľadom na prierezový charakter uvedených stratégií však výbor považuje za vhodné, aby boli k dispozícii nielen individuálne správy o pokroku, ale aj prierezové správy, v ktorých by sa v prípade viacnásobnej diskriminácie hodnotila interakcia medzi jednotlivými stratégiami a ich kumulatívny účinok na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni;
40. podporuje snahu Komisie začleniť rovnosť a prierezové hľadisko do všetkých politík, právnych predpisov a programov financovania EÚ, a tak vytvorí Úniu rovnosti, ktorá bude s pomocou novej internej osobitnej skupiny pre rovnaké zaobchádzanie chrániť záujmy všetkých ľudí bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod;
41. teší sa, že bude zapojený a bude spolupracovať s budúcim koordinátorom proti rasizmu, ktorého vymenuje Komisia;
42. bude reagovať na výzvu Komisie ísť príkladom a prijať opatrenia v oblasti náboru a výberu zamestnancov na zlepšenie reprezentatívnosti v radoch zamestnancov VR.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím

(2021/C 300/06)

Hlavná spravodajkyňa:

Daniela BALLICO (IT/EKR), starostka obce Ciampino (RM)

Referenčný dokument:

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Únia rovnosti: Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030

COM(2021) 101 final

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

1. zdôrazňuje, že práva osôb so zdravotným postihnutím zakotvené v článkoch 2, 9, 10, 19, 168 a 216 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) a v článkoch 2 a 21 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ), v článkoch 3, 15, 21, 23 a 26 Charty základných práv Európskej únie, v článkoch 3 a 17 Európskeho piliera sociálnych práv, ako aj v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý bol ratifikovaný 26. novembra 2009, sa musia zaručiť a podporovať na všetkých úrovniach Únie a členských štátov;
2. víta oznámenie s názvom „Únia rovnosti: Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030“ ako strategický počin s cieľom podporiť ich nezávislosť a začlenenie, zaručiť uplatňovanie ich práv za rovnakých podmienok a chrániť občanov, ktorým najviac hrozí diskriminácia a sociálna marginalizácia;
3. nazdáva sa, že miestne a regionálne samosprávy sa vzhľadom na svoje kompetencie a prácu, ktorú vykonávajú v oblasti rozvoja, musia uznať za strategických partnerov pri koncipovaní, vykonávaní a monitorovaní stratégie;
4. požaduje väčšie uznanie miestnych a regionálnych samospráv vzhľadom na to, že mnohé politiky začleňovania osôb so zdravotným postihnutím sa musia vykonávať a uplatňovať na miestnej úrovni, v blízkosti osôb so zdravotným postihnutím. V záujme zaistenia plnej podpory stratégie sú okrem príslušných národných, regionálnych a miestnych stratégií a zdrojov potrebné aj dostatočné dodatočné zdroje z európskych fondov, ktoré osobám so zdravotným postihnutím umožnia spravodlivý prechod k nezávislému životu a zapojenie do diania v komunite;
5. zdôrazňuje význam politického rámca stratégie spolu a jej opatrení, keďže táto stratégia predstavuje novú príležitosť na dosiahnutie konkrétnych cieľov v oblasti začleňovania a nezávislosti osôb so zdravotným postihnutím v Európskej únii počínajúc členskými štátmi. Stratégia prichádza v zložitej situácii, keďže pandémia COVID-19 vážne ohrozila prežitie, zdravie a dôstojnosť ľudí so zdravotným postihnutím a odhalila všetky nedostatky v systémoch sociálnej ochrany a integrácie;
6. oceňuje vytvorenie rámca pre opatrenia na zaručenie práv a príležitostí, ktoré sa týkajú osôb so zdravotným postihnutím, či už telesným a/alebo organickým, zmyslovým, intelektuálnym postihnutím, s problémami týkajúcimi sa duševného zdravia alebo s viacnásobným postihnutím, t. j. päťiny európskeho obyvateľstva. Zdravotné postihnutie je ukazovateľom vyššieho rizika chudoby, vylúčenia a depresie, najmä ak prostredie nie je prispôbené ľuďom v celej ich rozmanitosti;
7. vyjadruje uspokojenie so stratégiou týkajúcou sa Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorá je prvým univerzálnym akčným plánom na zabezpečenie práv a príležitostí pre osoby so zdravotným postihnutím;

8. podporuje spustenie platformy pre otázky zdravotného postihnutia, ktorú Európska komisia zriadi v roku 2021, a žiada, aby bol do nej zapojený ako pozorovateľ s cieľom dohliadať na efektívne začleňovanie osôb so zdravotným postihnutím do všetkých politík a programov. Zdôrazňuje, že je potrebné v plnej miere zapojiť miestne a regionálne samosprávy, keďže sú kľúčovými aktérmi pri riadení politík, ktoré majú priamy vplyv na ľudí so zdravotným postihnutím v danej lokalite;

9. vyzýva na posilnenie spolupráce s reprezentatívnymi európskymi inštitucionálnymi úrovňami, a preto zdôrazňuje, že VR môže prispieť k práci platformy mobilizáciou miestnych a regionálnych samospráv s cieľom zvýšiť informovanosť o výzvach novej stratégie, pokiaľ ide o boj proti stereotypom a diskriminácii osôb so zdravotným postihnutím, a podporovať primerané a rovnaké zaobchádzanie s nimi v každodennom živote;

10. zdôrazňuje význam spolupráce s organizáciami občianskej spoločnosti, združeniami osôb so zdravotným postihnutím a ich rodinnými príslušníkmi s cieľom uplatňovať zásadu „nič o nás bez nás“ a zabezpečiť mechanizmy účasti osôb so zdravotným postihnutím a ich rodín prostredníctvom subjektov pôsobiacich v sektore, ako aj vytvoriť osobitné priestory pre ženy a dievčatá so zdravotným postihnutím;

11. opätovne zdôrazňuje, že je dôležité zaujať holistický prierezový prístup. Žiada, aby sa doplnili konkrétne opatrenia týkajúce sa zraniteľných skupín, osôb so zdravotným postihnutím, ktoré čelia prekážkam z viacerých dôvodov súčasne, ako sú pohlavie, rod, sexuálna orientácia, rasový alebo etnický pôvod, vek, náboženstvo a vierovyznanie, alebo sú v ťažkej sociálno-ekonomickej situácii či inej situácii zraniteľnosti. Preto odporúča Európskej komisii, aby ďalej rozvíjala tento prierezový prístup a vypracovala iniciatívy, ktorých vykonávanie ovplyvní plánovanie, riadenie a hodnotenie verejných politík;

12. poukazuje na potrebu prijať zásadu, že orgány verejnej správy by mali byť príkladom toho, ako štruktúrovať sociálne začlenenie a ako zaručiť práva a rovnaké príležitosti pre osoby so zdravotným postihnutím, a to tak pri nábore zamestnancov na otvorenom trhu práce, ako aj z hľadiska poskytovania prístupných služieb. VR by sa preto ako zamestnávateľ a inštitucionálny aktér mal riadiť touto zásadou, ísť príkladom a stanoviť harmonogram na tento účel;

13. zdôrazňuje, že najmä pokiaľ ide o začlenenie do pracovného procesu a prístupnosť tovaru a služieb, je potrebné poukázať na spôsoby zapojenia súkromného sektora prostredníctvom verejno-súkromného partnerstva;

14. pozoruje, že v stratégii sa pandémie posudzuje len z hľadiska nezávislého života a okrajovo z hľadiska začlenenia do vzdelávania. Okrem toho konštatuje, že v nej chýba riadne uznanie rodinných opatrovateľov (neformálna starostlivosť), najmä opatrovateliek, ktorých úloha počas pandémie výrazne vzrástla v dôsledku obmedzenia služieb pre ich rodinných príslušníkov, čo zdôraznilo význam základnej opatrovateľskej práce a zdravotnej starostlivosti, ako aj potrebu zlepšiť prístup k technológiám a ich využívanie v osobnej sfére;

15. vyzýva členské štáty, aby do svojich národných programov reforiem a národných plánov obnovy a odolnosti zahrnuli osobitné opatrenia pre osoby so zdravotným postihnutím.

Prístupnosť, nezávislosť a rovnosť

16. súhlasí so zámerom Európskej komisie zriadiť v roku 2022 centrum zdrojov AccessibleEU, do ktorého budú zapojené všetky zainteresované strany. Okrem toho nabáda posúdiť do roku 2023 fungovanie vnútorného trhu z hľadiska podporných technológií, podporovať vykonávanie povinností týkajúcich sa prístupnosti podľa smerníc o verejnom obstarávaní, vyhodnotiť uplatňovanie smernice o prístupnosti webových sídel, začať súpis majetku v železničnej infraštruktúre a ich úrovne prístupnosti;

17. oceňuje, že EÚ a jej členské štáty ratifikovali Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRPD). Vyzýva Radu a všetky členské štáty, aby podpísali opčný protokol k dohovoru UNCRPD;

18. súhlasí s Európskou komisiou, že je potrebné monitorovať uplatňovanie rôznych smerníc týkajúcich sa prístupnosti, aby EÚ a všetky inštitúcie mohli zaviesť vhodné vykonávacie opatrenia. Predpisy týkajúce sa prístupnosti sa musia prísne dodržiavať a zlepšovať, aby sa zabezpečilo prístupné prostredie v obytných budovách, ako aj vo všetkých priestoroch tvoriacich reťazec prístupnosti;

19. pripomína, že osoby so zdravotným postihnutím musia mať všetky možnosti viesť samostatný život a že im musí byť zaručené právo na autonómiu počas celého života. Je nevyhnutné navrhnuť regulačný rámec pre osobnú asistenciu poskytovanú ľuďom s telesným postihnutím s vyššou úrovňou odkázanosti;

20. zdôrazňuje kľúčovú úlohu, ktorú zohrávajú všetky osoby so zdravotným postihnutím ako najlepší znalci svojej situácie. Preto keď je potrebné uznať ich aktívnu účasť na rozhodovacích procesoch, a to aj o otázkach prístupnosti, dôležité je úsilie miestnych a regionálnych samospráv. V tejto súvislosti pripomína, že Európska komisia každoročne udeľuje cenu Access City trom európskym mestám, ktoré sa vyznamenali tým, že zlepšili prístupnosť mestskej štruktúry pre všetkých svojich občanov s osobitným dôrazom na problémy súvisiace s vekom a úrovňou mobility vo všeobecnosti a podporuje podobné iniciatívy zamerané na odmeňovanie prístupnosti vo vidieckom a prírodnom prostredí;

21. vyzýva Európsku komisiu, aby pri revízii energetického rámca pre budovy v roku 2021 považovala prístupnosť za záväzné kritérium s cieľom zlepšiť prístupnosť budov pre osoby so zdravotným postihnutím;

Požívanie práv EÚ

Voľný pohyb a pobyt

22. súhlasí s tým, že je potrebné prijať európsky preukaz pre osoby so zdravotným postihnutím dokonca roku 2023 s cieľom zabezpečiť uplatňovanie práv Európskej únie v plnom rozsahu, ako aj vzájomné uznávanie statusu osoby so zdravotným postihnutím vo všetkých členských štátoch. So záujmom očakáva nadchádzajúci návrh Komisie týkajúci sa európskeho preukazu a dúfa, že sa vyriešia ťažkosti, ktoré sa vyskytli v skúšobnej fáze;

23. podporuje zámer Komisie účinnejšie spolupracovať s členskými štátmi na čo najskoršom zavedení preukazu a zároveň pracovať na harmonizácii uznávania statusu osoby so zdravotným postihnutím, čo je nevyhnutné na zaručenie práva na mobilitu v rámci Európskej únie počínajúc právom na uznanie podobných dávok a podpory a odstránenie bariér;

Podpora účasti na demokratickom procese

24. súhlasí s tým, že je potrebné, ako sa uvádza v stratégii, podporovať účasť osôb so zdravotným postihnutím na občianskom a politickom živote, keďže sú stále diskriminované aj pri uplatňovaní svojho volebného práva;

25. vyzýva Európsku komisiu, aby zväžila európsku dohodu o práve osôb so zdravotným postihnutím voľiť, aby bolo možné odstrániť prekážky všetkého druhu a aby osoby so zdravotným postihnutím mali plné právo vyjadriť svoju politickú preferenciu rovnako ako všetci ostatní európski občania. Poukazuje na to, že Komisia v súčasnosti prijala program konzultácií o inkluzívnych voľbách do Európskeho parlamentu, ktorý však nezahŕňa otázku zdravotného postihnutia. Odporúča, aby do tohto programu boli čo najskôr zahrnuté aj osoby so zdravotným postihnutím a všetky oblasti, v ktorých sa konajú voľby;

26. súhlasí s tým, že je potrebné zlepšiť prístup k zdravotnej starostlivosti pre osoby so zdravotným postihnutím. Súhlasí aj s hodnotením Európskej komisie, pokiaľ ide o neprimeranosť služieb sociálneho zabezpečenia a sociálnych a zdravotníckych služieb, ktoré počas pandémie odhalili všetky svoje nedostatky. Zdôrazňuje mimoriadne zložitú situáciu v odľahlých a vidieckych oblastiach. Konštatuje, že otázka segregácie sa prvýkrát objavuje v európskom dokumente takéhoto významu, a oceňuje to. Domnieva sa, že je absolútne správne riešiť segregáciu osôb so zdravotným postihnutím a ich deinštitucionalizáciu s cieľom uplatniť právo na skutočne úplne nezávislý život v komunite, a to prostredníctvom rozvoja miestnych služieb, ktoré zahŕňajú monitorovanie zdravia, digitalizáciu podpory osobnej nezávislosti a poskytnutie osobnej asistencie, ako aj možnosť vybrať si, kde, s kým a ako žiť;

Rozvoj nových zručností pre nové pracovné miesta

27. upozorňuje na skutočnosť, že kríza spôsobená pandemiou viedla v celej Európskej únii k strate pracovných miest, ktorá zasiahla osoby so zdravotným postihnutím medzi prvými. Opakuje tiež, že k tomu došlo v súvislosti s príbuznými osôb so zdravotným postihnutím, ktorí ich opatrujú, a táto situácia sa týka najmä matiek, družiek a dcér;

28. súhlasí s názorom, že zrýchlená digitálna a ekologická transformácia ponúkajú príležitosti vďaka využívaniu informačných a komunikačných technológií, umelej inteligencie a robotiky prispôbených potrebám ľudí so zdravotným postihnutím a že je potrebné investovať do ich digitálnych zručností;

29. pripomína, že je potrebné zhromažďovať porovnateľné údaje o zdravotnom postihnutí s cieľom lepšie posúdiť život ľudí so zdravotným postihnutím v rôznych kontextoch, zhodnotiť politiky a opatrenia, monitorovať ich pokrok a prijímať vhodné opatrenia;

30. vyzýva Komisiu, aby sa systematicky zaoberala otázkou nedostatočnej informovanosti o osobách so zdravotným postihnutím, najmä vo vidieckom prostredí. Ako sa požaduje v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRPD) a ako opätovne potvrdil Výbor OSN pre ľudské práva, je nevyhnutné doplniť potrebné informácie nielen o rozčlenené údaje, ale aj o ukazovatele začlenenia, ktorými by sa monitorovali politiky a dodržiavanie práv osôb so zdravotným postihnutím;

31. súhlasí s tým, že je potrebné prispôsobiť odborné znalosti osôb so zdravotným postihnutím prostredníctvom odborného vzdelávania a prípravy, ktoré tu môžu zohrávať dôležitú úlohu, a nasledujúceho akčného plánu digitálneho vzdelávania na roky 2021 – 2027. Podporuje tiež stratégiu vykonávania týchto opatrení vďaka silnému odhodlaniu členských štátov s cieľom zabezpečiť, aby mali inkluzívne a prístupné programy, ako aj potrebné zdroje, pričom treba čo najviac využívať existujúce zdroje a zabezpečiť ich komplementárnosť. VR tiež zdôrazňuje, že treba viac podporiť aj prístup osôb so zdravotným postihnutím k vysokoškolskému štúdiu;

32. zdôrazňuje, že je potrebné zaviesť osobitné opatrenia, ktoré osobám so zdravotným postihnutím umožnia zvyšovanie úrovne zručností a rekvifikáciu, a to najmä s cieľom využiť potenciál digitálnej transformácie. Vzhľadom na to víta využívanie učňovskej prípravy ako nástroja sociálneho začlenenia v rámci programu záruky pre mladých ľudí;

33. podporuje iniciatívu Európskej komisie vyzvať členské štáty, aby stanovili jasné ciele na zvýšenie miery zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím, najmä na otvorenom trhu práce, a posilnili kapacitu služieb zamestnanosti. Opakuje, že je potrebné uľahčiť osobám so zdravotným postihnutím samostatnú zárobkovú činnosť a samostatné podnikanie. Vyzýva členské štáty, aby zväzili daňové úľavy pre podniky, ktoré zamestnávajú zamestnancov so zdravotným postihnutím, alebo zvýhodnené zdaňovanie pre samostatne zárobkovo činné osoby so zdravotným postihnutím, a najmä v oblasti podnikania;

34. víta zverejnenie akčného plánu pre sociálne hospodárstvo, v ktorom sa plánuje vytvoriť pre sociálne hospodárstvo priaznivejšie prostredie zahŕňajúce okrem iného príležitosti pre osoby so zdravotným postihnutím. Požaduje viac investícií do sociálnych podnikov s osobitným zameraním na integráciu. Zastáva názor, že sociálne podniky môžu podporovať trhovo orientovaný model pre činnosti, ktoré sa v prípade úspešného riadenia môžu rozšíriť a byť finančne životaschopné na otvorenom trhu práce⁽¹⁾;

Rovnaký prístup a nediskriminácia

35. uznáva, že otázka prístupu k spravodlivosti nie je druhoradá a týka sa najmä inštitucionálnej diskriminácie osôb s intelektuálnym a psychosociálnym postihnutím alebo s problémami v oblasti duševného zdravia. Naliehavo vyzýva členské štáty, aby zviditeľnili vytvorené osvedčené postupy, a to v záujme ich šírenia a multiplikačného efektu;

36. opätovne poukazuje na to, že veľký počet občanov EÚ trpí vývojovou poruchou a/alebo psychickou chorobou a mohlo by sa stať, že im bude pridelený poručník (plenary guardianship) alebo právny opatrovník (partial guardianship). Vyjadruje však obavy v súvislosti s poručníctvom (plenary guardianship), ktoré znamená, že dotyčné osoby by mohli stratiť prakticky všetky svoje zákonné práva, a že rozhodnutia, ktoré ich život ovplyvňujú najviac, budú prijímať ich zákonní zástupcovia. Mnohí dospelí boli proti svojej vôli na žiadosť súdom určeného zástupcu umiestnení v ústavoch. VR odporúča členským štátom, aby prijali pravidlá, ktoré zabezpečia uplatňovanie článku 12 UNCRPD⁽²⁾ a umožnia zapojiť do rozhodovacieho procesu dotyčné osoby, ich rodiny, organizácie obhajujúce práva týchto osôb a špecialistov.

37. považuje za nevyhnutné zaoberať sa otázkou boja proti násiliu voči osobám so zdravotným postihnutím, najmä voči ženám, deťom a dospelým, ako aj problematikou osôb s intelektuálnym postihnutím a interpersonálnymi poruchami. Konštatuje, že v novej stratégii je potrebné zintenzívniť opatrenia v tejto oblasti. Mali by sa napríklad lepšie monitorovať zariadenia chráneného bývania a vo všetkých poradenských centrách a azylových domovoch pre ženy by sa mala plne zaistiť prístupnosť;

(1) Eurofound (2021), Disability and labour market integration: Policy trends and support in EU Member States, https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef20013en.pdf

(2) https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convention_accessible_pdf.pdf

38. súhlasí s tým, že jednou z hlavných výziev, ktorým v súčasnosti čelí Európska únia v oblasti zdravotného postihnutia, je nevyhnutnosť bojovať proti diskriminácii vo všetkých oblastiach života osôb so zdravotným postihnutím;

39. uznáva, že vzdelávanie je hlavným prostriedkom na odstraňovanie nerovností, a to aj pokiaľ ide o osoby so zdravotným postihnutím. Súhlasí s tým, že záruka inkluzívneho vzdelávania sa má vzťahovať na detstvo, dospievanie, ako aj na dospelých so zdravotným postihnutím. Uznáva, že európske programy v tejto oblasti podporujú a propagujú takéto činnosti. Vyzýva miestne a regionálne samosprávy, ako aj združenia osôb so zdravotným postihnutím a ich rodinných príslušníkov, aby sa podieľali na programe vzdelávania osôb so zdravotným postihnutím s cieľom podporiť výmenu osvedčených postupov, a žiada, aby sa miestne a regionálne samosprávy aktívne zapájali do integrácie politík sociálneho začlenenia do politík v oblasti vzdelávania;

Zlepšenie prístupu k umeniu a kultúre, rekreácii, voľnočasovým aktivitám, športu a cestovnému ruchu

40. podporuje posilňovanie rozvoja osobnosti v prípade osôb so zdravotným postihnutím, a to najmä detí a mladých ľudí, rovnako ako u ostatných, prostredníctvom prístupu k umeniu, kultúre, rekreačným činnostiam, voľnočasovým aktivitám, športu a cestovnému ruchu;

41. zdôrazňuje najmä úlohu športu pri podpore začleňovania osôb so zdravotným postihnutím a naliehavo vyzýva členské štáty, aby podporovali programy na uľahčenie účasti detí, mladých ľudí a ľudí so zdravotným postihnutím s väčšími obmedzeniami;

Vedenie príkladom

42. uznáva, že na účinné vykonávanie stratégie je dôležité vytvoriť štruktúrovaný systém. Prvým krokom je systematické začleňovanie osôb so zdravotným postihnutím do rozhodovacích postupov;

43. zdôrazňuje, že je nevyhnutné účinne bojovať proti stereotypom týkajúcim sa fyzického a mentálneho postihnutia vo verejnej diskusii, vyobrazovaní v médiách a vzdelávaní v praxi, pričom si treba osvojiť nulovú toleranciu voči predsudkom a stigmatizácii na základe telesného alebo mentálneho postihnutia, a to vrátane diskriminačného používania jazyka. Miestne a regionálne samosprávy majú veľmi dobré možnosti na to, aby mohli ísť príkladom ako zamestnávateľia aj ako poskytovatelia služieb a tiež vzhľadom na svoju blízkosť k občanom;

44. súhlasí so záväzkom Komisie posilniť stratégiu ľudských zdrojov s cieľom začleniť osoby so zdravotným postihnutím do pracovného procesu a pomôcť im primeranými úpravami, aby mohli byť rovnako produktívne ako ich kolegovia. To zahŕňa prístupnosť budov a všetkých pracovných nástrojov s osobitným zameraním na navrhovanie, vývoj a využívanie technológií v službách ľudí;

45. súhlasí, že je potrebné posilniť rámec monitorovania vykonávania stratégie zavedením účinných ukazovateľov na meranie a posudzovanie vplyvu sociálneho začlenenia osôb so zdravotným postihnutím vychádzajúc z existujúcich údajov a po tomto posúdení navrhnuť a prijať príslušné opatrenia. Pripomína, že je dôležité vypracúvať výročné správy, v ktorých sa zhrnie pokrok členských štátov v oblasti začleňovania osôb so zdravotným postihnutím vrátane osvedčených postupov miestnych a regionálnych samospráv a združení osôb so zdravotným postihnutím a ich rodinných príslušníkov;

46. vyzýva Európsku úniu, členské štáty a ich regionálne a miestne samosprávy, aby v národných a regionálnych štatistických systémoch venovali väčšiu pozornosť otázke zdravotného postihnutia, vďaka čomu by v koordinácii s Eurostatom mali k dispozícii spoľahlivé a pravidelné údaje.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Bezpečné a udržateľné chemikálie pre životné prostredie bez toxických látok v európskych mestách a regiónoch

(2021/C 300/07)

Spravodajca:	Adam STRUZIK (PL/EES), maršálek Mazovského vojvodstva
Referenčný dokument:	Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – <i>Chemikálie – stratégia udržateľnosti – Na ceste k životnému prostrediu bez toxických látok</i> COM/2020/667 final

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV,

Význam stratégie v oblasti chemikálií

1. vysoko oceňuje a podporuje úsilie smerujúce k zavedeniu stratégie v oblasti chemikálií, keďže chemické látky ovládli takmer celý výrobný trh a zohrávajú zásadnú úlohu v každodennom živote. Zdôrazňuje, že toto úsilie má mimoriadny význam pre ľudské zdravie, ochranu životného prostredia a hospodárstvo, ako aj pre vývoj bezpečných a udržateľných chemických látok.
2. Uznáva pridanú hodnotu stratégie, pokiaľ ide o zvýšenie konkurencieschopnosti európskeho chemického priemyslu, využívanie kľúčovej úlohy chemických látok na zabezpečenie klimatickej neutrality, dosiahnutie cieľov Parížskej dohody, naplnenie ambícií obehového hospodárstva, podporu plánu obnovy a energetickej transformácie a zohľadnenie rôznych aspektov nakladania s chemikáliami vrátane bezpečnosti, energetickej efektívnosti, vplyvu na životné prostredie, vedy a inovácií.
3. Poukazuje na to, že kríza spôsobená ochorením COVID-19 preukázala zraniteľnosť našich spoločností, pokiaľ ide o hrozby a potrebu zvýšiť ich odolnosť voči hospodárskym, sociálnym a environmentálnym otrasom. Opätovne potvrdzuje ústrednú úlohu nového nástroja obnovy *Next Generation EU* pri podpore EÚ a zároveň príprave na zelenšiu a spravodlivú transformáciu a udržateľnejšiu budúcnosť.
4. Domnieva sa, že technologická nezávislosť a odolná a udržateľná európska hodnotová sieť a uzavreté európske hodnotové reťazce majú zásadný význam, najmä pre vykonávanie zelenej dohody a energetickej transformácie. Poukazuje na to, že v záujme udržateľných riešení by sa malo zabrániť tomu, aby sa výroba alebo používanie látok regulovaných v EÚ premiestňovali do tretích krajín, v ktorých nie sú zaručené porovnateľné vysoké normy bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a ochrany životného prostredia. Len lákavé a stabilné rámcové podmienky môžu v európskych regiónoch udržať alebo obnoviť úroveň pridanej hodnoty a výrobu a uzavrieť hodnotové reťazce.
5. Žiada, aby sa uznal význam viacúrovňového riadenia s cieľom účinne prepojiť ciele a zámery stratégie v oblasti chemikálií s ekologickou obnovou európskeho hospodárstva. Zdôrazňuje, že široká škála tém, ktorých sa ciele stratégie v oblasti chemikálií týkajú, umožňuje integrovať nové a existujúce plány v chemickom priemysle a vypracovať a zrealizovať opatrenia, ktoré môžu náležite zohľadniť potreby miestneho trhu a v súlade so zásadou subsidiarity dopĺňať úsilie štátov.
6. Zdôrazňuje, že národné plány obnovy a odolnosti sú príležitosťou na využitie potenciálu viacúrovňového riadenia, a to aj pri zavádzaní stratégie v oblasti chemikálií. Tieto opatrenia sa musia opierať o vhodné regulačné rámce a zdroje, a to s plným zapojením miestnych a regionálnych samospráv do vypracovania a vykonávania plánov, pričom by sa im mal umožniť priamy prístup k finančným prostriedkom EÚ.

7. Upozorňuje na množstvo právnych, finančných a technických prekážok, ktorým čelia miestne a regionálne samosprávy v súvislosti s nakladaním s chemikáliami. Koherentný, predvídateľný a zjednodušený právny rámec pomôže zaistiť vo všetkých krajinách EÚ jednotný prístup k posudzovaniu chemikálií a nakladaniu s nimi. Zabráni sa tým aj vzniku ďalších rozdielov medzi právnymi predpismi EÚ a iných regiónov. Dodatočné subvencie a technická pomoc umožnia miestnym a regionálnym samosprávam podporovať investície súvisiace s vývojom, komercializáciou, zavádzaním a rozširovaním bezpečných a udržateľných chemických látok, materiálov a výrobkov.

8. Oceňuje, že Európska komisia ponúka možnosť podporovať výskum a vývoj, ako napr. vývoj progresívnych materiálov pre aplikácie v odvetviach energetiky, stavebníctva, mobility, zdravotníctva, poľnohospodárstva a elektroniky s cieľom dosiahnuť zelenú a digitálnu transformáciu, výskum, vývoj a zavádzanie nízkouhlíkových procesov chemickej a materiálnej výroby, ktoré majú nízky vplyv na životné prostredie, inovačných obchodných modelov, ako sú obchodné modely založené na efektívnejšom využívaní chemikálií a iných zdrojov a na minimalizácii odpadu a emisií⁽¹⁾.

Súlad stratégie v oblasti chemikálií s oblasťami, na ktoré sa vzťahujú iné dokumenty EÚ

9. Oceňuje, že stratégia udržateľnosti chemikálií je vzhľadom na početné opatrenia na ochranu ľudského zdravia a životného prostredia úzko spätá s cieľmi zelenej dohody. Zavedenie komplexných právnych predpisov pre chemický priemysel môže pomôcť zabezpečiť transparentnosť ich uplatňovania a účinnosť ich presadzovania. Stanovenie nových požiadaviek a obmedzení na používanie chemických látok v spotrebiteľských výrobkoch, napríklad v detergentoch, kozmetike a materiáloch prichádzajúcich do styku s potravinami, pomôže zlepšiť životné prostredie a zdravie spotrebiteľov. Stabilita a účinnosť plánovaných zmien pre chemický sektor však budú do veľkej miery závisieť od ich kompatibility s už záväznými opatreniami, ako aj od harmonogramu a prostriedkov vyčlenených na ich realizáciu.

10. Žiada, aby sa navrhla jasná a koherentná politika, ktorá na miestnej, regionálnej aj na globálnej úrovni zabezpečí nástroje a prostriedky na podporu obehového hospodárstva od navrhovania riešení až po zavádzanie udržateľnej výroby, distribúcie, používania, recyklácie, zhodnocovania a zneškodňovania chemikálií, pričom sa zároveň bude chrániť životné prostredie a zdravie obyvateľov. Z tohto dôvodu požaduje väčšiu regulačnú jasnosť v rámci prepojenia chemické látky – produkty – odpad, aby sa vo všetkých členských štátoch mohla zaviesť obehovosť.

Osobitná úloha regiónov a miestnych samospráv

11. Potvrdzuje, že regióny a miestne samosprávy majú veľký záujem a sú ochotné zavádzať opatrenia na zlepšenie bezpečnosti výroby a udržateľnosti používania chemikálií. Tieto opatrenia sa musia opierať o vhodný regulačný rámec a zdroje, pričom treba v plnej miere sprístupniť poznatky a zaručiť príslušným samosprávam finančné prostriedky. Okrem toho by samosprávy mohli získavať spätnú väzbu o ťažkostiach a problémoch v súvislosti so zavádzaním a uplatňovaním platných právnych predpisov.

12. Vzhľadom na blízke vzťahy medzi miestnymi a regionálnymi samosprávami a obyvateľmi a priamu znalosť špecifik jednotlivých regiónov zdôrazňuje možnosti prípravy a realizácie kampaní na zvýšenie informovanosti občanov o zámeroch a cieľoch stratégie v oblasti chemikálií. Priama spolupráca medzi miestnymi samosprávami a podnikmi pôsobiacimi v ich regióne umožňuje z praktického hľadiska posúdiť problémy vyplývajúce z uplatňovania zavedených pravidiel. Je dôležité, aby miestne samosprávy, ktoré sú zodpovedné za priame uplatňovanie právnych predpisov, ako aj orgány presadzovania práva mali vhodné právne nástroje na monitorovanie a kontrolu dodržiavania predpisov.

13. Konštatuje, že miestne a regionálne samosprávy majú dôležitú úlohu pri zavádzaní stratégie v oblasti chemikálií. Vzhľadom na priamu znalosť špecifik jednotlivých regiónov zdôrazňuje, že je potrebné zapojiť príslušné samosprávy do osvetovej kampane s cieľom zvýšiť informovanosť (o. i. medzi MSP, obyvateľmi/občanmi) a viac motivovať jednotlivé odvetvia hospodárstva, aby nahrádzali škodlivé chemikálie alternatívnymi látkami a usilovali sa už od štádia navrhovania vyrábať bezpečné a udržateľné chemikálie a materiály.

⁽¹⁾ Oznamenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Chemikálie – stratégia udržateľnosti – Na ceste k životnému prostrediu bez toxických látok.

14. Zdôrazňuje, že je dôležité, aby miestne a regionálne samosprávy pri zadávaní verejných zákaziek požadovali bezpečné chemické látky vo výrobkoch a tovaroch, čo prispeje k postupnej eliminácii nežiaducich výrobkov a tovaru.

15. Zdôrazňuje osobitný význam inovačnej a investičnej kapacity MSP pre bezpečnú a udržateľnú výrobu a používanie materiálov, ktorých potenciál možno dobre využiť prostredníctvom podpory a dialógu na miestnej a regionálnej úrovni. Najmä MSP ponúkajú špecifické chemikálie pre inovatívne špeciálne výrobky a výrobky pre špecifickú skupinu zákazníkov a ich prispôbenie potrebám. Keďže potrebujú veľmi rôznorodé chemikálie skôr v malých množstvách, pravdepodobnejšie čelia problému, že zavedené postupy pre jednotlivé chemikálie sú veľmi nákladné a časovo náročné, a preto sú odkázané na informácie alebo spoluprácu predregistrujúcich, držiteľov povolení, dodávateľov a zákazníkov. V tejto súvislosti môže byť veľmi užitočná medziregionálna podpora.

16. Žiada, aby boli požiadavky pre miestne samosprávy a MSP zrozumiteľné, transparentné a zvládnuteľné a vykonateľné s primeranou administratívnou záťažou. V tejto súvislosti pripomína, že mnohé dôležité informácie sú stále k dispozícii len v angličtine a táto jazyková bariéra predstavuje problém.

Spôsob zavádzania stratégie

17. Zastáva názor, že v záujme zabezpečenia úspešného zavedenia stratégie v oblasti chemikálií sa musí vyvíjať úsilie v súlade s prístupom zdola nahor, ktoré musí byť spravodlivo rozdelené medzi všetky územia EÚ podľa zásady subsidiarity a proporcionality, pričom sa musí umožniť potrebná flexibilita so zreteľom na nákladovú efektívnosť.

18. Zdôrazňuje, že je potrebné vytvoriť plán zavádzania stratégie v oblasti chemikálií, ktorým sa zvýši pocit bezpečnosti zapojených subjektov, zminimalizuje riziko vyplývajúce z postupov jej uplatňovania a umožní priebežné monitorovanie pokroku a účinná reakcia na hrozby.

19. Zároveň poukazuje na to, že funkčnosť a reaktivita určitých chemikálií, ktoré sú potrebné na špecifické použitia, sú často neoddeliteľne spojené s ich nebezpečnými vlastnosťami. Preto je tiež potrebné zahrnúť a podporovať procesy a technológie, ktoré umožňujú bezpečné používanie nebezpečných látok počas ich celého životného cyklu, čím sa zabezpečí správne nakladanie s nimi ako s odpadom na konci ich životnosti. Treba identifikovať a vylúčiť špecifické neprijateľné riziká.

20. Upozorňuje, že uplatňovanie stratégie si bude vyžadovať pružné a inovatívne riešenia a tiež nové obchodné modely na zavádzanie a podporu inovačných technológií. Tak bude možné obnoviť hospodárstvo, zvýšiť konkurencieschopnosť MSP a zavádzať riešenia zamerané na zlepšenie ľudského zdravia a životného prostredia, a to pomocou:

- zavedenia obehového hospodárstva a udržateľných poľnohospodársko-priemyselných systémov,
- zavádzania riešení spočívajúcich na udržateľných látkach biologického pôvodu,
- realizácie politiky v oblasti zdravia a životného prostredia,
- prechodu na udržateľné modré hospodárstvo,
- využívania digitálnej pripojiteľnosti a digitálnych ekosystémov ako technologického doplnku,
- udržateľnej a spravodlivej transformácie a tvorby pracovných miest, ako aj dotovaním projektov v súlade s cieľmi stratégie.

21. Odporúča, aby sa pri vypracúvaní národných plánov stratégie a podpory odolnosti konzultovalo s miestnymi a regionálnymi samosprávami. Nabáda Európsku komisiu, aby využila poznatky získané prostredníctvom siete regionálnych centier VR.

22. Nabáda Komisiu a orgány zapojené do regulácie chemikálií (ECHA, orgány členských štátov), ako aj panely odborníkov (napr. RAC), aby v záujme praktických a udržateľných riešení umožnili väčšiu transparentnosť postupov a vedeckú výmenu s príslušnými podnikmi a regiónmi. Takisto žiada Komisiu, aby zmeny európskych právnych predpisov vyplývajúce z tejto stratégie boli v súlade s programom lepšej právnej regulácie, a aby sa preto v súvislosti s nimi vždy

vypracovala príslušná analýza vplyvu. Je to potrebné najmä pri posúdeniach vplyvu a pri identifikácii a vymedzení „nevyhnutných spoločenských použití“, čo nesmie viesť k vylúčeniu bezpečného používania látok bez primeraného zdôvodnenia. Žiada, aby sa zvažilo, či by akémukoľvek rozhodnutiu o zaradení látky do zoznamu kandidátskych látok (na autorizáciu) mala predchádzať analýza možností manažmentu rizík.

23. Uznáva veľký potenciál poľnohospodárstva, textilného priemyslu, elektroniky a stavebníctva z hľadiska uplatňovania stratégie v oblasti chemikálií. Tieto odvetvia sú dôležitými aktérmi v celom procese a prispievajú k rozvoju udržateľných a bezpečných chemikálií, keďže ich v rozsiahlej miere používajú vo svojej činnosti.

24. Upozorňuje, že poľnohospodárske odvetvie je dôležitým odberateľom chemických látok vrátane prípravkov na ochranu rastlín a hnojív, ktoré majú priamy vplyv na ľudské zdravie a stav životného prostredia. Zelená dohoda stanovuje záväzok rozvinúť ekologickú výrobu potravín, čím sa zníži používanie chemikálií v poľnohospodárstve. V tejto súvislosti zdôrazňuje, že treba hľadať inovačné riešenia, čo je príležitosťou pre vedcov vyvíjať chemikálie zo surovín biologického pôvodu.

Podpora pomocou regulačných prostriedkov

25. Pripomína analýzu Európskej environmentálnej agentúry (EEA), ktorá ukazuje, že neoptimálne uplatňovanie právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia je najčastejšie dôsledkom neúčinnnej koordinácie medzi miestnymi, regionálnymi a celoštátnymi orgánmi. Je to spojené s tým, že chýbajú administratívne kapacity, finančné prostriedky, poznatky, údaje a mechanizmy na zabezpečenie dodržiavania predpisov, ako aj s nedostatočnou integráciou politík. Zdôrazňuje preto, že je potrebné odstrániť nedostatky v aktuálnych politikách a právnych predpisoch, zabezpečiť súdržnosť politík a regulačnú stabilitu a vyčleniť finančné prostriedky na to, aby sa podnikatelia mohli prispôsobiť novým požiadavkám, a tiež na odbornú prípravu administratívnych pracovníkov.

26. Upozorňuje, že zavádzané zmeny by mali regionálnym a miestnym samosprávam poskytnúť skutočné právne prostriedky na ochranu územia a ich obyvateľov pred rizikami spojenými s používaním chemikálií, ako aj pred rizikami spojenými s nakladaním s nebezpečnými chemikáliami počas transformácie chemického odvetvia.

27. Je nevyhnutné zrevidovať a posilniť nariadenia REACH a CLP a ich prepojenie s právnymi predpismi o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci (BOZP) a zjednodušiť postupy. Upozorňuje na to, že je potrebné, aby sa Európska komisia pred zavedením nových právnych predpisov poradila s vnútroštátnymi orgánmi zodpovednými za vykonávanie nariadenia REACH a právnych predpisov v oblasti BOZP. Nové pravidlá by mali dopĺňať platné právne predpisy a zefektívniť ich uplatňovanie a presadzovanie prostredníctvom zavedených a dobre fungujúcich postupov.

28. Zdôrazňuje, že je potrebné sprísniť požiadavky nariadenia REACH na bezpečné používanie regenerovaných látok uvádzaných na trh.

29. Zdôrazňuje, že na koordináciu verejných opatrení treba používať jeden nástroj. Tým sa zaručí prístup k aktualizovanému súboru informácií o iniciatívach zameraných na chemikálie, ktoré zodpovedné orgány plánujú alebo realizujú vo všetkých oblastiach právnych predpisov.

Posilnenie kontroly a presadzovania pravidiel

30. Konštatuje, že Európa potrebuje silnú a koordinovanú politiku presadzovania práva, najmä pokiaľ ide o dovoz, a to aj prostredníctvom online predaja, kde dochádza k väčšine prípadov nerespektovania pravidiel týkajúcich sa zloženia výrobkov.

31. Upozorňuje, že zmeny právnych predpisov treba monitorovať a podávať o nich správy. Na základe toho treba reagovať, kontrolovať a presadzovať ich dodržiavanie, ako aj prijívať nápravné opatrenia.

32. Zdôrazňuje, že je potrebné posilniť kontrolu a dodržiavanie platných právnych predpisov. Koherentné a zjednodušené právne predpisy vzťahujúce sa na trh EÚ prispejú k jednotnej a koordinovanej politike kontroly dodržiavania a presadzovania predpisov.

33. Upozorňuje, že postupy udeľovania povolení stanovené v systéme by sa mali vzťahovať na výrobcov z krajín mimo EÚ rovnako ako na európskych výrobcov. Stratégia by sa preto mala zamerať na vytvorenie rovnakých podmienok pre všetky zainteresované subjekty. Vytvorí sa tak systém, v ktorom si budú všetci podnikatelia z členských štátov aj z krajín mimo EÚ pred zákonom rovni, čím sa zabezpečí konkurencieschopnosť a inovatívnosť európskych podnikov.

Inovácie a konkurencieschopnosť

34. Zdôrazňuje, že chemický priemysel musí zmeniť svoje výrobné postupy, aby sa do roku 2050 dosiahla klimatická neutralita. Energetická transformácia v priemysle sa bude často spájať s radikálnou modernizáciou alebo úplným nahradením existujúcich zariadení, čo môže byť problematické, ak sa má zároveň inovovať s cieľom vyrábať bezpečné a udržateľné chemické látky. Výzvy súvisiace s klimatickou neutralitou a inovatívnymi riešeniami však môžu pomôcť udržať a posilniť konkurencieschopnosť podnikov.

35. Upozorňuje, že je potrebné chrániť inovácie a konkurencieschopnosť európskych podnikov, najmä MSP, prostredníctvom ochrany duševného vlastníctva. Plánované opatrenia by mali zohľadňovať zavedenie jednotných zásad a rámca zo strany príslušných orgánov, napr. v podobe vytvorenia spoľahlivých regulačných podmienok a zabezpečenia ochrany dôverných obchodných informácií, ktoré majú k dispozícii.

36. Odporúča, aby sa pri zavádzaní zmien spojených s uplatňovaním stratégie v oblasti chemikálií zohľadňoval čas potrebný na prispôbenie/transformáciu zariadení a vyriešenie otázky, ako naložiť s nebezpečnými chemikáliami stiahnutými z trhu EÚ. Prijaté opatrenia môžu mať vplyv na ďalších používateľov chemických látok a ich obchodné modely. Preto by sa pri zavádzaní európskych právnych predpisov malo prihliadať na stanovisko celého priemyslu, pokiaľ ide o alternatívne možnosti nahradenia postupne vyradovaných surovín/výrobkov, a vypracúvať posúdenia vplyvu so zapojením regionálnych a miestnych samospráv a komunít.

37. Domnieva sa, že povoľovanie látok podľa právnych predpisov o chemikáliách by sa malo lepšie zosynchronizovať s investičnými a inovačnými cyklami, najmä v prípade komplexných výrobkov, ako aj s časom potrebným na schvaľovanie výrobkov a materiálov a povoľovanie zariadení.

38. Vyzdvihuje význam úsilia zameraného na rozvoj vedeckých poznatkov o výskyte nebezpečných chemikálií v životnom prostredí vrátane pôdy, vzduchu, pitnej vody, živých organizmov a potravín, ako aj o ich zdrojoch a účinkoch na ľudské zdravie. Preto víta, že sa v stratégii posilní zásada „znečisťovateľ platí“.

Reťazec toku chemických látok

39. Zdôrazňuje, že treba podporovať úsilie rôznych odvetví a podnikov nahrádzať látky vzbudzujúce obavy vďaka podpore výskumu a vývoja a investovaniu do udržateľných chemických látok a technologických inovácií.

40. Upozorňuje, že je potrebné šíriť a zavádzať nové normy a osvedčenia v súvislosti s udržateľnými chemikáliami. Keby miestne a regionálne samosprávy uplatňovali environmentálne kritériá, pomohlo by to zvýšiť motiváciu a viac propagovať udržateľné výrobky.

41. Podporuje zavádzanie koncepcie udržateľnosti už v štádiu navrhovania chemickej látky. Udržateľné chemické látky by sa mali vyznačovať tým, že výrobky, ktoré sa z nich vyrobia, budú plne recyklovateľné a budú poskytovať bezpečné suroviny pre ďalšiu výrobu. Výrobný proces je priamo a neoddeliteľne spojený s procesom navrhovania a vývoja výrobku. Ak sa perspektíva životného cyklu výrobku zohľadní už v štádiu navrhovania, udržateľná výroba bude plniť úlohu, vďaka ktorej sa posilní vytváranie udržateľných výrobkov a znížia alebo odstránia negatívne vplyvy na životné prostredie a spoločnosť. Cieľom je, aby bol chemický priemysel súčasne nízkouhlíkový, energeticky efektívny, bezpečný z hľadiska výroby aj používania, ako aj konkurencieschopný, a aby výzvy, ktoré pred ním stoja, bolo možné zvládnuť.

42. Upozorňuje, že zavedenie stratégie v oblasti chemikálií bude do veľkej miery závisieť od dosiahnutia cieľov obehového hospodárstva. Chemická recyklácia je pre chemický sektor príležitosťou, pretože umožňuje znížiť vplyv na životné prostredie, nachádzať inováčné riešenia na využitie recyklovaných materiálov vo výrobkoch a získavať kvalitné recyklovateľné materiály. Zdôrazňuje preto, že na túto oblasť by sa mal vzťahovať osobitný systém podpory, ktorý bude stimulovať používanie recyklovaných materiálov.

43. Zdôrazňuje dôležitosť otázok týkajúcich sa nakladania s odpadom, ktorý vzniká v dôsledku stiahnutia niektorých látok/výrobkov z trhu EÚ. Nejde tu len o finančné aspekty, ale aj o environmentálne náklady. V týchto otázkach by EÚ mala pomáhať regionálnym a miestnym samosprávam, ako aj podnikom pri zmene spôsobu fungovania/modernizácii zariadení, ako aj pri investovaní do udržateľných inovácií, ktoré umožnia vyčistiť toky odpadu, zvýšiť recykláciu a obmedziť skladovanie odpadu, a to najmä plastov a textilu.

Posudzovanie chemických látok a prístup k informáciám o nich

44. Zdôrazňuje význam medziregionálnej spolupráce s cieľom vytvoriť koherentnú politiku na podporu bezpečných chemických látok, zvýšiť bezpečnosť ich používania a propagovať obehovú výrobu.

45. Podčiarkuje význam bezpečnosti výrobkov, pričom treba najmä zamedziť tomu, aby obsahovali látky vzbudzujúce obavy, a zabezpečiť jednoduchý prístup k informáciám o chemickom zložení výrobku počas celého jeho životného cyklu.

46. V tejto súvislosti poukazuje na právo na informácie, aby mohli spotrebitelia robiť informované rozhodnutia. Pripomína, že to možno zaručiť tým, že sa zavedú účinné požiadavky na informácie a zabezpečí sa, aby bolo možné sledovať prítomnosť nebezpečných látok už od výroby výrobku, okrem iného na základe databázy SCIP, ktorú spravuje Európska chemická agentúra (ECHA), ako aj zavedením pasov pre výrobky.

47. Zdôrazňuje, že je potrebné vytvoriť pre oblasť chemickej bezpečnosti plne prepojenú a interdisciplinárnu databázu EÚ, ktorú by zriadila Európska chemická agentúra. Tým sa zaručí jednotný a transparentný prístup k chemickým látkam, ako aj k hodnoteniu ich rizika. Okrem toho sa tým zabezpečí zavedenie presných a jednoznačných definícií a kritérií, ktoré budú prihliadať na dobré pochopenie používania chemických látok a potenciálneho vystavenia ich účinkom a vychádzať zo spoľahlivých a aktuálnych vedeckých dôkazov.

48. Pri posudzovaní udržateľnosti výrobku sa musí zohľadňovať celý jeho životný cyklus a klást dôraz na najvyššiu možnú úroveň obehovosti, so zreteľom o. i. na efektívnosť využívania zdrojov, využívanie energie, vody a pôdy, ako aj na zníženie emisií skleníkových plynov a iných znečisťujúcich látok. Okrem toho by sa malo vychádzať z metodík posudzovania udržateľnosti výrobkov, ktoré už európske chemické spoločnosti začali pripravovať. Upozorňuje, že toto posúdenie môže byť aj primárnym zdrojom informácií pri rozhodovaní o nahradení.

Biohospodárstvo

49. Upozorňuje na význam spolupráce medzi priemyselným a poľnohospodárskym sektorom. Odvetvie poľnohospodárstva je dôležitým zdrojom informácií pre výrobu a používanie látok biologického pôvodu, pričom by sa osobitná pozornosť mala venovať potenciálu biomasy ako suroviny na výrobu chemikálií. Výrazné zníženie pesticídov, insekticídov a iných agrochemikálií v súlade s cieľmi stanovenými v stratégii „z farmy na stôl“ je zároveň kľúčom k zachovaniu biodiverzity a zníženiu environmentálnych škôd.

50. Vyzdvihuje úlohu vodíka pri zlepšovaní energetickej efektívnosti a rozvoji inovácie. Vodíkové technológie sú prioritou v záujme splnenia cieľov Európskej zelenej dohody a kľúčovým prvkom transformácie chemického priemyslu a ich zavádzanie si vyžaduje vypracovanie koherentných a zjednodušených právnych predpisov a finančnú podporu.

51. Uznáva potenciál vodíka, ktorý sa môže stať kľúčovým prvkom transformácie chemického priemyslu patriaceho medzi energeticky náročnejšie odvetvia. Zdôrazňuje však, že na to, aby sa jeho potenciál mohol využiť, bude potrebná finančná podpora.

Zabezpečenie zručností

52. Pri zavádzaní stratégie v oblasti chemikálií zohráva dôležitú úlohu ľudský kapitál. Upozorňuje, že je potrebné zabezpečiť kádrovú kontinuitu v súvislosti s digitálnou a ekologickou transformáciou, ako aj s transformáciou/reštrukturalizáciou odvetvia. Takisto je dôležité poskytnúť pracovníkom dost času na to, aby mohli získať potrebnú odbornú prípravu v oblasti nakladania s chemikáliami. Zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikácia pracovníkov sú kľúčom k zabezpečeniu konkurencieschopnosti.

53. Víta možnosť finančnej podpory z fondov EÚ na zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikáciu pracovníkov zapojených do výroby a používania chemikálií⁽²⁾. Vďaka týmto krokom budú môcť vzniknúť nové hospodárske príležitosti a zároveň sa podporí sociálna spravodlivosť a odolnosť, najmä v najzraniteľnejších regiónoch, a napomôže to ekologickej transformácii.

54. Poukazuje na to, že riadne posúdenie rizika, prioritizácia opatrení, hľadanie bezpečných a udržateľných látok a materiálov a diskusia o príslušných výhodách a nevýhodách si vyžadujú veľmi komplexné znalosti, špecializované odborné poznatky a veľa času zo strany spoločností a orgánov a že sú neustále potrebné informácie, poradenstvo a ďalšia odborná príprava v tejto oblasti.

Podpora pomocou finančných prostriedkov

55. Vyzýva na vytvorenie rozpočtového rámca, ktorý zabezpečí rovnaké podmienky pre transformáciu odvetvia v záujme bezpečných a udržateľných chemikálií a materiálov, podporí zmenu správania a zároveň zabezpečí konkurencieschopnosť na európskom i na svetovom trhu. Cieľom týchto opatrení je zabezpečiť udržateľnú transformáciu, ktorá dokáže podporiť sociálnu a hospodársku súdržnosť.

56. V súvislosti s krízou po pandémie COVID-19, ktorá má značný vplyv na financie a fungovanie miestnych a regionálnych samospráv, vyzýva Európsku úniu, aby projektom na podporu udržateľných chemikálií poskytla priamy prístup k financovaniu. Okrem toho by EÚ mala zabezpečiť dodatočnú podporu regiónom v procese transformácie.

57. Zdôrazňuje, že je potrebné poskytnúť právne a finančné nástroje, ktoré umožnia na miestnej a regionálnej úrovni propagovať a podporovať inovačné riešenia napomáhajúce vzniku novej generácie chemikálií, ako aj ekologickú transformáciu chemického priemyslu.

58. Podporuje osobitný fond na (bio)monitorovanie ľudí a životného prostredia v celej EÚ v rámci programu Horizont Európa.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽²⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Chemikálie – stratégia udržateľnosti – Na ceste k životnému prostrediu bez toxických látok.

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Miestne a regionálne samosprávy a ochrana morského prostredia

(2021/C 300/08)

Spravodajkyňa:	Emma NOHRÉN (SE/Zelení), zástupkyňa starostu obce Lysekil
Referenčný dokument:	portugalské predsedníctvo Rady EÚ

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

1. víta žiadosť portugalského predsedníctva Rady EÚ týkajúcu sa úlohy miestnych a regionálnych samospráv pri ochrane morského prostredia.
2. Je hlboko znepokojený tým, že morské prostredie EÚ nedosiahlo do roku 2020 dobrý environmentálny stav, ako sa vyžaduje v rámcovej smernici o morskej stratégii a ako sa k tomu EÚ zaviazala na konferencii OSN o oceánoch v roku 2017.
3. Pripomína, že zdravé moria majú pre planétu zásadný význam, pretože zabezpečujú funkcie nevyhnutné na udržanie života, ako je produkcia kyslíka, regulácia klímy, výroba potravín a mnohé ďalšie ekosystémové služby.
4. Poznomenáva, že pobrežia sú najhustejšie obývanými oblasťami v EÚ, pričom sú zároveň aj domovom rôznych druhov organizmov. V týchto krehkých morských ekosystémoch potrebujú ryby najst oblasti na liahnutie a hľadanie potravy, aby mohli rásť a vyvíjať sa. Vyjadruje znepokojenie v súvislosti s populáciami rýb vrátane komerčne využívaných druhov, keďže v dôsledku rozvoja miest a cestovného ruchu sa tlak na pobrežia zvyšuje.
5. Upozorňuje na ďalšie zhoršovanie stavu pobrežia a morí Únie vplyvom tlaku spôsobeného zmenou klímy a acidifikáciou oceánov, čo vedie k zmene fyzikálnych a chemických vlastností morí tak, že sa čoraz viac približujú k hraniciam možností planéty, keď dochádza k nezvratným zmenám ekologických podmienok života na Zemi.
6. Podporuje hlavné a čiastkové ciele ochrany biodiverzity stanovené v Európskej zelenej dohode a stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030. Zdôrazňuje, že je potrebné lepšie názorne poukazovať na zásadnú úlohu oceánov pre EÚ a zdôrazňovať ju. Vyzýva Komisiu, aby do svojho akčného plánu na zachovanie rybolovných zdrojov a ochranu morských ekosystémov, ktorý má byť uverejnený do roku 2021 ⁽¹⁾, zahrnula jasné a merateľné ciele a stanovila, dokedy majú byť dosiahnuté, a to v súlade s globálnym politickým rámcom pre biodiverzitu po roku 2020, ktorý sa má dohodnúť na 15. konferencii zmluvných strán Dohovoru OSN o biologickej diverzite. Poukazuje na to, že v navrhovaných riešeniach by sa mala náležite zohľadniť kľúčová úloha našich morí a pobreží, ktorú zohrávajú v stratégiách na zmiernenie dôsledkov klimatických zmien a prispôbenie sa im ⁽²⁾.
7. Zdôrazňuje, že 94 % občanov EÚ je presvedčených o dôležitosti ochrany životného prostredia ⁽³⁾. Táto skutočnosť potvrdzuje, že ochrana životného prostredia sa musí v plnej miere začleniť do verejného rozhodovania na všetkých úrovniach, a to s použitím systematického a medziodvetvového prístupu.

⁽¹⁾ COM(2020) 380 final.

⁽²⁾ Ako sa zdôrazňuje v osobitnej správe IPCC o oceánoch a kryosfére v meniacej sa klíme (*Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate*).

⁽³⁾ (EC, 2017b) Správa EEA č. 17/2019: Marine messages II.

8. Domnieva sa, že pandémia a s ňou spojené obmedzenia takisto názorne ukazujú význam prírody z hľadiska rekreácie, zdravia a duševnej pohody. Zdôrazňuje, že pri obnove nášho hospodárstva prostredníctvom zelených plánov obnovy a odolnosti je potrebné v plnej miere zohľadniť skutočnú hodnotu prírody a biodiverzity. Podčiarkuje, že investície do morského prostredia môžu priniesť krátkodobé sociálno-ekonomické a strednodobé až dlhodobé environmentálne prínosy okrem iného aktívnou obnovou morských ekosystémov, rozšírením diaľkového elektronického monitorovania (REM) a zastavením znečistenia plastmi pri jeho zdroji⁽⁴⁾.

9. Podčiarkuje, že v záujme úspešného obnovenia biodiverzity a zastavenia zhoršovania stavu životného prostredia je potrebné vytvoriť skutočne obehové hospodárstvo založené na zodpovednej výrobe s jasnými cieľmi pre opätovné použitie tovaru, obmedzenie spotreby a recykláciu materiálov, čo by výrazne znížilo využívanie nových surovín. Je pevne presvedčený, že vzájomne prepojené krízy v oblasti klímy, biodiverzity a využívania zdrojov by sa mali riešiť spoločne.

10. Zdôrazňuje, že prístup založený na ekosystémoch, zásada predbežnej opatrnosti a zásada „znečisťovateľ platí“ sú hlavnými politickými zásadami, ktorými sa riadia právne predpisy EÚ v oblasti morského prostredia.

11. Domnieva sa, že nastal čas konať a prístup k náprave štrukturálnych problémov týkajúcich sa vykonávania rámcovej smernice o morskej stratégii, ako aj začať s opatreniami, ktoré môžu uvoľniť nevyužitý potenciál miestnych a regionálnych samospráv pri ochrane morského prostredia EÚ.

Zlepšenie vykonávania rámcovej smernice o morskej stratégii s prispením miestnych a regionálnych samospráv

12. Poukazuje na to, že mnohé politiky a rozhodnutia miestnych alebo regionálnych samospráv týkajúce sa plánovania a udeľovania povolení súvisiacich s činnosťou človeka, ako sú výstavba miest, dopravné projekty, úprava odpadových vôd, odpadové hospodárstvo, priemyselná výroba, poľnohospodárstvo, výroba energie atď., majú priamy alebo nepriamy vplyv na kvalitu vôd, morí a morskej biodiverzity, a to tak v pobrežných oblastiach, ako aj na mori. Zdôrazňuje, že zelené verejné obstarávanie môže významne prispieť k tomu, aby komunity a regióny efektívne využívali zdroje a stali sa environmentálne udržateľnými.

13. Vyjadruje uznanie mnohým obciam a regiónom, ktoré už navzájom spolupracujú na niektorých úspešných opatreniach s cieľom zlepšiť morské prostredie a očakáva, že členské štáty v plnej miere zohľadnia tieto snahy a zapoja obce a regióny do plánovania a hodnotenia svojich národných morských stratégií. Opakuje, že členské štáty sú zodpovedné za zabezpečenie kontinuity, koordinácie a spolupráce v rámci svojich stratégií v oblasti morského prostredia, aby sa posilnila a zlepšila vertikálna koordinácia medzi národnými orgánmi a miestnymi a regionálnymi samosprávami.

14. Konštatuje, že mnohé obce a regióny si nie sú vedomé svojich právomocí ani povinností súvisiacich s vykonávaním rámcovej smernice o morskej stratégii. Vyzýva každý členský štát, aby preskúmal postupy, ktoré zaviedol na dosiahnutie cieľov rámcovej smernice o morskej stratégii a presnejšie vymedzil oblasti pôsobnosti jednotlivých rozhodovacích orgánov a informoval ich o nich s cieľom zabezpečiť účinnosť a efektívnosť stratégie.

15. Zdôrazňuje, že je potrebné uznať úlohu miestnych a regionálnych samospráv pri vykonávaní rámcovej smernice o morskej stratégii. Vyzýva Komisiu, aby členským štátom navrhla pravidlá týkajúce sa spôsobov začlenenia týchto orgánov do konzultačného procesu a do procesu určovania, navrhovania a plánovania opatrení, presnejšieho vymedzenia oblastí pôsobnosti a posilňovania angažovanosti a zodpovednosti miestnych a regionálnych samospráv.

16. Konštatuje, že podniky sú ochotné podporovať konkrétne projekty obnovy. Poukazuje na význam kontinuity a dlhodobej vízie v námornej stratégii, a to aj na miestnej úrovni. Domnieva sa, že stanovenie jasného a transparentného smerovania námornej stratégie vytvára pre podniky investičné príležitosti.

⁽⁴⁾ Pozri https://www.birdlife.org/sites/default/files/turning_the_tide_june2020_1.pdf.

17. Berie na vedomie úsilie Komisie o harmonizáciu noriem, postupov, prahových hodnôt a predkladania správ týkajúcich sa vody a biodiverzity podľa rôznych právnych predpisov EÚ medzi členskými štátmi, ako aj ich susednými krajinami mimo EÚ.

18. Podporuje ďalšiu spoluprácu s regionálnymi morskými dohovormi. Podčiarkuje význam vypracovania spoločnej definície dobrého environmentálneho stavu na regionálnej úrovni. Je pevne presvedčený, že harmonizovaný prístup a koordinované predkladanie správ v konečnom dôsledku vedú k synergiám a úsporám zdrojov. Vyzýva členské štáty, aby podporovali a presadzovali tieto snahy vybudovať harmonizovaný a spoľahlivý systém zberu údajov.

19. Zdôrazňuje, že súbory dlhodobých údajov sú zásadné pre zisťovanie pomalých zmien v životnom prostredí, sledovanie faktorov degradácie ekosystémov a hodnotenie činností a opatrení.

20. Odporúča, aby členské štáty zapojili do zberu a analýzy údajov pobrežné obce a regióny, ktoré disponujú poznatkami z miestnej úrovne, a zároveň podporuje otvorenosť voči občianskej vede.

21. Kladne hodnotí to, že Komisia sprístupnila verejnosti svoj webový portál WISE Marine ⁽⁵⁾ obsahujúci okrem iného údaje o stave každého deskriptora na základe informácií poskytnutých členskými štátmi. Štáty by mali bezodkladne zlepšiť elektronické predkladanie správ.

22. Chápe, že prvý cyklus vykonávania rámcovej smernice o morskej stratégii bol zložitý a náročný, ale zdôrazňuje, že bez stanovenia prahových hodnôt a jasných, ambiciózných a merateľných cieľov sa nedosiahne žiadny pokrok. Žiada preto, aby sa takéto ciele stanovili bez ďalšieho odkladu.

23. Upozorňuje, že realizácia rámcovej smernice o morskej stratégii plne závisí od úspešného vykonávania rámcovej smernice o vode a smernice o komunálnych odpadových vodách. Vyzýva preto Komisiu, aby preskúmala spôsoby zlepšenia koordinácie a súladu medzi smernicami a navrhla členským štátom usmernenia o tom, ako koordinovať vykonávanie smerníc.

24. Domnieva sa, že je potrebné zabezpečiť koherentné riadenie námorného priestoru medzi rôznymi zainteresovanými stranami. Zdôrazňuje, že prístup založený na ekosystémoch je základom vykonávania smernice o námornom priestorovom plánovaní s cieľom zabezpečiť uplatňovanie rozhodnutí o riadení, ktoré prispievajú k dosiahnutiu dobrého environmentálneho stavu.

Využitie potenciálu miestnych a regionálnych samospráv

25. Navrhuje, aby pobrežné komunity a regióny využili príležitosť na podporu miestnej ekonomiky, vytváranie nových pracovných miest a zároveň zlepšovanie stavu svojich pobrežných vôd prostredníctvom Európskeho námorného, rybolovného a akvakultúrneho fondu, programu LIFE a iných fondov EÚ na opatrenia a projekty, ktoré prispievajú k plneniu cieľov rámcovej smernice o morskej stratégii.

26. Poukazuje na to, že výsledky opatrení vykonávaných na miestnej úrovni sa musia premietnuť do posúdenia národnej morskej stratégie. Zdôrazňuje, že opatrenia by mali byť pokiaľ možno dlhodobé, pretože výsledky si vyžadujú čas vzhľadom na pomalú obnovu morského prostredia. Pripomína, že na riadne dlhodobé posúdenie sa musia zabezpečiť finančné prostriedky.

27. Konštatuje, že cestovný ruch je jedným z najdôležitejších odvetví hospodárstva pobrežných regiónov. Zdôrazňuje, že v rámci udržateľného cestovného ruchu sa musí uplatňovať holistický pohľad, v ktorom sa zohľadňujú aj dobré životné podmienky miestnych obyvateľov a živočíchov a rastlín žijúcich pod hladinou.

28. Poukazuje na to, že plastový odpad a podmorský hluk spôsobený cestovným ruchom môžu mať obrovský vplyv na morské živočíchy, a preto zdôrazňuje význam zachovania prírody a morského života, ktoré sú hlavnými atrakciami pobrežia. Nabáda pobrežné komunity, aby propagovali nápady, ako sú „tiché zálivy“ pre kajaky alebo zóny bez motorových člnov, v ktorých sa spájajú dobré životné podmienky miestnych obyvateľov s dobrými životnými podmienkami živočíchov a rastlín žijúcich pod hladinou.

⁽⁵⁾ <https://water.europa.eu/marine>.

29. Konštatuje, že environmentálne diferencované prístavné poplatky môžu poskytnúť pobrežným regiónom účinným spôsobom na zlepšenie stavu životného prostredia a zníženie emisií do ovzdušia a vody, ako aj odpadu a hluku.

30. Žiada, aby sa rozhodnutia týkajúce sa lodných trás konzultovali s pobrežnými obcami a regiónmi.

31. Domnieva sa, že dobre riadené kombinované suchozemské a morské chránené oblasti môžu posilniť ochranu krehkých prechodných zón medzi pevninou a morským prostredím a zároveň zvýšiť atraktivnosť pobrežných regiónov ako stredísk pre rekreáciu a udržateľný cestovný ruch.

32. Poukazuje na to, že aj vnútrozemské spoločenstvá a regióny sú závislé od oceánov, pokiaľ ide o funkcie nevyhnutné na udržanie života, ako aj potraviny, rekreáciu, dopravu, energiu atď., a sú rovnako zodpovedné za znečistenie, ku ktorému dochádza na začiatku reťazca.

33. Nabáda obce a regióny, aby rozbehli vlastné iniciatívy a vzájomne pritom spolupracovali, a to aj cezhranične, a tiež s regiónmi na začiatku reťazca, v snahe identifikovať a navrhnúť opatrenia na riešenie osobitných problémov, ako sú znečistenie plastmi, nadbytok živín, znečistený odtok, nadmerná lodná doprava alebo akýkoľvek iný problém, ktorý sa má riešiť. Pripomína, že na podporu takýchto iniciatív sú dostupné finančné prostriedky EÚ.

34. Je pripravený podporiť každú iniciatívu, ktorej cieľom je vytvoriť „Mestá EÚ pre zdravé oceány“, platformu pre mestá EÚ, ktorej cieľom je spoločne riešiť príčiny straty morskej biodiverzity a zhoršovania stavu morského prostredia.

35. Poukazuje na to, že interakcie medzi pevninou a morom a vzájomná prepojenosť rôznych oblastí politiky sú zložité otázky, pokiaľ ide o ochranu morí, čo je výzvou pre väčšinu miestnych a regionálnych samospráv disponujúcich obmedzenými kapacitami, ľudskými zdrojmi, časom a finančnými prostriedkami.

36. Je pevne presvedčený, že ak sa miestnym a regionálnym samosprávam poskytne podpora na výmenu poznatkov, technická pomoc a zdroje, môže sa tým uvoľniť nevyužitý potenciál ambicioznejších iniciatív a opatrení na nižšej než národnej úrovni v prospech účinnejšieho vykonávania rámcovej smernice o morskej stratégii.

37. Navrhuje využiť príslušné fondy EÚ a vytvoriť osvetovú akadémiu EÚ pre oceány pozostávajúcu z mladých vedcov zo všetkých členských štátov s dobrými komunikačnými zručnosťami, ktorí v spolupráci s univerzitami inšpirujú a neustále šíria nové poznatky a informácie o význame zdravých oceánov, prepojenia medzi morským prostredím a inými politikami, možnými opatreniami a najlepšimi postupmi.

38. Vyzýva Komisiu, aby zásadu subsidiarity uplatnila v praxi a zriadila osobitnú skupinu pre ochranu európskej morskej biodiverzity do roku 2030 tvorenú skupinou operačných projektových manažérov v oblasti životného prostredia, ktorí budú k dispozícii miestnym a regionálnym samosprávam, aby tieto mohli spustiť dobrovoľné projekty a prijať opatrenia na riešenie konkrétneho problému v konkrétnej morskej časti alebo pevninskej oblasti. Navrhuje, aby táto osobitná skupina pomáhala regiónom zodpovedným za spoločné riadenie získavať potrebné zručnosti náborom expertov, poskytovaním operačnej podpory pri plánovaní a organizácii projektov a poskytovaním poradenstva k projektom a žiadostiam o financovanie z prostriedkov EÚ.

Oblasti, v ktorých musí EÚ zabezpečiť rovnaké podmienky

39. Víta ciele stratégie „z farmy na stôl“ zamerané na zníženie množstva pesticídov a živín a konštatuje, že jedným z hlavných zdrojov eutrofizácie morí EÚ sú poľnohospodárske hnojivá. Zastáva názor, že nové ciele musia zaručiť environmentálnu, hospodársku a sociálnu udržateľnosť.

40. Zdôrazňuje, že pre morské prostredie je dôležité účinné vykonávanie ambiciozneho akčného plánu EÚ pre nulové znečistenie ovzdušia, vody a pôdy, ktorý má byť zverejnený v máji 2021.

41. Uvedomuje si, že živiny ako dusík a fosfor sú základnými surovinami a že fosfor je na zozname kritických surovín EÚ. Bol upovedomený o tom, že živiny sa dajú účinne recyklovať pomocou úpravy odpadovej vody a môžu nahradiť vyťažené pôvodné suroviny. Vyzýva Komisiu, aby navrhla pravidlá EÚ stanovujúce povinný podiel recyklovaných živín v hnojivách uvádzaných na trh EÚ.

42. Dôrazne podporuje návrh Komisie na vytvorenie koherentnej siete účinne riadených chránených morských oblastí pokrývajúcich 30 % morí EÚ, a to aj prostredníctvom oblastí na obnovu populácií rýb, ako sa stanovuje v rámci spoločnej rybárskej politiky, a oblastí, v ktorých sa obmedzujú najviac deštruktívne rybolovné techniky a hospodárske činnosti.

43. Súhlasí s cieľom, aby malo 10 % morí EÚ zaistenú vysokú úroveň ochrany vrátane oblastí, v ktorých sú zakázané všetky úlovky a hospodárske činnosti, t. j. zóny zákazu lovu. Podčiarkuje, že sieť chránených morských oblastí musí reprezentovať rozmanitosť morských ekosystémov EÚ. Zdôrazňuje, že každá chránená morská oblasť musí mať riadiaci orgán a plán riadenia s jasnými cieľmi ochrany, opatreniami a primeraným monitorovaním.

44. Vyjadruje znepokojenie nad slabou ochranou a nedostatočným monitorovaním a kontrolou, ktoré sa stanovujú v súčasných chránených morských oblastiach EÚ. Podotýka, že podľa Európskej environmentálnej agentúry ⁽⁶⁾ by sa za morské rezervácie s plnou ochranou mohlo považovať menej ako 1 % chránených morských oblastí v EÚ. Konštatuje, že v chránených morských oblastiach často nie sú regulované mnohé ľudské činnosti, ako je ťažba ropy na mori, ťažba nerastných surovín, bagrovanie pod vodou, námorná doprava, rybolov a akvakultúra atď.

45. Poukazuje na to, že podľa správy Dvora audítorov ⁽⁷⁾ sa väčšina právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia, ako je rámcová smernica o morskej stratégii a smernice o ochrane prírody, nevykonávala dostatočne a že vzhľadom na stav morského prostredia sú potrebné prísnejšie ochranné opatrenia. Naliehavo vyzýva Komisiu a členské štáty, aby v záujme lepšej ochrany morského prostredia vyvinuli väčšie úsilie na zavedenie týchto opatrení do praxe.

46. Poukazuje na to, že od roku 2013 a reformy spoločnej rybárskej politiky si intenzívne uvedomujeme, ako zmena klímy a acidifikácia oceánov ovplyvňujú oceány a ako rýchlo k týmto zmenám dochádza. Domnieva sa, že sa už nemôžeme zameriavať len na maximalizáciu výnosu rýb ako kľúčový cieľ riadenia rybárstva v EÚ. Je pevne presvedčený, že cieľom musí byť umožniť obnovenie populácií rýb nad úroveň, vďaka ktorým si budú môcť plniť svoju základnú úlohu v morských ekosystémoch, s cieľom vytvoriť rezervu na vyváženie rastúceho vplyvu stresových faktorov (ako sú zmena klímy a strata biodiverzity), aby tieto ekosystémy mohli naďalej poskytovať základné služby, ako je produkcia kyslíka, regulácia klímy, ukladanie uhlíka a poskytovanie potravín.

47. Je pevne presvedčený o tom, že sa musia ukončiť všetky druhy dotácií škodlivých pre rybolov, ktoré prispievajú k nadmernej rybolovnej kapacite, nadmernému lovu, zmene klímy a acidifikácii oceánov. Vyzýva na väčšiu podporu výskumu a inovácií s cieľom prispieť k zníženiu environmentálnej stopy európskej námornej flotily, najmä prostredníctvom vývoja alternatívnych palív, ktoré by sa mohli používať v existujúcich plavidlách, ako aj zrušením výnimky pre palivá používané pri rybolove stanovenej v smernici o zdaňovaní energie.

48. Upozorňuje na pomalú obnovu citlivých hlbokomorských ekosystémov, a teda na potrebu účinného vykonávania nariadenia EÚ o hlbokomorských rybolovných oblastiach. Pripomína požiadavku ukončiť rybolov s výstrojom na lov pri dne v hĺbke viac ako 400 metrov v oblastiach, v ktorých je známy výskyt alebo pravdepodobný výskyt citlivých morských ekosystémov. Naliehavo žiada, aby sa v oblastiach v hĺbke 400 až 800 metrov vymedzila stopa rybolovu pri dne a aby sa uzavreli oblasti, v ktorých je známy alebo pravdepodobný výskyt citlivých morských ekosystémov.

⁽⁶⁾ Pozri tabuľku 3.2 (EC, 2017b) Správa EEA č. 17/2019: Marine messages II.

⁽⁷⁾ Osobitná správa Dvora audítorov 26/2020: Morské prostredie: ochrana EÚ je rozsiahla, ale nejde do hĺbky.

49. Naliehavo vyzýva Komisiu, aby posilnila uplatňovanie prístupu založeného na ekosystémoch, pokiaľ ide o riadenie rybníctva, a to aj zvýšeným uplatňovaním viacdruhových prístupov, s cieľom minimalizovať negatívne vplyvy rybníckych činností a iných faktorov (ako je napr. zmena klímy) na morské ekosystémy, populácie rýb a spoločnosť a zabezpečiť odolnosť oceánov voči zmene klímy. Opakuje, že plne zdokumentované údaje o rybníctve a kvalite majú zásadný význam pre zlepšenie riadenia rybníctva. Vyzýva Komisiu a členské štáty, aby prijali potrebné opatrenia na zlepšenie zberu údajov o rekreačnom rybníctve s prihliadnutím na jeho vplyv na životné prostredie a sociálno-ekonomickú hodnotu.

50. Víta návrh Komisie na európsky právny predpis v oblasti klímy. Zdôrazňuje kľúčovú úlohu oceánov pri regulácii klímy Zeme a zabezpečovaní funkcií nevyhnutných na udržanie života. Zdôrazňuje, že oceány sú vystavené veľkému tlaku a ich stav sa rýchlo zhoršuje. Vyzýva preto Komisiu, aby navrhla právny predpis týkajúci sa oceánov podľa vzoru právneho predpisu v oblasti klímy.

51. Je pevne presvedčený, že zavedenie návrhov uvedených v tomto stanovisku do praxe by mohlo uvoľniť potenciál miestnych a regionálnych samospráv pri vykonávaní rámcovej smernice o morskej stratégii. EÚ musí preukázať líderstvo v prípravnom procese globálneho rámca pre biodiverzitu po roku 2020 a jeho vykonávaní, ale aj vo vzťahu k cieľu OSN v oblasti udržateľného rozvoja č. 14 „Zachovať a trvalo udržateľne využívať oceány, moria a zdroje mora na trvalo udržateľný rozvoj“.

52. Naliehavo vyzýva Komisiu, aby zintenzívnila úsilie o dosiahnutie rovnováhy medzi kapacitou rybárskej flotily a populáciami rýb, a to koordinovanejším a aktívnejším využívaním nástrojov v nariadení o spoločnej rybárskej politike a nariadení o Európskom námornom a rybárskom fonde.

53. Je hlboko znepokojený rastúcim využívaním práčok plynov na lodiach ako spôsobu dodržiavania nižších limitov emisií síry. Poukazuje na skutočnosť, že vypúšťaná voda z práčok plynov obsahuje vysoko toxické látky s dlhodobým vplyvom na morské prostredie, čo spôsobuje bioakumuláciu, acidifikáciu a eutrofizáciu. Vyzýva Komisiu, aby v rámci EÚ navrhla zákaz vypúšťania vody z práčky plynu, ako aj opatrenia na stimulovanie používania alternatív k ťažkým palivám v lodnej doprave.

54. Vyzýva Komisiu, aby zriadila fond pre oceány, ako to navrhol Európsky parlament vo svojej správe o globálnom systéme zberu údajov o spotrebe lodného paliva a zmene nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/757⁽⁸⁾, s cieľom zlepšiť energetickú účinnosť lodí a podporiť investície do inovačných technológií a infraštruktúry na dekarbonizáciu odvetvia námornej dopravy a zavádzanie udržateľných alternatívnych palív vyrobených z obnoviteľných zdrojov a pohonných technológií s nulovými emisiami. Súhlasí s návrhom, aby sa 20 % príjmov v rámci fondu použilo na prispievanie k ochrane, obnove a lepšiemu riadeniu morských ekosystémov (ako sú chránené morské oblasti) ovplyvnených globálnym otepľovaním.

55. Vyzýva Komisiu, aby pri revízii smernice o rekreačných plavidlách a vodných skútroch prijala ambiciózne výfukové emisné limity a limity pre emisie hluku vrátane emisií nad povrchom aj pod povrchom. Naliehavo vyzýva Komisiu, aby do rozsahu pôsobnosti smernice zahrnula elektricky poháňané motory.

56. Je hlboko znepokojený nezvratným znečistením životného prostredia spôsobeným uvoľňovaním mikroplastov do životného prostredia. Poukazuje na skutočnosť, že náklady na čistenie mikroplastov z vody znášajú miestne samosprávy, čistiarne odpadových vôd a vodárenské spoločnosti. Vyzýva preto Komisiu, aby prijala prísne záväzné regulačné opatrenia na zníženie neúmyselného uvoľňovania všetkých mikroplastov pri zdroji a aby rozhodla o všeobecnom postupnom ukončení zámerne pridávaných mikroplastov vrátane nanoplastov, biologicky rozložiteľných a rozpustných polymérov.

57. Zdôrazňuje, že športoviská sú jedným z najväčších prispievateľov zámerne pridávaných mikroplastov uvoľňovaných do životného prostredia a že náklady na opatrenia na zmiernenie takéhoto úniku znášajú najmä miestne spoločenstvá a obce. Upozorňuje, že existuje niekoľko prírodných alternatív ku gumovému granulátu, a preto vyzýva Komisiu, aby prijala zákaz všetkých nových granulovaných výplní pre športoviská s prechodným obdobím šiestich rokov.

⁽⁸⁾ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2015/757/oj>.

58. Uznáva systémy zálohovania ako účinné nástroje na dosiahnutie povinného 90 % podielu zberu plastových nápojových obalov do roku 2029, ako sa stanovuje v smernici EÚ o plastoch na jedno použitie. Vyzýva členské štáty, ktoré ešte nemajú systém zálohovania plastových nápojových obalov, aby ho zaviedli, a navrhuje, aby čerpali z úspešných skúseností zo susedných členských štátov. Vyzýva Komisiu, aby usmerňovala členské štáty pri využívaní zlučiteľných vnútroštátnych systémov zálohovania ako krok smerom k jednotnému trhu s obalmi.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Skúsenosti a ponaučenia, ktoré získali regióny a mestá počas krízy spôsobenej pandémiou COVID-19

(2021/C 300/09)

Spravodajkyňa: Joke SCHAUVLIEGE (BE/ELS), podpredsedníčka Flámskeho parlamentu

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

Úvodné pripomienky

1. konštatuje, že zdravotná kríza spôsobená pandémiou COVID-19 si vyžiadala rozsiahlu a komplexnú reakciu, pričom treba zohľadniť nielen vnútroštátnu, ale aj medzinárodnú a cezhraničnú situáciu, ako aj miestne a regionálne potreby.
2. Potvrdzuje svoj záväzok úzko spolupracovať s európskymi mestami a regiónmi a ich sieťami, členskými štátmi, inštitúciami EÚ a medzinárodnými organizáciami, aby sa zúročili skúsenosti získané v oblasti riadenia krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 a obnovy na všetkých úrovniach riadenia s cieľom zlepšiť kapacity EÚ v oblasti reakcie na budúce pandémie a krízy iného druhu.
3. Konštatuje, že úlohu miestnych a regionálnych samospráv nemožno v tomto prípade podceňovať. Ich výhodou je blízkosť k občanom, čím sa zabezpečuje, že chápu miestne potreby, a navyše predstavujú prvú líniu reakcie. Rôzne formy zapojenia občianskej spoločnosti takisto zohrávajú veľmi dôležitú úlohu pri zabezpečovaní prepojenia s občanmi a poskytovaní služieb pre nich.
4. Upozorňuje na skutočnosť, že 19 z 27 členských štátov prenieslo primárnu a/alebo výlučnú zodpovednosť v oblasti verejného zdravia na miestne a regionálne samosprávy.
5. Zdôrazňuje, že miestne a regionálne samosprávy boli a naďalej sú v prvej línii boja proti pandémii COVID-19, pričom ako úroveň, ktorá je najbližšie k občanom, reagujú na zdravotné, sociálne a hospodárske núdzové situácie, ktoré ovplyvňujú ich komunity, a vedú našu spoločnosť k udržateľnej a odolnej obnove.
6. Je presvedčený, že na zabezpečenie koherentnej a účinnej reakcie na budúce krízy je potrebná väčšia koordinácia medzi všetkými úrovňami riadenia. Netýka sa to len takých oblastí, ako je obstarávanie zdravotníckeho vybavenia, ale aj cezhraničných opatrení, uzatvárania hraníc a pohybu osôb, hospodárskej podpory, ako aj výmeny informácií a prognostických činností, ktoré podporujú lepšiu pripravenosť.
7. Je tiež presvedčený, že počas Konferencie o budúcnosti Európy by sa malo diskutovať o otázke prehlbenia právomocí EÚ v oblasti zdravia (článok 168 ZFEÚ) s cieľom zlepšiť koordináciu, spoluprácu a účinnú reakciu na budúce prípady ohrozenia zdravia. Musí sa rozvíjať posilnená európska spolupráca so zreteľom na zásadu subsidiarity.
8. Pripomína, že pohraničné regióny boli vzhľadom na svoju situáciu mimoriadne ťažko zasiahnuté pandémiou. Keďže opatrenia prijaté v susedných krajinách nie sú jednoznačné, obyvateľom a podnikateľom v pohraničných oblastiach to spôsobuje mnoho nejasností a ťažkostí. Preto sú potrebné ďalšie konzultácie okrem iného o uzatvorení hraníc, obmedzeniach voľného pohybu osôb, podporných ekonomických opatreniach a iných regulačných opatreniach. Pohraničné regióny môžu v skutočnosti slúžiť ako testovacie prostredie v záujme lepšieho európskeho prístupu.
9. Víta prijaté opatrenia a nové návrhy, ktoré predložila Európska únia v súvislosti s bojom proti pandémii COVID-19 a na podporu zotavenia celej Únie z krízy. Navrhuje, aby sa ich účinnosť v praxi dôkladne vyhodnotila na základe skúseností z vidieckych oblastí, miest a regiónov.

10. Berie na vedomie regionálny a miestny barometer VR za rok 2020 ⁽¹⁾, ktorý poskytuje podrobné dôkazy o vplyve pandémie COVID-19 na miestnej a regionálnej úrovni a uvádza konkrétne príklady najlepších postupov, ako aj výziev, ktorým čelia mestá a regióny vrátane vidieckych oblastí a menej rozvinutých regiónov.

11. Vyzýva európske inštitúcie a národné vlády, aby v súvislosti s pandemiou COVID-19 a možnými budúcimi pandemiami zapojili miestne a regionálne samosprávy do prípravy plánov podpory obnovy a odolnosti na úrovni členských štátov a EÚ. Je presvedčený, že tieto opatrenia musia mať miestny a regionálny rozmer, ak majú byť účinné.

Krída postihujúca regionálne systémy zdravotnej starostlivosti

12. Poukazuje na zodpovednosti miestnych a regionálnych samospráv v oblasti verejného zdravia v mnohých členských štátoch. Oceňuje opatrenia, ktoré prijali obce, mestá a regióny na ochranu zdravia svojich občanov, v oblasti riadenia základných služieb zdravotnej starostlivosti, na podporu zdravotníckych pracovníkov a investovaním do systémov zdravotnej starostlivosti na svojom území, v úzkej spolupráci s občianskou spoločnosťou a inými aktérmi a pod obrovským tlakom počas tejto závažnej núdzovej zdravotnej situácie.

13. Je presvedčený, že je v súvislosti s vytvorením budúcej európskej zdravotnej únie a ohlásenou diskusiou o právomociach v oblasti zdravia v rámci Konferencie o budúcnosti EÚ potrebné zapojiť miestne a regionálne samosprávy do týchto diskusií o rozširovaní kompetencií EÚ v oblasti zdravia v súlade so zásadou subsidiarity.

14. Upozorňuje na existujúce regionálne rozdiely v systémoch zdravotnej starostlivosti a nedostatky v pripravenosti na núdzové situácie, ako sa zdôrazňuje v regionálnom a miestnom barometri VR za rok 2020. Nalieha na národné vlády a inštitúcie EÚ, aby prijali opatrenia na zníženie týchto rozdielov na základe nedávnych praktických skúseností miest a regiónov. V kontexte európskeho semestra by sa mal lepšie zohľadniť mimoriadny význam verejných investícií do systémov zdravotnej starostlivosti.

15. Zdôrazňuje, že podávanie správ na úrovni EÚ o výkonnosti zdravotnej starostlivosti a údaje o lepšej pripravenosti by mali zahŕňať miestny a regionálny rozmer a nemali by sa zakladať len na údajoch národnej úrovne. Je to obzvlášť dôležité pre zachovanie slobody pohybu jednotlivcov, najmä cezhraničných pracovníkov, v oblastiach, v ktorých je šírenie vírusu pod kontrolou.

16. Vyzýva na spoľahlivú a posilnenú vakcinačnú stratégiu EÚ, ktorá preukáže solidaritu. Považuje za dôležité, aby sa z dôvodov kvality a bezpečnosti zachoval spoločný postup dodávania očkovacích látok proti ochoreniu COVID-19 v celej EÚ. Zdôrazňuje, že EÚ by mala zachovať a brániť spoločný trh s očkovacími látkami a ochrannými prostriedkami. Žiadna krajina by nemala mať možnosť zastaviť dodávky alebo podpisovať vlastné zmluvy s výrobcami očkovacích látok. Je dôležité, aby dohody podpísané na úrovni EÚ boli transparentné a stanovovali jasné požiadavky na dodávku očkovacích látok, keďže EÚ vynakladá veľké sumy na vývoj a výrobné zariadenia.

17. Je presvedčený, že EÚ musí riešiť nedostatky a znížiť svoju závislosť od tretích krajín tým, že bude nabádať členské štáty a podniky, aby vrátili výrobu určitých liekov, kritických látok vrátane vakcín a ochranných prostriedkov do Európy s cieľom zabezpečiť strategickú autonómiu EÚ a zvýšiť pripravenosť a odolnosť za normálnych okolností aj počas krízy.

18. Je presvedčený, že je nevyhnutné, aby európske regióny zhromažďovali kvalitné a bezpečné údaje o zdravotných, demografických a sociálno-ekonomických faktoroch týkajúcich sa obyvateľstva s cieľom identifikovať zraniteľné skupiny a uľahčiť účinné politiky v oblasti zdravotnej starostlivosti. To je potrebné náležite financovať udržateľným spôsobom.

19. Poukazuje na to, že všetky úrovne budú musieť investovať do odbornej prípravy a odolnosti svojej miestnej pracovnej sily v zdravotníctve, pričom treba posilniť oblasti s najväčšími nedostatkami z tohto hľadiska a poskytnúť rozpočtové odôvodnenie takýchto opatrení.

⁽¹⁾ Európsky výbor regiónov: *Výročný regionálny a miestny barometer EÚ 2020* dostupný tu: *Výročný regionálny a miestny barometer EÚ* (europa.eu).

20. Zdôrazňuje, že cezhraničná spolupráca by mala byť súčasťou všetkých núdzových plánov. Európa musí zvýšiť solidaritu medzi svojimi členskými štátmi a regiónmi a zahrnúť prístupy zdola nahor. Spolupráca s najviac znevýhodnenými je žiaduca aj na medzinárodnej úrovni, pretože sme zistili, že buď sa z tejto zdravotnej krízy vymaníme spoločne, alebo sa z nej nevymaníme vôbec. Spoločné investície môžu byť oveľa účinnejšie, ako sa jasne preukázalo v oblasti zdravia, keď regióny a krajiny prevzali starostlivosť o cezhraničných pacientov. Okrem toho by nákup ochranných prostriedkov a spoločný prístup k zhromažďovaniu poznatkov a výskumu o všetkých témach súvisiacich s pandémiou znamenali významnú pridanú hodnotu. Európa musí posilniť a chrániť svoju výskumnú činnosť i domácu výrobu jednak očkovacích látok, jednak materiálu a vybavenia súvisiacich s touto a inými možnými budúcimi pandémiami, a zabezpečiť tak svoju sebestačnosť a nezávislosť od vonkajšieho trhu.

21. Požaduje opatrenia na zvýšenie dôveryhodnosti, zodpovednosti a vzájomného rešpektu medzi rôznymi úrovňami riadenia tým, že sa medzi ne správne rozdelí zodpovednosť a zabezpečí dobrá komunikácia. Lepšia koordinácia medzi politickými úrovňami vo formálnom aj neformálnom prostredí by sa mohla dosiahnuť vytvorením účinných pracovných skupín medzi celoštátnou, regionálnou a miestnou úrovňou a adekvátnou podporou miestnych aktérov, a to jednak finančne, jednak pokiaľ ide o rámce a usmernenia.

22. Je presvedčený, že je potrebné, aby európske regióny vykonali osobitné posúdenie vplyvu pandémie na duševné zdravie obyvateľstva vo všeobecnosti, a najmä na najzraniteľnejšie skupiny, aby zvýšili investície do starostlivosti o duševné zdravie a vypracovali stratégie na ochranu detí a mládeže v súvislosti s touto zdravotnou krízou.

Vplyv pandémie na vidiecke oblasti

23. Poukazuje na to, že pandémia prehĺbila mnohé známe problémy vo vidieckych oblastiach a opäť odhalila zraniteľnosť týchto regiónov. Zdôrazňuje však, že vidiecke oblasti, a najmä poľnohospodári, zohrávali kľúčovú úlohu pri posilňovaní odolnosti európskych potravinových systémov počas pandémie a že poľnohospodári budú potrebovať pomoc pri zmierňovaní súčasných a budúcich hrozieb, aby mohli naďalej zabezpečovať dostatočné dodávky cenovo dostupných a prístupných potravín v EÚ. V tejto súvislosti by mohli zohrávať kľúčovú úlohu najnovšie inovatívne poľnohospodárske metódy a technológie.

24. Zdôrazňuje, že politika sa vo všeobecnosti tvorí z perspektívy miest a mestských oblastí. Táto politika nie je vždy dobre prispôbená rôznym kontextom, potrebám a príležitostiam vidieckych oblastí. Naliehavo vyzýva Európsku komisiu, aby prijala opatrenia na lepšie zohľadnenie vidieckeho kontextu. Poukazuje na riziko, že v súčasnom kontexte by sa v dôsledku núdzovej situácie vyplývajúcej z krízy plán obnovy a iné politiky EÚ mohli realizovať spôsobom, ktorý je výhodnejší pre mestá a mestské oblasti. Ak do vypracovania a vykonávania plánu obnovy nebudú zapojené regióny, niektoré potreby vidieckych oblastí a príležitosti pre ne sa nezohľadnia. Okrem toho je dôležité zdôrazniť, že politika v oblasti vidieka presahuje rámec poľnohospodárskej politiky a zahŕňa sociálnu politiku a politiku správy služieb pre vidiecke oblasti, ktoré sú z hľadiska produktivity často okrajové, ale sú ústredné z hľadiska životného prostredia, krajiny a biodiverzity. Väčšia pozornosť sa musí venovať rozvoju podnikania, službám, inováciám, ochrane voľne žijúcich druhov a krajiny a dostupnosti vo vidieckych oblastiach.

25. Víta konzultáciu Komisie týkajúcu sa novej dlhodobej vízie pre vidiecke oblasti. Poukazuje na to, že na riešenie rôznych výziev je dôležité, aby Európska komisia v súvislosti s nimi stanovila konkrétne ciele a ukazovatele. Tieto ciele a ukazovatele by sa mali začleniť do monitorovania a rozvoja v rámci regionálneho rozvoja, aby sa predišlo paralelným systémom. To by znamenalo, že dokument bude mať menej dobrovoľný charakter, a podnietilo by členské štáty a tvorcov politik, aby sa zamysleli nad tým, ako možno tieto ciele čo najlepšie dosiahnuť. Na základe správ jednotlivých členských štátov o konkrétnych cieľoch a ukazovateľoch by bolo možné monitorovať pokrok a v prípade potreby poskytnúť dodatočný rozpočet alebo podporu. Niekoľko konkrétnych príkladov:

- digitálna transformácia – ciele pre vysokorychlostnú internetovú infraštruktúru, prispôsobený prístup pre inteligentné obce/inteligentný vidiek, ciele v oblasti digitálnych zručností,
- kvalita a poskytovanie služieb v oblasti zdravia, vzdelávania, odbornej prípravy v oblasti zručností a širokopásmového pripojenia,
- prístup k dobrým sociálnym a environmentálnym životným podmienkam založený na terénnej práci a aktívnom zisťovaní a uspokojovaní potrieb obyvateľstva.

26. Poukazuje na to, že pandémia nemala na vidieckych oblastiach len negatívny vplyv. Práca na diaľku bude mať pravdepodobne dlhodobý vplyv na trh práce, keďže podnikom aj zamestnancom sa ponúkajú nové príležitosti pracovať mimo miest a veľkomiest. Ak sú vidieckych oblastiach prepojených prostredníctvom rýchleho širokopásmového pripojenia a zároveň môžu poskytovať dôležité verejné služby, ľudia sa môžu ešte ľahšie rozhodnúť žiť vo vidieckych oblastiach.

27. Je presvedčený, že dvojaká, digitálna a ekologická transformácia môže poskytnúť príležitosti na podporu obnovy vidieka.

28. Zdôrazňuje kľúčovú úlohu žien, ktorú vo vidieckych oblastiach zohrávali počas pandémie pri preberaní zodpovednosti za starostlivosť o životné prostredie a ľudí. Naliehavo vyzýva Európsku komisiu, aby sa v každej politike v oblasti vidieka zohľadňovalo rodové hľadisko.

29. Zdôrazňuje, že v rýchlo sa meniacich situáciách sa nedostatok informácií, ktoré by umožnili prijímanie uvedomelých rozhodnutí, stáva ešte zjavnejším. Výmena údajov medzi regiónmi a členskými štátmi môže pomôcť pri zvládaní tejto výzvy. Na to je potrebné zaviesť určité technológie a vybudovať infraštruktúru. Platformy na zdieľanie údajov môžu pomôcť rýchlo ich sprístupniť. Existujúce systémy možno upraviť na základe nových informácií. To platí pre zdravotníctvo, ale je veľmi cenné aj pre iné systémy, ktoré boli výrazne ovplyvnené logistickými výzvami, zmenami pracovnej sily atď. Je nevyhnutné vytvoriť nové formy koordinácie v dodávateľských reťazcoch (materiály, prírodné zdroje, nakladanie s odpadom atď.), obnoviť agropotravinársky reťazec a vyvinúť spôsoby uvažovania väčšmi zamerané na obehovosť a prepojenosť.

30. Poukazuje na to, že flexibilita pri využívaní neviazaných finančných prostriedkov EPFRV na riešenie problémov s likviditou v súvislosti s pandémiou COVID-19 pre poľnohospodárov a MSP vo vidieckych oblastiach priniesla prospech členským štátom, ktoré mali nízku mieru čerpania týchto prostriedkov, zatiaľ čo tie členské štáty, ktoré už využili pridelené finančné prostriedky, nemohli uplatniť toto opatrenie ⁽²⁾.

31. Odporúča investovať do posilnenia odolnosti agropotravinárskych dodávateľských reťazcov, tak miestnych, ako aj globálnych so zameraním na udržateľnú výrobu, obehové reťazce a podľa možnosti zachovanie miestnej hodnoty. Z hľadiska odolnosti sa zdá, že dôraz na rozmanitosť dodávateľov a zákazníkov a vytváranie zásob, rezerv a redundancie v dodávateľských reťazcoch sú sľubnými cestami, ale pre jednotlivé podniky môžu byť tieto opatrenia dosť nákladné.

32. Domnieva sa, že pandémiu možno vnímať ako príležitosť na urýchlenie ekologickej transformácie v našich vidieckych oblastiach, napríklad zavedením miestnych alebo regionálnych potravinových systémov a rýchlejšim dosahovaním kvantitatívnych cieľov stratégie „z farmy na stôl“ a všeobecnejšie cieľov Európskej zelenej dohody za predpokladu, že to neohrozí ekonomickú bezpečnosť európskych poľnohospodárov a podnikov.

33. Konštatuje, že Európska komisia navrhuje posilniť odolnosť potravinového systému a vypracovať pohotovostný plán na zabezpečenie dodávok potravín a potravinovej bezpečnosti v čase krízy. V pláne sa zriadi mechanizmus reakcie na potravinovú krízu, ktorý bude koordinovať Európska komisia a do ktorého budú zapojené členské štáty. V závislosti od povahy krízy bude zahŕňať rôzne sektory (poľnohospodárstvo, rybárstvo, bezpečnosť potravín, pracovnú silu, problematiku zdravia, alternatívne energie a agroenergie a dopravy atď.). Bude dôležité zabezpečiť, aby miestne a regionálne samosprávy vo vidieckych oblastiach mohli takisto prispievať k tomuto mechanizmu.

34. Podporuje vytváranie nových príležitostí na zapojenie občanov spolu s organizáciami verejného a súkromného sektora a posilnenie úlohy komunit pri spoločnom tvorivom hľadaní riešení súčasných problémov v mestských a vidieckych oblastiach, napríklad vytváraním vidieckych a mestských verejných statkov v komunitnej správe.

35. Zdôrazňuje úlohu, ktorú počas pandémie zohrali siete solidarity a kolaboratívne hospodárstvo vo vidieckych komunitách, ako aj pri prepájaní vidieckych a mestských oblastí.

⁽²⁾ Tamže.

36. Je presvedčený, že v snahe riešiť výzvy súvisiace s krízou spôsobenou pandémiou COVID-19 vo vidieckych oblastiach je užitočné podporiť a posilniť iniciatívu LEADER, upozorniť vo všetkých členských štátoch na rozvoj relevantných komunitných a obchodných činností, upustiť od úzkeho zamerania na poľnohospodárstvo a preskúmať koncepciu inteligentných obcí ako spôsobu na umožnenie väčšej flexibility. Je potrebné prispôbiť administratívne požiadavky tak, aby sa do programu mohli zapojiť aj dobrovoľníci alebo skupiny obyvateľov. Pružnejší prístup zdola nahor bude potrebný aj na nájdenie rovnováhy medzi uspokojovaním krátkodobých potrieb miestnych obyvateľov a zavádzaním inovácií na miestnej úrovni. To možno dosiahnuť napríklad prepojením miestnych akčných skupín so sieťami inovátorov.

37. Zdôrazňuje, že efektívna rezerva na krízové situácie v poľnohospodárstve je jednoznačne zásadnou súčasťou súboru nástrojov na riešenie akejkoľvek budúcej núdzovej situácie spôsobenej pandémiou a musí sa náležite financovať udržateľným spôsobom.

38. Žiada, aby boli miestne a regionálne samosprávy vrátane samospráv najvzdialenejších regiónov zapojené do vytvárania nových nástrojov EÚ, ako sú plány obnovy v rámci NextGenerationEU a mechanizmus reakcie na potravinovú krízu, ktorý navrhla Komisia v stratégii „z farmy na stôl“.

39. Zdôrazňuje, že operačné skupiny EIP-AGRI sú dobrým nástrojom na podporu inovácií v poľnohospodárstve. Podobný mechanizmus by sa mal zaviesť s cieľom stimulovať inovácie na vidieku nad rámec poľnohospodárstva. Tento prístup by mal zahŕňať všetky príslušné subjekty s vedomosťami a odbornými znalosťami o konkrétnych problémoch vidieka a podporovať vytváranie sietí „sprostredkovateľov poznatkov“ v prospech inovácií vo vidieckych oblastiach, napríklad o témach ako zdravotníctvo alebo vzdelávanie.

40. Zdôrazňuje význam regionálnej úrovne pri určovaní kritických bodov v potravinových systémoch s cieľom zlepšiť chápanie miestnych potravinových systémov a v snahe lepšie využívať kapacity miestnych aktérov. Poukazuje na potrebu holistického prístupu k miestnym potravinovým systémom, a to nielen so zameraním na krátke dodávateľské reťazce, ale aj zapojením veľkých obchodných sietí, napríklad nábádaním supermarketov, aby poskytovali informácie a údaje o potravinách pochádzajúcich z regiónu aj mimo neho. Upozorňuje, že je potrebné rozvíjať miestne potravinové stratégie, pričom krízu treba využiť ako príležitosť na obnovu výrobných procesov tak, aby sa stali udržateľnejšími. Podporuje opatrenia na priblíženie výroby potravín k územiám a zapojenie miest a vidieckych oblastí do riadenia potravín.

Odporúčania k schémam pomoci Európskej komisie pre vidiek počas krízy

41. Konštatuje, že EÚ umožnila podporu národných vlád dvoma spôsobmi. Po prvé, vytvorila nový nástroj SURE s cieľom poskytnúť krajinám úvery vo výške až 100 miliárd EUR, ktoré sú kryté zárukami poskytnutými členskými štátmi. Poľnohospodári, potravinárske podniky a iné vidiecke podniky, ako sú podniky v sektore stravovacích a ubytovacích služieb, využili tieto schémy, ktoré zabezpečujú, aby pracovníci dostávali príjem a podniky si udržali svojich zamestnancov. Po druhé, zmiernila podmienky a prahové hodnoty pre členské štáty na poskytovanie štátnej pomoci postihnutým podnikom. To bolo najvýznamnejšie, pretože to umožnilo počas pandémie poskytnúť miliardy eur poľnohospodárom a rybárom.

42. Zdôrazňuje, že uľahčenie cezhraničného pohybu sezónnych pracovníkov a poľnohospodárskych výrobkov boli dve priame opatrenia prijaté na úrovni EÚ s cieľom zabrániť narušeniu agropotravinárskych dodávateľských reťazcov. Z dlhodobého hľadiska by v záujme zaistenia bezpečnosti potravín v Európe bolo efektívnejšie rozvíjať územný potravinový systém. Zdôrazňuje, že na rozvoj krátkych a miestnych potravinových reťazcov by mohla byť potrebná revízia právnych predpisov v oblasti hospodárskej súťaže.

43. Domnieva sa, že popri poľnohospodárskej politike je potrebné uznať politiku vidieka ako samostatnú politiku a zosúladiť ju s regionálnou politikou a integrovať ju s ňou. Rozvoj vidieka presahuje podnikanie poľnohospodárskych podnikov a obhospodarovanie poľnohospodárskej pôdy a zahŕňa aj opatrenia na podporu hospodárskeho rozvoja, cestovného ruchu, vidieckych služieb, zavádzania širokopásmového pripojenia, dostupnosti a komunikácie.

44. Poukazuje na potrebu preskúmať opatrenia na zvýšenie flexibility rozpočtu EÚ. Napríklad užitočnosť nástroja jednotnej rezervy by sa zlepšila odstránením požiadavky, aby sa sumy mobilizované nad rámec príslušných ročných stropov odpočítali od zodpovedajúcej rezervy na bežný rok alebo nasledujúce roky. Ďalšou možnosťou by bolo zvýšenie maximálnej povolenej veľkosti nástroja flexibility.

45. Zdôrazňuje, že efektívna rezerva na krízové situácie v poľnohospodárstve je jednoznačne zásadnou súčasťou súboru nástrojov na riešenie akejkoľvek budúcej núdzovej situácie spôsobenej pandémiou a musí sa náležite financovať udržateľným spôsobom.

46. Konštatuje, že kľúčovým prvkom reakcie EÚ na krízu spôsobenú ochorením COVID-19 bolo umožnenie reakcie jednotlivých štátov. To sa dosiahlo pomocou flexibility v hospodárskej súťaži a najmä v pravidlách štátnej pomoci. Flexibilita pravidiel štátnej pomoci zohrala kľúčovú úlohu pri vymedzovaní priestoru verejných orgánov na podporu podnikov a domácností, a tým aj ich schopnosti zmierniť vplyv súčasnej pandémie. Navrhuje pozorne monitorovať podporu poskytovanú národnými vládami, aby sa zabránilo narušeniam medzi členskými štátmi.

47. Vyslovuje sa za to, aby existoval mechanizmus na vedenie politických dialógov v rámci členských štátov medzi všetkými príslušnými zainteresovanými stranami (vrátane, ale nielen, regionálnych orgánov, podnikateľskej sféry a občianskej spoločnosti). Najmä pre miestne a regionálne samosprávy je nevyhnutné, aby sa ich investičné potreby, a to aj vo vidieckych oblastiach, v plnej miere zohľadnili v plánoch obnovy členských štátov.

48. Odporúča investovať do posilnenia odolnosti agropotravinárskych dodávateľských reťazcov, tak miestnych, ako aj globálnych. Z hľadiska odolnosti je potrebné regulovať trhy, posilniť postavenie poľnohospodárov vo vzťahu k ostatným zainteresovaným stranám v odvetví, zmeniť pravidlá medzinárodného obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami s cieľom podporiť väčšiu spravodlivosť a solidaritu v obchodných vzťahoch a rozvíjať územné potravinové systémy.

Nepredvídaný tlak na miestne a regionálne verejné financie

49. Zdôrazňuje, že vykonávanie rôznych núdzových opatrení malo dramatický vplyv na verejné financie a miestne a regionálne hospodárstva, organizáciu verejných služieb a činnosť miestnych a regionálnych samospráv v krátkodobom aj dlhodobom horizonte. Miestne a regionálne samosprávy zároveň čelia zvýšenému dopytu občanov po zdravotníckych, sanitárnych a sociálnych službách, službách verejnej dopravy, vzdelávaní a iných nevyhnutných verejných službách, ako aj po hospodárskych stimuloch pre miestne podniky a po vykonávaní opatrení v prospech udržateľnosti a klimatickej neutrality.

50. Žiada, aby ústredné vlády a Európska únia poskytli miestnym a regionálnym orgánom viac zdrojov na posilnenie ich systémov zdravotnej a inej starostlivosti a pripravenosti na núdzové situácie v súčasnosti a v dlhodobom horizonte.

51. Poukazuje na to, že vidiecke podniky potrebujú prístup k úverom a vlastný kapitál. Banky zatvárajú pobočky na vidieku, keďže čoraz viac účtov sa vedie online. Podporou rizikového kapitálu môže EÚ poskytnúť tento prístup, aby vidiecke podniky mali rovnaké možnosti rozvoja ako podniky v husto osídlených oblastiach.

52. Vyzýva európske inštitúcie, aby zabezpečili dostatočnú jasnosť, pokiaľ ide o vzájomné pôsobenie rôznych nových mechanizmov financovania a podpory vrátane Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na jednej strane a existujúcich systémov členských štátov a EÚ na strane druhej, aby sa zabránilo ďalšej zložitosti a potenciálne nízkej miere čerpania prostriedkov na miestnej a regionálnej úrovni⁽³⁾. Treba nabádať členské štáty a Európsku komisiu, aby lepšie zapájali miestnu a regionálnu úroveň do celkového úsilia o oživenie hospodárstva. Ich úloha v prvej línii boja proti pandémii, pri verejných investíciách a pri tejto dvojaké transformácii musí byť súčasťou základného plánu obnovy.

53. Poukazuje na zistenia uvedené vo svojej nedávnej správe o vykonávaní štátnej pomoci. Konštatuje, že súčasný rámec a mapy regionálnej štátnej pomoci dostatočne nezachytávajú skutočnú situáciu v regiónoch EÚ vzhľadom na nové výzvy vyplývajúce z pandémie COVID-19 a jej krátkodobých a strednodobých hospodárskych účinkov. Zdôrazňuje, že skúsenosti získané v teréne poukazujú na potrebu pružnejších prístupov a nástrojov, ktoré by verejným orgánom pomohli účinne riešiť vplyv pocitovaný na regionálnej a miestnej úrovni.

54. Zdôrazňuje, že sociálne investície by sa mali posilniť ako kľúčová priorita pre spravodlivú, rovnakú a inkluzívnu obnovu s dôrazom na dostupnú sociálnu infraštruktúru a sociálne služby na miestnej a regionálnej úrovni s cieľom zlepšiť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť so správnou kombináciou politik a finančnými zdrojmi na vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv a cieľov udržateľného rozvoja v rámci Agendy 2030. V tejto súvislosti je tiež potrebné ďalej podporovať digitálnu transformáciu a sociálnu inováciu.

⁽³⁾ Európsky výbor regiónov: *Výročný regionálny a miestny barometer EÚ 2020* dostupný tu: *Výročný regionálny a miestny barometer EÚ* (europa.eu).

55. Zdôrazňuje, že plán obnovy EÚ by mal byť zameraný na environmentálne prijateľný a udržateľný rozvoj, ktorý je nesmierne dôležitý pre ľudí aj životné prostredie a ktorý povedie k novej obnove bežného života. Pandémia nám ukázala, že potrebujeme ekologickejšiu infraštruktúru, klimaticky vhodnú mobilitu a udržateľný cestovný ruch.

Odporúčania v súvislosti s pravidlami štátnej pomoci

56. Zdôrazňuje skutočnosť, že v prípade niektorých členských štátov rozsiahla štátna podpora znamená nárast deficitu verejných financií a úrovne ich verejného dlhu v čase znižujúcich sa daňových príjmov a vyšších platieb dávok v nezamestnanosti, čo by sa mohlo ukázať ako obzvlášť riskantné, najmä v prípade tých členských štátov, ktoré sú obzvlášť zasiahnuté pandémiou a ktoré sú zároveň najväčšími ekonomikami eurozóny. Na druhej strane môže strach zo zvyšovania úrovne dlhu viesť niektoré členské štáty k oddialeniu investícií alebo výdavkov v sektoroch kľúčových pre obnovu, čo s najväčšou pravdepodobnosťou povedie aj k prehĺbovaniu hospodárskych rozdielov v rámci jednotného trhu.

57. Zvyšuje povedomie o tom, že nadmerné a veľmi prísne pravidlá a podmienky, ktoré tvoria rámec kontroly Komisiou, môžu brániť schopnosti verejných orgánov účinne plniť všetky svoje úlohy, zatiaľ čo veľmi veľká flexibilita štátnej pomoci prináša riziko ďalšieho prehĺbovania regionálnych rozdielov v EÚ. Zdá sa, že nová realita po koronavírusovej pandémii núti všetky dotknuté strany nanovo vymedziť správnu rovnováhu medzi týmito dvoma obmedzeniami.

58. Víta predĺženie dočasného rámca štátnej pomoci do decembra 2021. Ak by po lete došlo k novému vypuknutiu nákazy alebo znovuzavedeniu opatrení na obmedzenie pohybu, hospodárska škoda bude oveľa vyššia a dočasná mimoriadna podpora bude ešte potrebnejšia a potrebná na dlhšie obdobie, aby sa zabránilo úpadku skutočne zdravých spoločností. Preto by bolo žiaduce predĺženie dočasného rámca do konca koronavírusovej pandémie, najmä v prípade regiónov najviac postihnutých krízou.

59. Zdôrazňuje potrebu prispôsobiť rôzne pravidlá. Treba napríklad poznamenať, že okrem nedávnej zmeny všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách v súvislosti so spoločnosťami v ťažkostiach je potrebné pružnejšie kritérium pre spoločnosti v ťažkostiach, najmä pre začínajúce a rozširujúce sa podniky, ktoré často mávajú pravidelné kolá získavania financií, a teda sa technicky stávajú spoločnosťami v ťažkostiach, a to aj vtedy, keď ide o zdravé a rýchlo rastúce spoločnosti. Preto je naliehavo potrebná väčšia flexibilita v súvislosti s režimom *de minimis*, pričom by bolo žiaduce doplniť rozsah pôsobnosti nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014^(*) tým, že sa okrem pomoci na náhradu škody spôsobenej prírodnými katastrofami (článok 50) poskytne aj pomoc na náhradu škody spôsobenej pandémiou. „Prispôbenie“ pravidiel o kumulácii by bolo užitočné, pretože za takých okolností, ako sú tie súčasné, musí byť povolená kumulácia pomoci *de minimis* alebo pomoci podľa všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách s pomocou poskytnutou v rámci dočasného rámca, pričom sa zohľadní ich intenzita, a to aj v prípade oprávnených nákladov.

60. Podporuje presun dôkazného bremena takým spôsobom, aby sťažovateľ a/alebo Európska komisia museli preukázať, že miestna služba ohrozuje obchod v rámci Spoločenstva. Tvrdí sa, že ak by dôkazné bremeno spočívalo na Komisii, zväčšila by sa tým právna istota a ochota miestnych rozhodujúcich činiteľov konať a zároveň znížil celkový počet sťažností. Uvádza sa, že je naliehavo potrebné zmeniť súčasnú situáciu, keďže Damoklov meč vymáhania finančných prostriedkov visí nad veľkým počtom opatrení, pretože príjemcovia individuálnej pomoci nie sú schopní poskytnúť podrobné dôkazy. V tejto súvislosti by mohlo byť tiež užitočné rozšíriť kritérium poškodenia obchodu alebo spresniť pojem „miestny“.

61. Konštatuje, že regióny a mestá čelia novej realite vymedzenej sociálno-ekonomickými výzvami v dôsledku koronavírusovej pandémie. Táto nová realita si vyžaduje pružnejšie prístupy a nástroje, ktoré by verejným orgánom pomohli účinne riešiť vplyv pociťovaný na regionálnej a miestnej úrovni. V tejto súvislosti mapy regionálnej štátnej pomoci (programové obdobie 2014 – 2020) nezachytávajú náležite skutočnú situáciu v regiónoch EÚ vzhľadom na nové výzvy vyplývajúce z pandémie COVID-19 a jej krátkodobých a strednodobých hospodárskych účinkov. Podobne by sa malo zvýšiť/rozšíriť celkové pokrytie obyvateľstva, maximálna prípustná výška pomoci a druh investícií stanovený v rámci regionálnej štátnej pomoci s cieľom čeliť v regiónoch EÚ novým sociálno-ekonomickým výzvam v dôsledku pandémie.

(*) Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy (Ú. v. EÚ L 187, 26.6.2014, s. 1).

62. Upozorňuje, že mapy regionálnej pomoci, ktoré sa majú prijať do konca roka 2021 a ktoré sú vypracované na základe štatistických údajov pred rokom 2020, môžu brániť hospodárskemu oživeniu najviac znevýhodnených regiónov až do preskúmania v polovici trvania v roku 2024. Použitím štatistických údajov pred rokom 2020 totiž tieto mapy presne neodrážajú hospodársku situáciu regiónov uvedených v písmenách a) a c) a môžu spôsobiť ťažkosti pri oživení hospodárstva týchto regiónov znížením maximálnej prípustnej intenzity alebo stanovením určitých obmedzení poskytovania pomoci veľkým podnikom v dôsledku zmeny klasifikácie určitých regiónov. Výbor regiónov preto vyzýva Európsku komisiu, aby túto situáciu zohľadnila a prijala opatrenia nad rámec preskúmania v polovici trvania v roku 2024 s cieľom zabezpečiť, aby najviac znevýhodnené regióny uvedené v písmenách a) a c) neboli nepriaznivo ovplyvnené zmenami v ich klasifikácii, ktoré sťažujú ich obnovu.

63. Uznáva, že je potrebné posúdiť vplyv pandémie na regionálnej úrovni s cieľom zohľadniť to v mapách regionálnej pomoci preskúmaním v polovici trvania v roku 2024. Podobne sa zvýšené hospodárske nerovnosti a nespravodlivé rozdelenie výhod jednotného trhu vyvolané asymetrickým zásahom štátu v celej EÚ musia posudzovať aj vzhľadom na riziko, že niektorí občania, resp. niektoré členské štáty sa nemusia naďalej priaznivo stavať k jednotnému trhu, ktorého výhody sa rozdeľujú nespravodlivo. Bolo by teda užitočné, keby Komisia, ktorá vykonáva dohľad nad týmito opatreniami a sumami, vykonala analýzu ich vplyvu na jednotný trh a na regionálne nerovnosti. To bude podkladom pre tvorbu politiky a zabezpečí lepšie zameranie všetkých príslušných politik EÚ na osobitné potreby území EÚ.

64. Domnieva sa, že všeobecné zásady pravidiel štátnej pomoci, ako je stimulačný účinok, nemôžu predstavovať prekážku pri čerpaní finančných prostriedkov EÚ na obnovu. V tejto súvislosti vyzýva Európsku komisiu, aby považovala stimulačný účinok za splnený, ak pomoc dosiahne jeden alebo viacero z týchto výsledkov: výrazné zvýšenie veľkosti projektu alebo činnosti v dôsledku pomoci; výrazné rozšírenie geografického rozsahu projektu alebo činnosti v dôsledku pomoci; výrazné zvýšenie sumy investovanej príjemcom projektu alebo činnosti v dôsledku pomoci; alebo značné zvýšenie rýchlosti realizácie projektu alebo činnosti v dôsledku pomoci.

65. Konštatuje, že uplatňovanie pravidiel štátnej pomoci je bytostne prepojené s využívaním nástrojov politiky súdržnosti. Bolo tiež odporúčané, aby sa zjednodušené vykazovanie nákladov uvedené vo všeobecnom nariadení o skupinových výnimkách transponovalo do usmernení o regionálnej štátnej pomoci a neobmedzovalo sa len na opatrenia spolufinancované z EŠIF. Tieto ustanovenia ponúkajú zaujímavý kompromis medzi potrebným monitorovaním verejných prostriedkov a primeraným a zvládnuteľným administratívnym zaťažením. Okrem toho boli ustanovenia o premiestnení, najmä tie, ktoré sa týkajú politiky súdržnosti, opísané ako nie dostatočne vymedzené a nejasné. Návrh, aby sa oslobodenie pre štátnu pomoc udelilo okamžite v súvislosti so schvaľovaním operačných programov, potvrdzuje úzke prepojenie medzi pravidlami hospodárskej súťaže a politikou súdržnosti.

Podpora digitálnej transformácie vo vidieckych oblastiach

66. Berie na vedomie zistenia regionálneho a miestneho barometra VR za rok 2020 ⁽³⁾, v ktorom sa uvádza, že nové digitálne riešenia, ktoré prijali miestne a regionálne samosprávy v reakcii na krízu spôsobenú pandemiou COVID-19, by mohli posilniť prebiehajúcu digitálnu transformáciu, ale takisto by mohli prehĺbiť „digitálnu priepasť“, a to aj medzi vidieckymi a mestskými oblasťami.

67. Poukazuje na to, že budúcnosť vidieckych oblastí závisí od toho, či budú poskytovať postačujúce základné služby a infraštruktúry, a samozrejme od preklenutia digitálnej priepasti. Zdôrazňuje, že ich transformácia na udržateľné a klimaticky neutrálne hospodárstvo a spoločnosť má zásadný význam. Udržateľné obchodné modely efektívne využívajúce zdroje a zamerané na obehové hospodárstvo, ako aj zvýšené využívanie biologických materiálov, otvárajú nové príležitosti, ktoré sa musia využiť prostredníctvom nástrojov EÚ.

68. Požaduje politiky a financovanie na podporu vysokej digitálnej pripojiteľnosti pre všetky regióny a miestne samosprávy EÚ vrátane vidieckych oblastí s cieľom zabezpečiť, aby sa ľudia a podniky mohli prispôbiť kríze a meniacemu sa svetu práce. Pozoruje, že intenzívnejšie využívanie práce na diaľku môže spôsobiť demografické a hospodárske presuny z miest do prímestských alebo vidieckych oblastí. Pripomína však, že takýto presun by mohol byť možný, len ak sa rozvinú udržateľné prepojenia v oblasti mobility medzi vidieckymi, prechodnými a mestskými oblasťami.

⁽³⁾ Európsky výbor regiónov: *Výročný regionálny a miestny barometer EÚ 2020* dostupný tu: *Výročný regionálny a miestny barometer EÚ* (europa.eu).

69. Žiada, aby sa všade investovalo do poskytovania vysokorýchlostného internetu s osobitným dôrazom na vidiecke a menej rozvinuté oblasti. Okrem toho bude dôležité vypracovať stratégie na vybavenie (vidieckych) domácností potrebným cenovo dostupným hardvérom na slušnej úrovni. Veľmi konkrétnym opatrením Európy by mohlo byť motivovanie podnikov, aby darovali ľuďom hardvér. Je potrebné stanoviť osobitné ciele pre vidiecke oblasti, pokiaľ ide o poskytovanie širokopásmového pripojenia, hardvéru a zručností na vidieku. Tieto informácie by mala poskytovať aktuálna správa DESI (index digitálnej ekonomiky a spoločnosti).

70. Zdôrazňuje potrebu digitálneho vzdelávania a odborného vzdelávania zameraného na ľudí, ktorí potrebujú lepšie digitálne zručnosti, berúc do úvahy rôzne vekové skupiny, úrovne príjmov a osobitné cieľové skupiny, ako sú poľnohospodári. Školy, ako aj iné centrá spoluzitia a sociálnych vzťahov, môžu zohrávať dôležitú úlohu v projektoch digitalizácie (pre všetky vekové skupiny), ale môžu tak urobiť aj rôzne agentúry a podniky.

71. Žiada, aby program Digitálna Európa spolu s jeho sieťou európskych centier digitálnych inovácií venoval osobitnú pozornosť potrebám vidieckych oblastí a ponúkal prispôbené služby prostredníctvom platforiem, ktoré dôkladne chápu ich osobitné potreby s úzkym prepojením na miestne komunity.

72. Pokiaľ ide o opatrenia, ktoré zaviedla EÚ na zabezpečenie flexibility pri využívaní európskych štrukturálnych a investičných fondov s cieľom pomôcť pri riešení krízy, poukazuje na to, že v mnohých členských štátoch bolo skutočne zaznamenané zníženie objemu prostriedkov týchto fondov pre vidiecke oblasti. Schopnosť zvýšiť mieru spolufinancovania EÚ sa nepriaznivo prejavila znížením celkových presunov do vidieckych oblastí, pretože to umožnilo zníženie vnútroštátneho spolufinancovania.

Dobré životné podmienky, chudoba a kvalita života

73. Prízvukuje, že chudobu a blahobyt v mestách a vo vidieckych oblastiach ovplyvňujú rôzne faktory. Prístup k riešeniu problémov je často založený na mestskej realite. Okrem toho neexistuje veľa komparatívneho výskumu rôznych aspektov dobrých životných podmienok, čo sťažuje prispôbenie prístupu vidieckemu kontextu.

74. Poukazuje na to, že je potrebné investovať do (porovnávacieho) výskumu zameraného na dobré životné podmienky na vidieku, chudobu a kvalitu života, aby sa získal lepší prehľad o konkrétnych výzvach, ktorým čelia vidiecke oblasti.

75. Zdôrazňuje, že dobrovoľníci sú ústredným prvkom pri zabezpečovaní kvality života a dobrých životných podmienok a zohrávajú dôležitú úlohu v reakcii na krízu spôsobenú pandémiou COVID-19. Dobrovoľníci a dobrovoľnícke organizácie sa často organizujú na úzko vymedzenej miestnej úrovni, v štvrtiach alebo jednotlivých uliciach. Táto blízkosť im umožnila v prípade potreby pomôcť, a to tým, že informovali spoluobčanov o opatreniach alebo im zabezpečili potraviny a/alebo sociálnu a zdravotnú starostlivosť. Odporúča sa, aby miestne a regionálne samosprávy využili tieto existujúce dobrovoľnícke siete a našli nové spôsoby, ako osloviť ľudí, ktorí zažívajú chudobu alebo majú problémy, pokiaľ ide o dobré životné podmienky. S cieľom využiť potenciál týchto dobrovoľníckych organizácií by fondy EÚ mohli týmto organizáciám umožniť iný druh spolufinancovania. Napríklad povolenie využívať odpracované hodiny dobrovoľníkov ako spolufinancovanie by týmto organizáciám umožnilo ľahšie požiadať o financovanie z prostriedkov EÚ.

76. Poukazuje na to, že všetky úrovne verejnej správy musia vedome pripraviť komunikačnú stratégiu s cieľom zabezpečiť, aby ľudia chápali existujúce riziká, a viesť ich k vhodnému správaniu. Dôležitými aspektmi tejto stratégie sú konzistentnosť správ, poskytovanie spoľahlivých a prístupných zdrojov informácií a používanie vhodných vizuálnych prvkov. Je potrebné vyškoliť tímy komunikátorov, ktorí dokážu priamo osloviť ľudí, a školiť úradníkov a odborníkov v oblasti komunikácie. Zdôrazňuje, že je potrebné uznať úlohu miestnych samospráv v tejto komunikačnej stratégii, ktoré môžu pomôcť vytvoriť most medzi tvorcami politiky, odborníkmi a verejnosťou.

77. Zdôrazňuje význam monitorovania rešpektovania zásady subsidiarity. V dôsledku núdzových opatrení nesmie dochádzať k centralizácii právomocí národnými vládami, a tým k obmedzeniu úlohy národných parlamentov a miestnych a regionálnych samospráv.

78. Zdôrazňuje, že niektorí zraniteľní pracovníci, ako sú pracovníci digitálnych platforiem a pracovníci alebo vodiči kuriérskych služieb, ako aj pracovníci poskytujúci starostlivosť o závislé osoby a ich opateru, majú zásadný význam pre naše hospodárstvo a mali by sa viac uznávať v našej spoločnosti. Okrem toho sa pracovníkom pracujúcim na diaľku musí zaručiť právo na odpojenie.

79. Konštatuje, že na základe údajov Eurostatu sa odhaduje, že kríza v prvých troch mesiacoch pripravila o zamestnanie dodatočných 900 000 osôb. Preto musí úsilie EÚ o obnovu nadobudnúť silný sociálny rozmer v snahe ochrániť systémy sociálneho zabezpečenia, zabezpečiť ochranu pracovných miest a zabrániť protiprávnemu prepúšťaniu.

80. Zdôrazňuje, že kríza prehĺbila rodovú nerovnosť a rodovo motivované násilie. Počet prípadov domáceho násillia sa v niektorých krajinách EÚ v dôsledku opatrení na obmedzenie pohybu zvýšil o tretinu. Navyše kríza COVID-19 má zjavný rodový rozmer. Zároveň pandémia ešte prehĺbila existujúce nerovnosti, marginalizáciu a diskrimináciu v Európe a posilnila štrukturálny rasizmus. Podobne má negatívny vplyv na najzraniteľnejšie skupiny vrátane starších osôb a osôb so zdravotným postihnutím.

81. Poukazuje na to, že mestá a regióny a vedúci predstavitelia EÚ môžu vybudovať silnejšiu sociálnu Európu spoluprácou v obnovenom strategickom partnerstve. Poukazuje okrem toho na skutočnosť, že práve mestá a vidiecke oblasti majú veľký potenciál, pokiaľ ide o obnovu („spájanie síl“).

82. Zdôrazňuje, že sociálne investície by sa mali posilniť ako kľúčová priorita pre spravodlivú a inkluzívnu obnovu. Máme príležitosť urobiť viac než len dočasne odstrániť účinky pandemickej krízy a nadviazať na prerušenú činnosť. Máme príležitosť na obnovu k lepšiemu. Mali by sme zabezpečiť, aby všetci Európania mali prístup k cenovo dostupnej a kvalitnej zdravotnej starostlivosti. Mali by sme vytvárať viac kvalitných pracovných miest so spravodlivými pracovnými podmienkami, inkluzívnejšie vzdelávanie a odbornú prípravu v oblasti zručností, zabezpečiť dôstojné a cenovo dostupné bývanie, poskytovať aktívnu podporu najzraniteľnejším a rovnaké príležitosti pre všetkých ľudí. Aby sme to dosiahli, potrebujeme výrazné investície do sociálnej infraštruktúry a sociálnych služieb na miestnej a regionálnej úrovni so správnou kombináciou politík a finančnými zdrojmi na vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv a cieľov udržateľného rozvoja v rámci Agendy 2030.

83. Zdôrazňuje potrebu cezhraničnej stratégie a cezhraničnej koordinácie v oblasti komunikácie, opatrení a obnovy. Konštatuje, že solidarita medzi miestnymi a regionálnymi samosprávami naprieč štátnymi hranicami sa znateľne posilnila (v oblasti spoločného využívania zdravotníckeho vybavenia, charitatívnych akcií atď.). Zároveň, vzhľadom na rozdielne opatrenia na vnútroštátnej úrovni, ktoré niekedy pôsobia odcudzujúco, sa do vnímania obyčajných ľudí na druhej strane hranice vniesla podozrievavosť a obavy. Dokonca aj v prípadoch takej silnej integrácie ako v štátoch Beneluxu a Severskej rady sa objavilo mnoho konfliktov a obnovenie dôvery si vyžiada svoj čas.

84. Zdôrazňuje, že transparentnosť má v krízovej situácii zásadný význam: občania potrebujú vedieť, kto je zodpovedný za čo. Pandémia určitým spôsobom výrazne ovplyvnila spôsob, akým sa uskutočňuje tvorba politík. Konštatuje, že v takejto pandémie možno posúdiť celkovú kvalitu demokracie.

85. Upozorňuje na skutočnosť, že dobrá komunikácia si vyžaduje prihovárať sa ľuďom ich jazykom. Pritom nejde len o výber slov, ale aj o spôsob, akým sa ľudia vyjadrujú a dokážu porozumieť posolstvám, kultúrnym rozdielom a názorom. Konštatuje, že komunikácia s odporcami očkovania predstavuje v tejto súvislosti osobitnú výzvu, rovnako ako vyvracanie falošných správ.

86. Táto kríza ukázala prinajmenšom to, že všetci ľudia na našej planéte vzájomne od seba závisia a že je dôležité nestrácať zo zreteľa skutočné problémy a dosiahnuť, aby sa miestny a globálny rozmer vzájomne obohacovali. Zistili sme, že čelíme celosvetovej kríze, ktorá si vyžaduje globálnu a solidárnu reakciu. To si vyžaduje intenzívnejšiu medzinárodnú spoluprácu s cieľom pomôcť uspokojiť aj potreby chudobnejších regiónov a zabrániť voľnému šíreniu vírusu s rizikom vzniku nebezpečnejších mutácií. Ukázalo sa, že decentralizovaná spolupráca našich regiónov a miest sa prejavila ako privilegovaný nástroj európskej medzinárodnej spolupráce v snahe prispieť k riešeniu problémov najviac znevýhodnených území, pokiaľ ide o zabezpečenie univerzálneho a vysokokvalitného prístupu k veľmi potrebným verejným službám na ceste k dosiahnutiu konečného cieľa, ktorým je vymaniť sa všetci z tejto celosvetovej krízy.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Európska zdravotná únia: posilnenie odolnosti EÚ

(2021/C 300/10)

Spravodajca: Roberto CIAMBETTI (IT/EKR), predseda zastupiteľstva regiónu Benátsko**POLITICKÉ ODPORÚČANIA**

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

Všeobecné pripomienky – pandémie COVID-19

1. konštatuje, že v dôsledku pandémie zaujala otázka verejného zdravia ešte poprednejšie miesto v programe regiónov, miest, členských štátov a Európskej únie a stala sa jednou z hlavných politických priorit;
2. v tejto súvislosti víta oznámenie o zdravotnej únii, v ktorom sa navrhuje posilniť súčasný rámec EÚ pre zdravotnú bezpečnosť zavedený v roku 2013. Tento čiastočne zastaraný rámec zahŕňa rozhodnutie o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia, ktoré uľahčilo výmenu informácií a podporilo prijatie osobitných vnútroštátnych opatrení, nedokázalo však reagovať na súčasnú pandémiu;
3. súhlasí s názorom Európskej komisie, že je potrebné nasmerovať viac verejných investícií do národných systémov zdravotníctva, a zabezpečiť im tak zdroje a prostriedky potrebné na prekonanie súčasnej krízy a posilniť v dlhodobom horizonte ich odolnosť. Tieto ciele by sa mali zohľadniť v odporúčaníach pre jednotlivé krajiny v rámci európskeho semestra. Pandémia v mnohých oblastiach ukázala, že v rámci zariadení nebola dostatočne včas k dispozícii intenzívna a subintenzívna starostlivosť (lôžka, vybavenie, kvalifikovaní lekári a zdravotné sestry), ale ani miestna zdravotná a paliatívna starostlivosť, čo najmä v čase najväčšieho preťaženia zdravotníckeho systému spôsobilo vážne problémy rôznym systémom zdravotnej starostlivosti členských štátov. Systémy zdravotnej starostlivosti a zdravotnícki pracovníci v mnohých krajinách zároveň vo veľkej miere preukázali schopnosť rýchlo preorientovať svoje činnosti a prispôsobiť sa novým podmienkam spôsobeným pandémiou COVID-19.
4. oceňuje, že Európska komisia navrhuje posilnený mandát na presadzovanie koordinovanej odpovede na úrovni EÚ vo Výbore pre zdravotnú bezpečnosť. Umožnia to ciele odporúčania k opatreniam reakcie zo strany Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC).
5. pripomína, že pandémii COVID-19 sprevádza značné obmedzovanie slobody pohybu v rámci Európskej únie, ktoré malo vplyv predovšetkým na pohraničné regióny. Opakuje preto svoju výzvu na vytvorenie právneho rámca EÚ, ktorý by umožňoval efektívne riadenie cezhraničných verejných služieb, ktoré by zodpovedalo očakávaniam občanov žijúcich v týchto oblastiach⁽¹⁾; Takýto rámec by mal vychádzať z nedávno navrhnutého nariadenia EÚ o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia⁽²⁾;
6. víta skutočnosť, že oznámenie obsahuje návrhy na zdravotnícke protipatrenia vrátane mnohých opatrení, ako sú vytváranie zásob na európskej úrovni, zvýšená výroba, spoločné obstarávanie a lepšie posudzovanie dopytu, pokiaľ ide o vakcíny, osobné ochranné prostriedky, zdravotnícke pomôcky, terapeutiká, laboratórne a testovacie zariadenia, pričom sa zabezpečí dodržiavanie zásady subsidiarity. Aby mohla EÚ zvýšiť svoju odolnosť a dokázala riešiť nedostatky v časoch krízy, ako aj poskytovať vedeckú a technickú pomoc vrátane odbornej prípravy, musí sa stať sebastačnejšou, a pokiaľ ide o zdravotnícke potreby pre zdravotníctvo, menej závislou od tretích krajín, ako sa uvádza vo farmaceutickej stratégii EÚ;

⁽¹⁾ COTER-VII/005.⁽²⁾ COM(2020) 727 final.

Spolupráca medzi ECDC a miestnymi samosprávami

7. považuje za dôležité, aby ECDC mohlo priamo spolupracovať s jednotlivými regiónmi v členských štátoch alebo so skupinami regiónov, čo by umožnilo ľahšie analyzovať špecifické epidemiologické situácie, ktoré môžu nastať. Táto spolupráca by mohla zahŕňať aj podporu odbornej prípravy všetkých aktérov a uľahčiť šírenie informácií a komunikáciu.
8. naliehavo vyzýva Európsku komisiu, aby obnovila európsku sieť pre vysoko infekčné ochorenia (EuroNHID), spolufinancovanú sieť odborníkov na liečbu vysoko infekčných ochorení, ktorí pracujú v celoštátnych alebo regionálnych strediskách vytvorených na to, aby sa zabezpečila starostlivosť o týchto pacientov;
9. domnieva sa, že je potrebné viac investovať do vedeckého výskumu v rámci EÚ, keďže prechod na odolnejšiu spoločnosť si vyžaduje značné technologické zmeny;
10. nazdáva sa, že v cezhraničných oblastiach je potrebné vytvoriť databázu príslušnej cezhraničnej oblasti spoločnú pre susediace krajiny a regióny, ktorá by obsahovala informácie o dostupných zdravotníckych zásobách a osobných ochranných prostriedkoch;
11. podporuje úsilie Európskej komisie vytvoriť v spolupráci s členskými štátmi a regiónmi spoločnú všeobecnú zdravotnícku databázu, ktorá umožní globálne riadenie a monitorovanie spoločných záležitostí, keďže pandémie sa nezastavia na hraniciach a žijeme v globalizovanej spoločnosti. Jednotlivé územia nie sú izolované, kontakty s okolitým svetom sú nevyhnutné a spôsoby prenosu patogénov možno predvídať len globálne;

Konferencia o budúcnosti Európy

12. sa domnieva, že Konferencia o budúcnosti Európy je vhodnou platformou na diskusiu o budúcom smerovaní úlohy EÚ v oblasti zdravia a jej posilnenie, aby EÚ dokázala splniť očakávania občanov a zlepšiť efektívnosť európskych systémov zdravotnej starostlivosti a považuje za potrebné rozvíjať posilnenú európsku spoluprácu v rámci dodržiavania zásady subsidiarity a primárnej zodpovednosti členských štátov za zdravotnú starostlivosť, sociálne služby a verejné zdravie, ako aj pripravenosť na krízy a ich riadenie;
13. konštatuje, že hoci politika v oblasti zdravia zostáva primárnou právomocou členských štátov, je potrebné začať počas diskusie o budúcnosti Európy uvažovať o tom, ako zlepšiť koordináciu v oblasti zdravia a ako posilniť reakciu EÚ na závažné cezhraničné ohrozenia zdravia, pričom by sa mali zohľadniť rozdielne štruktúry v oblasti zdravia na nižšej ako celoštátnej úrovni a odlišné právomoci zdravotníckych orgánov v jednotlivých členských štátoch. Tieto zlepšenia by okrem iného mohli členským štátom EÚ dať možnosť spoločne uznať núdzový stav v oblasti verejného zdravia na makroregionálnej úrovni alebo na úrovni Únie. Mohli by tiež umožniť zvýšiť kapacitu mechanizmu rescEU vrátane kapacity na vytváranie zásob a núdzových zdravotníckych tímov;
14. keďže miestne a regionálne samosprávy majú v mnohých členských štátoch dôležitú zodpovednosť a právomoci v oblasti verejného zdravia, zastáva názor, že ako zhromaždenie EÚ združujúce regionálnych a miestnych zástupcov musí mať silné zastúpenie vo všetkých diskusiách na úrovni EÚ o právomociach v oblasti zdravotníctva, a to vrátane diskusií v rámci Konferencie o budúcnosti Európy;
15. vyjadruje želanie byť úzko zapojený do celosvetového samitu o zdraví, ktorý sa uskutoční v roku 2021 v Taliansku a umožní EÚ usmerňovať medzinárodné úvahy o tom, ako v ére pandémie posilniť zdravotnú bezpečnosť vo svete.

Úloha regionálnych a miestnych samospráv

16. opakuje, že v boji proti pandémie COVID-19 sú miestne a regionálne samosprávy v prvej línii. V mnohých členských štátoch realizujú dôležité opatrenia a majú zodpovednosť pri ochrane zdravia občanov, zamestnávajú veľkú časť pracovnej sily v zdravotníctve, financujú a riadia zdravotnícke systémy a zariadenia krátkodobej aj dlhodobej starostlivosti a podieľajú sa aj na navrhovaní a zavádzaní zdravotníckych politík a na aktivitách zameraných na prevenciu a podporu zdravia. Preto je nevyhnutné, aby mali regióny také formy autonómie, ktoré im umožnia urýchlene zmeniť zavedenú organizačnú štruktúru a rýchlo zareagovať na núdzové situácie;

17. zdôrazňuje, že región, ktorý môže priamo komunikovať s EÚ, dokáže v krátkom čase nájsť najlepšie riešenia v reakcii na núdzové situácie a bude schopný lepšie využiť zdroje, ktoré najlepšie zodpovedajú jeho potrebám, keďže regionálna realita v jednotlivých štátoch je často rôznorodá a potreby rôznych regiónov nemusia byť rovnaké;

18. s poľutovaním konštatuje, že v oznámení sa osobitne neodkazuje na regionálnu a miestnu úroveň ako kľúčových aktérov politiky v oblasti zdravia a spomína sa v ňom len úloha pohraničných regiónov v cezhraničnej zdravotníckej spolupráci.

19. okrem toho sa domnieva, že je potrebná väčšia koordinácia medzi všetkými úrovňami verejnej správy, aby sa nestalo, že nevyhnutná autonómia každej lokality alebo regiónu spôsobí nerovnosti pri liečbe pacientov;

20. zdôrazňuje, že je potrebné vytvoriť verejno-súkromnú sieť pre excelentnosť referenčných nemocníc v prípade vážnych núdzových situácií v oblasti verejného zdravia zapojených do výskumu a liečby infekčných chorôb prenášaných vzduchom, vektormi a kontaktmi;

Ponaučenia z pandémie

21. konštatuje, že sa ukázala rôzna miera pripravenosti systémov zdravotnej starostlivosti členských štátov na krízu. Niektoré neboli pripravené riešiť takúto krízu z dôvodu nedostatočných verejných výdavkov na verejné zdravotníctvo a chýbajúceho zdravotníckeho personálu, zatiaľ čo iné preukázali väčšiu odolnosť. To ukazuje, že Európska komisia by mala mať možnosť pravidelne hodnotiť v úzkej spolupráci s jednotlivými členskými štátmi ich pripravenosť na epidémie;

22. v tejto súvislosti víta návrh Európskej komisie koordinovať organizáciu záťažových testov systémov zdravotnej starostlivosti v členských štátoch s cieľom zaistiť fungovanie plánu pripravenosti a reakcie Únie. Pripomína, že do týchto záťažových testov by mali byť v príslušných členských štátoch plne zapojené regióny a mestá v závislosti od ich právomocí;

23. vyzýva, aby sa zabezpečil nepretržitý rozvoj digitálnych platforiem a aplikácií vrátane platformy dohľadu zriadenej podľa článku 14 nariadenia o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia. Okrem toho žiada, aby boli miestne a regionálne samosprávy zapájané do prípravy, monitorovania a záťažového testovania navrhovaných závažných plánov pripravenosti a reakcie na zdravotné krízy, ktoré sa majú vypracovať na úrovni členských štátov a EÚ;

24. odporúča, aby navrhované prognostické činnosti a zvýšené požiadavky na podávanie správ, pokiaľ ide o údaje o zdravotnej starostlivosti a výkonoch, zahŕňali okrem celoštátneho rozmeru aj regionálny.

25. konštatuje, že miestne zdravotnícke a sociálne služby a sprostredkovateľské zariadenia zohrávali kľúčovú úlohu, keď pomáhali nemocniciam, a umožnili, aby sa niektoré zariadenia špecializovali výlučne na COVID-19 alebo aby prijímali negatívne osoby alebo osoby, ktoré mali pozitívny test, ale už sú opäť negatívne, a potrebujú sa doliečiť. Zdôrazňuje, že sa musí lepšie vybudovať miestna zdravotná starostlivosť o pacientov pred príchodom do nemocnice a po ňom. Európska komisia a VR by mali zohrávať dôležitú úlohu pri šírení osvedčených postupov v tejto oblasti;

26. konštatuje, že pandémia zasiahla najmä najzraniteľnejších členov spoločnosti (starších, chorých, deti a mládež) a občas odhalila aj krehkosť globálneho sociálno-ekonomického systému a zraniteľnosť v súvislosti s technológiami (inteligentná práca, diaštančné vyučovanie atď.). Zdôrazňuje, že tieto oblasti si preto vyžadujú cielenejšiu podporu, a to aj zo strany EÚ;

27. sa domnieva, že je potrebné posilniť schopnosť koordinácie po pandémii tým, že sa na miestnej úrovni bude propagovať udržateľný spôsob života, v ktorom sa venuje komplexná pozornosť občanom, a že sa vytvorí rámec inteligentných stimulov a noriem, ktoré dokážu podnecovať a odmeňovať občianske správanie zamerané na spoločné blaho;

28. žiada, aby sa spoločné obstarávanie EÚ využívalo na nákup vakcín a liekov proti ochoreniu COVID-19 a aby sa používalo systematickejšie v snahe zabrániť hospodárskej súťaži medzi členskými štátmi. Okrem toho žiada, aby sa prostredníctvom neho zaručil spravodlivý prístup k iným dôležitým liekom a zdravotníckym pomôckam a ich cenová dostupnosť, najmä pokiaľ ide o inováčné antibiotiká, nové vakcíny a liečivá, ako aj o lieky na zriedkavé choroby;

Investície do systémov zdravotnej starostlivosti

29. zdôrazňuje, že pokiaľ ide o investície do systémov zdravotnej starostlivosti, v oznámení sa spomína podpora členskými štátmi na zlepšenie odolnosti, prístupnosti a účinnosti ich zdravotníckych systémov, a to v spojení s európskym semestrom, sociálnym prehľadom, Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a národnými plánmi. Zastáva názor, že v súlade so zásadou subsidiarity treba zabezpečiť a/alebo posilniť zapojenie miestnych a regionálnych samospráv do všetkých týchto nástrojov a postupov;

30. za strategickú prioritu považuje podporu základných služieb zdravotnej starostlivosti na diaľku, ktoré poskytujú tímy odborníkov zameraných na liečbu a sledovanie pacientov v domácej opatere s chronickými ochoreniami a multimorbiditou. Zdôrazňuje, že vďaka telemedicíne sa domácnosť môže čoraz viac zmeniť na miesto zdravotnej starostlivosti s jasnými ekonomickými a sociálnymi úsporami a vysokou účinnosťou, pokiaľ ide o liečbu, prevenciu a vyliečenie;

31. zastáva názor, že členské štáty môžu spolupracovať s cieľom zabezpečiť, aby zmluvný rámec a platové podmienky pre zdravotníckych pracovníkov, ktorí vykonávajú rovnocenné činnosti boli podobné, a nevytvárali sa – v prípade rovnakej kvalifikácie – privilegované oblasti, ktoré sú pre zdravotníkov atraktívnejšie, a znevýhodnené oblasti, kde sú s náborm zdravotníckeho personálu ťažkosti;

32. sa domnieva, že spravodlivé mzdy a mzdové príplatky pre zdravotníckych pracovníkov v prvej línii sú nevyhnutné na zachovanie odolnosti systémov zdravotníctva. Pomáhajú uznať profesionalitu zdravotníckych pracovníkov a sú spôsobom ako vyjadriť vďaku za obetavosť, ktorá sa prejavila ako cenná pri podpore odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti v jednotlivých členských štátoch počas pandémie;

33. sa domnieva, že odborníci, ktorí sú medzičlánkom medzi pomocnou silou pri poskytovaní osobnej starostlivosti a pracovníkmi s ošetrovateľskou kvalifikáciou, môžu pomôcť uspokojiť potreby opatrovateľských zariadení a zabezpečiť potrebnú flexibilitu v sociálnych a zdravotníckych službách;

34. považuje za potrebné, aby členské štáty sústavne vyhodnocovali štruktúry a schopnosti personálu a dokázali tak v prípade systémových núdzových situácií zabezpečiť potrebné úkony pre celú populáciu (napr. výtery a očkovanie).

Stratégia v oblasti vakcín

35. vyzýva členské štáty na zapojenie miestnych a regionálnych samospráv do kampane na očkovanie proti vírusu SARS-CoV-2, aby sa mohli podieľať na včasnom nasadení a distribúcii vakcín a poskytovať o nich občanom jasné faktické informácie v snahe zamedziť šíreniu dezinformácií;

36. podporuje výmenu osvedčených postupov medzi miestnymi a regionálnymi samosprávami v EÚ v súvislosti s tým, ako odbúrať nedôveru voči očkovaniu a chápe dôvody tejto nedôvery v prípade zdravotníckych pracovníkov, ako aj pracovníkov sociálnej starostlivosti;

37. je pevne presvedčený, že umožniť Európskej únii obstarávať vakcíny v mene členských štátov bolo správnym rozhodnutím. Zastáva názor, že na zlepšenie situácie s dostupnosťou vakcín, liekov a iných zdravotníckych potrieb by sa EÚ mala snažiť čo najviac zredukovať svoju závislosť od tretích krajín, pokiaľ ide o ich výrobu. Okrem toho sa domnieva, že spoločnosti, ktoré vyvinuli vakcíny vďaka využívaniu verejných prostriedkov, by mali svoje patenty zdieľať s inými spoločnosťami s cieľom posilniť výrobné kapacity v Európe;

38. sa domnieva, že stratégia v oblasti vakcín by sa mala vyvíjať s pokrokom v oblasti očkovania obyvateľstva, pričom by sa mala najprv zamerať na rizikové skupiny a základné služby, ako sú zdravotnícki pracovníci a pracovníci sociálnej starostlivosti, a potom rozšíriť na ďalšie skupiny obyvateľstva, okrem iného so zreteľom na odstraňovanie spoločenských a hospodárskych obmedzení na danom území;

39. podporuje vytvorenie organizačného modelu, ktorý umožní čo najrýchlejšie zaočkovať čo najviac ľudí, a to aj vďaka použitiu všetkých dávok v ampulke;

Stratégia boja proti dezinformáciám v oblasti zdravia

40. vyzýva na prijatie opatrení na monitorovanie dezinformácií a boj proti dezinformáciám v oblasti zdravia, a to koordinovaným spôsobom medzi všetkými členskými štátmi. Keďže vo väčšine členských štátov sú regionálne a miestne samosprávy najpriamejšie konfrontované s výzvami zdravotného charakteru, práve ony sú najviac zasiahnuté často zámerným šírením dezinformácií v oblasti zdravia. Je nevyhnutné, aby miestne a regionálne samosprávy získali jednotnú a koordinovanú podporu, aby boli schopné účinne bojovať proti tomuto problému.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Pohon pre klimaticky neutrálne hospodárstvo: stratégia integrácie energetického systému EÚ

(2021/C 300/11)

Spravodajca:	Gunārs ANSIŅŠ (LV/RE), člen zastupiteľstva mesta Liepāja
Referenčný dokument:	Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Pohon pre klimaticky neutrálne hospodárstvo: stratégia integrácie energetického systému EÚ [COM(2020) 299 final] Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia EÚ na využitie potenciálu obnoviteľných zdrojov energie na mori v záujme klimaticky neutrálnej budúcnosti [COM(2020) 741 final] Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Pohon pre klimaticky neutrálne hospodárstvo o stratégii EÚ na zníženie emisií metánu [COM(2020) 663 final]

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

Zachovanie dodávok elektrickej energie, elektrické prepojenia Európskej únie a energetická transformácia

1. zdôrazňuje, že súčasná kríza poukázala na potrebu zabezpečiť kontinuitu dodávok energie a elektriny vo všetkých európskych regiónoch, a to aj v situáciách, keď by mohli byť narušené globálne dodávateľské reťazce;
2. sa domnieva, že v Európe existujú veľké rozdiely v energetických charakteristikách jej regiónov, pokiaľ ide o dopyt po elektrickej energii, potenciál výroby a dostupnú infraštruktúru, a to aj v rámci tej istej krajiny. Považuje preto za potrebné rozvíjať okrem cezhraničných prepojení medzi energetickými sústavami aj medziregionálnu infraštruktúru v rámci jednotlivých krajín, najmä s cieľom zabezpečiť prenos regionálnych prebytkov elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov. Žiada, aby sa tento vývoj posudzoval z celkovej európskej perspektívy, pretože prispieva k súdržnosti európskeho trhu s elektrickou energiou;
3. zdôrazňuje tiež význam posilnenej nadnárodnej spolupráce v záujme spoločnej realizácie energetických projektov a rozvoja cezhraničných kapacít elektrických prepojení s cieľom kompenzovať potenciálny nedostatok elektrickej energie v čase špičky. Nesmú však pritom klesnúť vnútroštátne minimálne úrovne bezpečnej kapacity elektrární;
4. poukazuje na to, že Európska únia v súčasnosti zabezpečuje 58 % svojho dopytu po energii dovozom, najmä vo forme ropy a zemného plynu. Prechod na čistú energiu zníži závislosť EÚ od fosílnych palív a ich dovozu. K tomu, rovnako ako aj k splneniu cieľov v oblasti energie a klímy prispeje stratégia integrácie energetického systému EÚ. Pri prechode na čistú energiu bude EÚ spolu s vykonávaním opatrení v oblasti energetickej efektívnosti ako celok spotrebúvať menej energie, čoraz viac využívať domáce obnoviteľné zdroje, viac sa orientovať na vlastnú výrobu, vlastnú spotrebu a energetické komunity a postupne diverzifikovať svoj dovoz energie. Tieto úspory energie, diverzifikácia a miestna výroba energie by mali zvýšiť odolnosť európskeho hospodárstva a znížiť závislosť od externých zdrojov;

5. zdôrazňuje význam čistého vodíka získaného najmä z energie z obnoviteľných zdrojov pre ďalšiu integráciu a dekarbonizáciu energetického systému tak, ako sa zdôrazňuje v stratégii integrácie energetického systému EÚ. V tejto súvislosti vyzýva na urýchlené vykonávanie vodíkovej stratégie EÚ a odkazuje na svoje stanovisko o čistom vodíku. Očakáva, že legislatívny balík „Fit for 55“, ktorý avizovala Európska komisia, a pripravovaná revízia trhu EÚ so zemným plynom splnia požiadavky tohto stanoviska a podpora odvetvovú integráciu;

6. zdôrazňuje, že je dôležité umožniť a podporiť rôzne riešenia s prihliadnutím na technický rozvoj a rôzne okolnosti v regiónoch EÚ z hľadiska klímy, geografie, infraštruktúry, energetických systémov atď. Regulačný rámec EÚ by mal byť podľa možnosti technologicky neutrálny, pokiaľ ide o znižovanie emisií a udržateľnosť, pričom by mal zohľadňovať existujúce alternatívy, a to najmä tie, ktoré sú k dispozícii na miestnej úrovni, a mal by zabrániť nadmernej regulácii a väčšej administratívnej záťaži v prospech udržateľných a bezpečných riešení a usmerňovať znižovanie energetickej chudoby domácností. Výroba energie s použitím jadrového štiepenia nespĺňa kritérium udržateľnosti;

7. je hlboko znepokojený výstavbou plynovodu Nord Stream 2, ktorá ohrozuje európsku energetickú bezpečnosť, zvyšuje závislosť EÚ od Ruskej federácie, ignoruje záujmy mnohých krajín EÚ a tretích krajín a vzhľadom na ciele EÚ v oblasti dekarbonizácie predstavuje riziko, že sa plynovod ako taký stane predčasne zastaraným. Podporuje názor Európskeho parlamentu, že dokončenie tohto politického projektu sa musí okamžite zastaviť;

8. pripomína päť rozmerov realizácie energetickej únie – zvýšenie energetickej bezpečnosti, posilnenie vnútorného trhu s energiou, zvýšenie energetickej efektívnosti, zníženie emisií CO₂ („dekarbonizácia hospodárstva“), podpora výskumu a inovácií v odvetví energetiky. Bezpečnosť dodávok elektriny musí byť pritom prioritou, aby sa zabezpečilo nepretržité fungovanie kritickej infraštruktúry vo všetkých regiónoch, najmä v časoch potenciálnych kríz vrátane energetických kríz. V tejto súvislosti sú okrem dostatočných a flexibilných výrobných kapacít potrebné miestne riešenia výroby energie, uskladňovania a flexibility s cieľom zabezpečiť každú obývanú oblasť v núdzových situáciách a počas odstávok, a to najmä v menej rozvinutých regiónoch, v riedko osídlených regiónoch a v regiónoch s izolovanými energetickými systémami. Zároveň by sa malo zdôrazniť, že prenos elektrickej energie sa musí zmodernizovať. Pri rozvoji stabilného elektrického prepojenia medzi všetkými regióňmi EÚ sa treba zamerať na odstránenie fyzických prekážok, aby sa zaistila skutočná integrácia systému zásobovania elektrickou energiou. Synchronizované prepojenie viacerých národných energetických sústav prispieva k výraznému zníženiu ich prevádzkových nákladov a zvýšeniu bezpečnosti tým, že sa redukuje potenciálny negatívny vplyv lokálnych výpadkov na stabilitu energetickej sústavy a uľahčuje sa údržba jej základných prevádzkových parametrov, ako je frekvencia sústavy;

9. zdôrazňuje, že mimoriadne dôležitá je aj efektívnosť a nákladová efektívnosť riadenia systému zásobovania elektrickou energiou, ako aj miestne riešenia výroby a uskladňovania energie (nákladovo efektívne batérie, prečerpávacie vodné elektrárne a iné riešenia) a spoločnej vlastnej spotreby;

Osobitná úloha regionálnych a miestnych samospráv

10. poukazuje na to, že stratégia integrácie energetického systému EÚ je dôležitá pre oživenie hospodárstva miestnych a regionálnych samospráv, a to aj najmä v dôsledku krízy spôsobenej ochorením COVID-19. Pri prechode na integrovanejšiu energetickú sústavu by energetická efektívnosť mala byť hlavným cieľom miestnych a regionálnych samospráv, pričom treba mať na zreteli širší kontext, a to najmä menej rozvinuté regióny a znižovanie emisií skleníkových plynov. Zvýšenou energetickou efektívnosťou sa docielia nižšie celkové investičné potreby a nižšie náklady na výrobu a využívanie energie a príslušnú infraštruktúru. Takisto sa znižuje objem potrebnej plochy a materiálov, a teda aj súvisiace znečistenie a spomaľuje sa strata biodiverzity. Integrácia systému môže pomôcť zvýšiť energetickú efektívnosť miestnych a regionálnych samospráv, keďže dostupné zdroje možno využiť pri prechode na energeticky účinnejšie technológie;

11. sa domnieva, že miestne a regionálne samosprávy by mali podporovať zvyšovanie podielu energie z obnoviteľných zdrojov a zlepšovanie stratégií a opatrení najmä v oblasti vykurovania/chladenia a dopravy. Okrem toho je potrebné vypracovať konkrétnejší plán pre úsporu energie najmä v oblasti dopravy a budov;

12. poukazuje na to, že doprava predstavuje približne 30 % konečnej spotreby energie v Európskej únii a závisí predovšetkým od ropných produktov a že jej dekarbonizácia si vyžaduje väčšiu elektrifikáciu konečnej spotreby, a to prostredníctvom elektrifikácie samotných dopravných prostriedkov, ako aj prostredníctvom výroby nových zdrojov energie ako palív, pričom nemožno bezdôvodne ignorovať žiadne technologické riešenie. Takisto považuje za potrebné rozvíjať energetickú infraštruktúru potrebnú na tento účel, a tým významne prispieť k zníženiu energetickej závislosti od tretích krajín, a teda zvýšiť energetickú bezpečnosť Európy;

13. poukazuje na to, že budovy spotrebúvajú 40 % energie v Európe, a preto môže systematický plán na zníženie spotreby energie a podporu využívania energie z obnoviteľných zdrojov vo fonde budov významne prispieť k zníženiu energetickej závislosti od tretích krajín, a tým zvýšiť energetickú bezpečnosť Európy;

14. poukazuje na to, že investície na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov by sa mali podporovať prostredníctvom primeraného objemu finančných prostriedkov na podporu občanov pri týchto investíciách, ktoré majú ďalekosiahly prínos, a že miestne samosprávy by mali byť zapojené do plánovania a riadenia týchto zdrojov;

15. vyzýva Komisiu, aby podľa možnosti podporila posúdenie možností renovácie budov, ktoré podliehajú obmedzeniam spojeným s ochranou kultúrnej krajiny alebo historickej kultúrnej výstavby, s cieľom zabezpečiť, aby sa energia z obnoviteľných zdrojov mohla v týchto budovách využívať v súlade s príslušnými požiadavkami. Okrem toho žiada, aby sa tento aspekt stal jedným z ústredných prvkov nového európskeho Bauhausu;

Rozvoj regionálnej infraštruktúry prostredníctvom regionálne diferencovanejších smerov rozvoja

16. sa domnieva, že pri integrácii energetickej sústavy je nevyhnutné posúdiť vplyv opatrení na rast v jednotlivých regiónoch a najmä na dosiahnutie cieľov v oblasti politiky súdržnosti stanovených v Zmluve o fungovaní Európskej únie. Je to jediný spôsob, ako doceliť vyvážený rozvoj a skutočnú hospodársku súťaž na otvorenom trhu. Túto situáciu žiaľ brzdia okrem iného výrazné rozdiely v cenách energie pre konečných spotrebiteľov;

17. sa domnieva, že by sa malo zohľadniť dodatočné úsilie, ktoré sa vyžaduje v najvzdialenejších regiónoch na prekonanie technických prekážok týkajúcich sa neprepojených sústav bez prístupu na vnútorný trh s energiou a bez vlastných služieb, čo si vyžaduje obrovské investície do energetickej infraštruktúry (záložná kapacita, prenosové siete vrátane podmorských káblov medzi ostrovmi, systémy uskladňovania energie, inteligentné siete a logistika pre prístup, dopravu a uskladňovanie menej znečisťujúcich palív), ktoré môžu ako celok zaručiť bezpečnosť a kvalitu dodávok energie a integráciu ich endogénnych zdrojov, najmä obnoviteľných zdrojov energie rozličného pôvodu;

18. upozorňuje, že bez toho, aby boli dotknuté inovačné riešenia, by sa integrácia energetickej sústavy mala zamerať na rozvoj existujúcej základnej regionálnej infraštruktúry, ktorej silné stránky a výhody sa preukázali v praxi. Vzhľadom na veľmi odlišné regionálne klimatické a infraštruktúrne podmienky by sa mali hľadať tvorivé a inteligentné riešenia, pokiaľ ide o slabiny existujúcej základnej regionálnej infraštruktúry. V dôsledku toho nie je nevyhnutné, aby sa budovy vykurovali viac elektrickou energiou vo všetkých regiónoch, keďže niektoré krajiny majú dobre rozvinutú sieť diaľkového vykurovania. Napríklad viac ako 70 % obyvateľov Lotyšska má diaľkové vykurovanie. Objem takto dodávanej energie zodpovedá približne spotrebe elektrickej energie v Lotyšsku. Diaľkové vykurovanie môže prispieť k výrobe, uskladňovaniu a využívaniu zdrojov energie, ktoré nemožno použiť na úrovni budov. Pokiaľ ide o sieť diaľkového a miestneho vykurovania a tepelných sietí, treba dbať aj na postupný prechod nosičov energie na energiu z obnoviteľných zdrojov;

Nákladová efektívnosť pre občanov a podniky

19. zdôrazňuje, že v rámci ďalšieho rozvoja energetickej sústavy by sa malo vždy posudzovať, či tým podniky a občania môžu ušetriť náklady. Cieľom zásady prvoradosti energetickej efektívnosti by malo byť znižovanie vplyvu na klímu a zvyšovanie efektívnosti zdrojov, pokiaľ ide o integrované systémy zásobovania energiou, ako aj zvyšovanie efektívnosti

pre konečných používateľov. Zároveň však treba dbať na to, aby prechod nepoškodzoval záujmy spotrebiteľov. Úsilie zlepšiť energetickú efektívnosť nesmie vyvolať nárast cien energie alebo spôsobiť iné náklady pre občanov a podniky bez primeranej kompenzácie;

20. zastáva názor, že cieľ znižovať objem emisií skleníkových plynov by sa mal realizovať čo najvýhodnejším a najefektívnejším spôsobom z pohľadu príslušného členského štátu, najmä pre jeho sociálne zraniteľné skupiny. V rámci budúceho prechodu na obnoviteľné zdroje energie je tiež dôležité mať na zreteli výsadné právo každého členského štátu, ako aj každej regionálnej a miestnej samosprávy určiť svoj energetický mix a všeobecnú štruktúru svojich dodávok energie;

21. zdôrazňuje, že Komisia by v rámci právnych predpisov EÚ, ako aj svojej budúcej činnosti mala v plnej miere prispievať k zlepšovaniu vedomostí a informovanosti verejnosti v EÚ o využívaní technológií v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a o podpore výroby energie z obnoviteľných zdrojov, keďže odpor verejnosti voči niektorým technológiám, resp. výrobným postupom v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov spolu s predpismi, ktoré nie sú prispôbené technologickému vývoju, predstavuje hlavnú prekážku rozvoja energie z týchto zdrojov. Okrem toho je dôležité nielen zvyšovať povedomie miestneho spoločenstva, ale aj informovať o tom, že energia z obnoviteľných zdrojov prináša konkrétne výhody najmä miestnemu spoločenstvu;

22. konštatuje, že osobitná pozornosť by sa mala venovať riešeniam, ktoré by mohli odstrániť výrazné rozdiely v cenách energie (vrátane všetkých súvisiacich nákladov) pre konečných spotrebiteľov. Zvýšené využívanie obnoviteľných zdrojov energie v energetickom systéme by sa malo posudzovať aj z hľadiska nákladov konečných spotrebiteľov. V tejto oblasti ešte zďaleka nie sú vyčerpané príležitosti na rozvoj inováčných a nákladovo efektívnych riešení;

Smerom ku klimatickej neutralite do roku 2050

23. pripomína, že by sa malo zohľadniť dodatočné úsilie regiónov s izolovanými elektrizačnými sústavami, pre ktoré ešte nie sú k dispozícii inováčne technologické riešenia umožňujúce prepojenie s inými integrovanými sieťami. Ide napríklad o najvzdialenejšie regióny, kde je potrebné zvážiť alternatívne riešenia, ktoré ako celok môžu zaručiť bezpečnosť a kvalitu dodávok energie a zároveň dosiahnuť klimatickú neutralitu;

24. domnieva sa, že nulovú bilanciu skleníkových plynov a klimatickú neutralitu možno do roku 2050 dosiahnuť len prepojením úsilia v oblasti úspory energie, energetickej efektívnosti, energie z obnoviteľných zdrojov a využívania odpadového tepla. S cieľom znížiť emisie skleníkových plynov vo všetkých odvetviach sa okrem zvyšovania energetickej účinnosti a podpory využívania energie z obnoviteľných zdrojov musia rozvíjať aj prepojenia so základnou infraštruktúrou;

25. upozorňuje na to, že ak má Európa ako celok dosiahnuť cieľ klimatickej neutrality do roku 2050, v rámci energetickej sústavy jednotlivých regiónov ide v menšej miere o to, o aký aktuálny percentuálny podiel sa zvýši spotreba ekologickej energie na celkovej spotrebe energie. Požadujú sa skôr konkrétne plány zamerané na to, ako každý región dosiahne spoločne dohodnutý cieľ v EÚ, t. j. aký celkový podiel má zelená energia na spotrebe energie v príslušnom regióne. Vzhľadom na to, čo sa doteraz dosiahlo⁽¹⁾, je jasné, že na integráciu energetickeho systému sa v jednotlivých členských štátoch a regiónoch bude musieť vyvinúť úsilie veľmi rozdielnej intenzity. Niektoré regióny budú musieť prijať opatrenia na zvýšenie podielu ekologickej energie na spotrebe energie. Pre iné regióny bude výzvou prijať potrebné opatrenia na zlepšenie energetickej efektívnosti a niektoré regióny budú musieť zlepšiť základnú infraštruktúru. Predpokladom dynamického klimaticky neutrálneho hospodárstva je preto regionálny prístup k vykonávaniu stratégie EÚ pre integráciu energetickeho systému v praxi;

Výhľad technológií v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na mori

26. víta a považuje za realistickú *Stratégiu EÚ na využitie potenciálu obnoviteľných zdrojov energie na mori v záujme klimaticky neutrálnej budúcnosti* a zdôrazňuje, že na zvýšenie kapacity energie z obnoviteľných zdrojov a v rámci toho aj inštalovanej kapacity veternej energie na mori je potrebné konkrétne plánovanie. Dosiahnutie cieľov v oblasti klímy do roku 2030

⁽¹⁾ Eurostat, Share of renewable energy in the EU up to 19,7% in 2019 (Podiel energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ v roku 2019 dosiahol 19,7%), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20201218-1>.

a 2040 si vyžaduje včasný rozvoj zavedených a nákladovo efektívnych obnoviteľných zdrojov energie, ako je veterná energia na pevnine a solárna energia. Členské štáty potrebujú rozvíjať energiu z obnoviteľných zdrojov, aby sa do roku 2050 dosiahol cieľ nulového znečistenia a klimatická neutralita; Rozvoj je napríklad dôležitý pre výrobu vodíka z obnoviteľných zdrojov energie na dekarbonizáciu odvetví, v ktorých sa emisie ťažko znižujú;

27. súhlasí s názorom vyjadreným v stratégii EÚ na využitie potenciálu energie z obnoviteľných zdrojov energie na mori v záujme klimaticky neutrálnej budúcnosti, že by sa mali cielene podporovať nové technológie v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na mori (ako je využívanie vodnej, geotermálnej, solárnej, prílivovej energie, energie vln a plávajúce veterné a solárne parky, výroba vodíka na mori). Príslušné technologické riešenia by zároveň mali pomôcť zosúladiť hospodárske a ekologické ciele EÚ. Zároveň zdôrazňuje, že je potrebný jasný plán ďalšieho rozvoja budúcich sietí a zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, ako napr. sietí na mori a výroby veternej energie na mori s priamym napojením na cezhraničné prepojovacie vedenia. Výroba energie na mori v kombinácii s cezhraničným prenosom energie by viedla k značným úsporám nákladov a využívania námorného priestoru. Nesmie to však obmedziť rybolov, ani lodnú dopravu;

28. v súvislosti s biodiverzitou požaduje jasné a praktické ustanovenia týkajúce sa využívania obnoviteľných zdrojov energie na mori. Ciele zelenej energie a biodiverzity by sa nemali vnímať ako protichodné ciele. Naopak, je potrebné nájsť konkrétne spôsoby, ako ich dosiahnuť, aby sa mohlo urýchliť využívanie energetického potenciálu na mori a zabezpečilo sa konkrétne námorné priestorové plánovanie, ktoré je nielen v súlade potrebami biodiverzity a menej narúša morské prostredie, ale reaguje aj na želanie občanov zachovať morské prostredie a na čoraz väčší potenciál ekoturizmu a požiadavku týkajúcu sa príťažlivosti prírodného prostredia;

29. pripomína potenciál ostrovov a najvzdialenejších regiónov pri rozvoji energie z obnoviteľných morských zdrojov, ktoré by mohli zohrávať zásadnú úlohu pri prechode na neutrálne hospodárstvo, a ktoré by mohli byť prínosom pre priemysel, hospodárstvo a spoločnosť v celej EÚ;

30. poukazuje na to, že využívanie energie na mori môže napomôcť vytvoriť nové pracovné miesta alebo rekvalifikovať viac pracovníkov. Tým by sa však nemali obmedzovať existujúce formy zamestnaní a s nimi súvisiace príležitosti, ktoré ponúkajú. Pracovnú silu je nevyhnutné rekvalifikovať v súlade s osobitnými potrebami odvetvia energie z obnoviteľných zdrojov na mori;

31. žiada, aby prístavy zohrávali osobitnú úlohu v stratégii EÚ pre energiu z obnoviteľných zdrojov na mori. Mali by sa modernizovať a využívať tieto nové obchodné príležitosti – montáž, výroba a údržba zariadení na výrobu energie na mori;

32. víta názor Komisie, že, ak sa má dosiahnuť rozšírenie navrhované v stratégii EÚ na využitie potenciálu energie z obnoviteľných zdrojov na mori v záujme klimaticky neutrálnej budúcnosti, musia spolupracovať všetky zainteresované strany (členské štáty, miestne a regionálne samosprávy, občania EÚ, sociálni partneri a mimovládne organizácie). Zdôrazňuje, že v záujme zabezpečenia trvalého a zlepšujúceho sa pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na mori je potrebná právna istota a zrozumiteľnosť, keďže investície sú vo všeobecnosti najmä v počiatočnej fáze projektov kapitálovo mimoriadne náročné;

Stratégia EÚ na zníženie emisií metánu – nové príležitosti

33. konštatuje, že podľa stratégie EÚ na zníženie emisií metánu EÚ produkuje len 5 % celosvetových emisií metánu. Preto by aj najambicióznejšie plány EÚ na zníženie emisií metánu mali len malý vplyv na znižovanie celosvetových emisií skleníkových plynov. Dovoz na jednotný trh EÚ by sa mal povoliť len z krajín (alebo ich častí), ktoré majú rovnaké normy znižovania emisií skleníkových plynov ako EÚ. Je to jediný spôsob, ako zabezpečiť, aby ciele EÚ v oblasti klímy neohrozovali globálnu konkurencieschopnosť EÚ a jej podnikov;

34. požaduje rýchlejšie odhaľovanie úniku metánu prostredníctvom programu Copernicus, ako aj iných nástrojov, ak program Copernicus nie je schopný poskytnúť dostatočné údaje. Je nevyhnutné presne určiť, kde sa v tretích krajinách uvoľňujú veľké množstvá metánu. Tieto informácie sa musia zverejniť, aby sa občania EÚ mohli informovane rozhodnúť, či kúpia tovar vyrobený na týchto miestach. Podľa svetového energetického výhľadu (World Energy Outlook) Medzinárodnej

agentúry pre energiu zariadenia na ťažbu ropy a zemného plynu vypúšťajú v celosvetovom meradle veľmi odlišné množstvá metánu. V tejto oblasti preto existuje veľký potenciál na zníženie emisií metánu. VR preto žiada zabrániť úniku metánu vo výrobných, dopravných a recyklačných reťazcoch v rámci EÚ, ako aj vyhnúť sa dovozu fosílnych palív spôsobujúcich znečistenie v dôsledku úniku metánu pri ťažbe, spracovaní a preprave;

35. poukazuje na to, že podľa stratégie EÚ na zníženie emisií metánu približne 41 % celosvetových emisií metánu pochádza z prírodných (biogenických) zdrojov, ako sú mokrade alebo lesné požiare. Predchádzanie lesným požiarom a účinný boj proti nim by sa mali stať v EÚ prioritným cieľom. Majú vplyv nielen na globálne otepľovanie, ale môžu spôsobovať výrazné škody prírode, ľuďom a podnikom v Európe. VR tiež žiada, aby sa zväčšilo, do akej miery by EÚ mohla účinnejšie prispievať k haseniu lesných požiarov a ich zabráneniu v tretích krajinách, kde každoročne zhoria veľké lesné plochy;

36. zároveň žiada, aby sa zabezpečilo, že ciele v oblasti znižovania emisií metánu neohrozia konvergenciu európskych regiónov a nebudú sa medzi nimi zväčšovať sociálno-ekonomické rozdiely;

37. v rámci realizácie SPP (spoločná poľnohospodárska politika) požaduje účinné opatrenia na zníženie emisií metánu z poľnohospodárstva. Pokiaľ ide o nové ekologické režimy, v tejto súvislosti môžu zohrávať dôležitú úlohu systémy s nízkymi vstupmi, ako napríklad pastva, ako aj opatrenia na ochranu pôdy;

38. žiada, aby sa v rámci vývoja technológií a ich používania venovala väčšia pozornosť európskym výrobcam, aby ciele v oblasti znižovania emisií metánu nevedli k ešte vyšším nákladom pre občanov a podniky, najmä pre poľnohospodárov a chovateľov. Zároveň sa musí zabezpečiť, aby zníženie emisií metánu v poľnohospodárstve a sektore chovu hospodárskych zvierat nevedlo k zvýšeniu cien potravín;

Záver

39. zdôrazňuje, že okrem využívania nových príležitostí v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov je naďalej dôležité zabezpečiť prednostné rozšírenie európskej siete a pripojenie každého regiónu k spoločnej európskej energetickej sieti. Tým sa umožní, aby sa obnoviteľné zdroje dostupné na rôznych miestach navzájom viac dopĺňali. Naliehavo potrebné sú aj minimálne normy pre bezpečnosť dodávok elektrickej energie a zachovanie stability sústavy;

40. poukazuje na to, že je dôležité zohľadniť existujúce regionálne rozdiely, najmä v najvzdialenejších regiónoch, pričom treba osobitnú pozornosť venovať vidieckym a riedko osídleným regiónom, a tiež podporovať nákladovo efektívne riešenia tým, že sa zabezpečí, aby európski občania a podniky, a predovšetkým zraniteľné skupiny, boli oslobodení od nákladov na znižovanie spotreby energie, čím sa zabráni zhoršeniu situácie najzraniteľnejších skupín, ktoré môžu byť vystavené energetickej chudobe;

41. konštatuje, že v dôsledku pandémie COVID-19 je ešte potrebnejšia energetická transformácia, ktorá prispeje k udržateľnejšej spoločnosti a hospodárstvu a zabezpečí, aby každý európsky región bol schopný poskytovať základné služby v krízových situáciách. Tento prechod musí byť spravodlivý, odstupňovaný a nezvratný, pretože krátkodobé a neudržateľné riešenia by mohli skôr škodiť než byť prínosom;

42. zdôrazňuje, že v spojitosti s energetickou transformáciou je potrebné systematickejšie zapájať miestne a regionálne samosprávy do rozhodovania. Je potrebné zabezpečiť, aby boli príslušné miestne a regionálne samosprávy, prípadne prostredníctvom viacúrovňového dialógu o klíme a energetike, zapojené do prípravy národných plánov v oblasti energetiky a klímy. VR opakuje svoju výzvu adresovanú členským štátom a Komisii, aby zriadili stálu platformu pre viacúrovňový dialóg o energetických otázkach. Mohlo by sa tým podporiť aktívne zapojenie miestnych a regionálnych samospráv, organizácií občianskej spoločnosti, podnikov a iných zainteresovaných strán do navrhovania energetickej transformácie. VR poukazuje na to, že smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001⁽²⁾ o obnoviteľných zdrojoch energie poskytla veľmi dobrý základ pre komunity vyrábajúce energiu z obnoviteľných zdrojov. Členské štáty sa vyzývajú, aby vykonali túto transpozíciu smernice s cieľom zvýšiť účasť občanov v občianskych energetických spoločenstvách;

(²) Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 82).

43. poukazuje na to, že na dosiahnutie nových cieľov je nevyhnutná spolupráca s miestnymi a regionálnymi samosprávami, pokiaľ ide o tvorbu a vykonávanie politiky a zaistenie toho, aby občania a podniky boli o nich riadne informovaní a aby sa zvýšilo ich povedomie. To je základ pre udržateľné formovanie našej budúcnosti;
44. zdôrazňuje, že vzhľadom na význam účasti občanov treba zohľadniť, že úspešné vykonávanie stratégie integrácie energetického systému EÚ je nemysliteľné bez iniciatív, ktoré podporujú tok informácií zdola nahor, výmenu informácií a vzdelávanie na miestnej úrovni. VR konštatuje, že primerané zapojenie zainteresovaných strán uľahčí nielen akceptáciu politických opatrení zo strany verejnosti, ale aj komplexné a transparentné posúdenie dosiahnutého pokroku.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Akčný plán digitálneho vzdelávania 2021 – 2027

(2021/C 300/12)

Hlavná spravodajkyňa:

Gillian COUGHLAN (IE/Renew E.), poslankyňa zastupiteľstva grófstva Cork

Referenčný dokument:Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Akčný plán digitálneho vzdelávania 2021 – 2027 – Prispôsobenie vzdelávania a odbornej prípravy digitálnemu veku
COM(2020) 624**POLITICKÉ ODPORÚČANIA**

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNŮV

1. konštatuje, že tempo vstupu dnešnej spoločnosti do „digitálneho veku“ vzdelávania sa v dôsledku obmedzení zavedených pre pandémiu COVID-19 zrýchľuje;
2. upozorňuje však na potrebu zohľadniť skutočnosť, že keď hovoríme o vzdelávaní a odbornej príprave, máme na mysli rozvoj kritického myslenia malých detí, ovplyvniteľných tínedžerov a dospelých motivovaných zvedavosťou, posilňovanie fyzických a rozumových schopností obchodníkov, odborníkov, manuálnych pracovníkov, pracovníkov údržby, zamestnancov v sektore služieb, podnikateľov a poľnohospodárov – skrátka, ide vždy o ľudí;
3. zdôrazňuje, že v tejto súvislosti je potrebné rozlišovať medzi digitálnym vzdelávaním a online vzdelávaním alebo vzdelávaním na diaľku, ktoré sa unáhle zavedli počas prvého obdobia obmedzenia pohybu obyvateľov a ktoré boli prispôbené ďalším obmedzeniam. Dnešná realita nie je v súlade s európskou víziou digitálneho vzdelávania;
4. súhlasí s tým, že kríza spôsobená pandémiou COVID-19 súčasne pomohla odhaliť kľúčové faktory efektívneho digitálneho vzdelávania a odbornej prípravy, urýchlila tempo týchto zmien a poukázala na silné a slabé stránky, príležitosti a obmedzenia súvisiace s digitálnym vzdelávaním;
5. pripomína, že organizácia vzdelávacích systémov je v kompetencii jednotlivých štátov bez toho, aby bolo dotknuté vnútorné rozdelenie právomocí v každom členskom štáte. Nové výzvy si však vyžadujú zvýšenú európsku koordináciu alebo silnejšiu podporu politík v rámci európskeho vzdelávacieho priestoru prostredníctvom využívania medzinárodných technologických noriem a uplatňovania odporúčaní EÚ;
6. opätovne zdôrazňuje ⁽¹⁾, že podpora miestnych a regionálnych samospráv v oblasti vzdelávania a digitálnej integrácie má kľúčový význam pre žiakov/študentov, ako aj pre verejnosť;
7. víta úsilie Európskej únie vynaložené na zvýšenie digitálnych zručností európskych občanov počas posledných dvoch desaťročí, ktoré vyvrcholilo zavedením Akčného plánu digitálneho vzdelávania 2021 – 2027, ako aj cieľ uľahčiť poskytovanie kvalitného, inkluzívneho, prístupného, účinného a stimulujúceho vzdelávania pri súčasnom začleňovaní metódik dištančného, online a zmiešaného vzdelávania;
8. zdôrazňuje význam koncepcie digitálnej súdržnosti, ako sa uvádza v stanovisku Digitálna Európa pre všetkých ⁽²⁾, ktorá je dôležitým doplnujúcim rozmerom tradičnej koncepcie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti vymedzenej v Zmluve o EÚ. Žiada preto jej rozšírenie na oblasť vzdelávania a jej zohľadnenie v budúcich zmenách zmluvy. Ide o nevyhnutný krok s cieľom riešiť spoločenské výzvy vzhľadom na neustále rastúce potreby digitalizácie a zároveň zabezpečiť, aby sa na nikoho ani na žiadny región nezabudlo;

⁽¹⁾ Stanovisko VR na tému Vytvorenie európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025, marec 2021.

⁽²⁾ COR-2019-03332, stanovisko VR na tému *Digitálna Európa pre všetkých: ponúkať inteligentné a inkluzívne riešenia v praxi*, prijaté v októbri 2019.

Digitálna gramotnosť pre všetkých

9. uvedomuje si, že význam digitálnych zručností presahuje rámec trhu práce a zohráva čoraz dôležitejšiu úlohu v súkromnom a verejnom živote našich občanov, najmä pokiaľ ide o vzdelávanie, prístup k informáciám a výrobkom, ako aj k verejným a súkromným službám, sociálnemu začleneniu, voľnočasovým aktivitám a mnohým ďalším oblastiam každodenného používania;
10. odporúča, aby akčný plán digitálneho vzdelávania vychádzal z osvedčených postupov podľa príkladu iných odvetví, napr. podnikania, pričom by sa zachovali odborné znalosti odborníkov v oblasti vzdelávania a dôležitá interpersonálna angažovanosť v triede;
11. sa domnieva, že je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa digitálne vzdelávanie dostalo aj k najzraniteľnejším osobám a skupinám a podporilo sociálnu súdržnosť. Európska únia musí tvrdo pracovať na vytvorení spoločnosti, do ktorej sa môže zapojiť každý bez ohľadu na vek, rod, sociálne zázemie, etnickú príslušnosť, fyzické a intelektuálne schopnosti;
12. ďalej upozorňuje, že pripojiteľnosť vzdelávacích zariadení vo vidieckych oblastiach a v odľahlých a ostrovných oblastiach bude mať zásadný význam pre prekonanie existujúcich rozdielov v dôsledku rozptýlenia a izolácie obyvateľstva v porovnaní s veľkými mestami, a zdôrazňuje, že akčný plán digitálneho vzdelávania a vnútroštátne opatrenia, ktorými sa bude vykonávať, sa musia zamerať na riešenie digitálnych rozdielov medzi veľkými mestami a vidieckymi, odľahlými a ostrovnými oblasťami;
13. vyzýva Európsku komisiu, aby aktívne podporovala právo zdravotne postihnutých ľudí na inkluzívne digitálne vzdelávanie a naliehavo vyzýva Komisiu a členské štáty, aby identifikovali prvky digitálneho vzdelávania, ktoré sú určené pre ľudí so zdravotným postihnutím a sú im prispôbené, a aby v tejto súvislosti investovali a vymieňali si informácie. Mali by sa zohľadniť aj potreby zraniteľných skupín v oblasti vzdelania a zručností a riešiť ich zabezpečením rovnakého prístupu k vysokokvalitnému základnému vzdelaniu;
14. je tiež dôležité zohľadniť potreby národnostných menšín a umožniť vytváranie obsahu a prístup k nemu, ktoré sú v súlade s ich právom študovať vo svojom materinskom jazyku;

Prepojenie digitálneho vzdelávania a digitálnej transformácie

15. poukazuje na to, že spoločnosť a európske a svetové hospodárstva budú odteraz vyhľadávať ľudí so zručnosťami a schopnosťami potrebnými na to, aby sa z nich stali architekti, stavitelia a prirodzení členovia tohto nového digitálneho sveta, a zdôrazňuje s tým spojenú potrebu investovať do vymedzenia, rozvíjania a získavania základných a pokročilých digitálnych zručností;
16. vyjadruje poľutovanie nad tým, že hoci sa úroveň postupne zvyšuje, ani 35 % aktívnej pracovnej sily v Európe v súčasnosti nedisponuje základnými digitálnymi zručnosťami⁽³⁾, hoci 90 % súčasných pracovných miest si vyžaduje aspoň minimálnu digitálnu gramotnosť. S plánovanou digitálnou transformáciou sa podstatne zvýši objem a úroveň potrebných základných digitálnych zručností;
17. je hlboko znepokojený skutočnosťou, že medzi zamestnanými a nezamestnanými, staršími ľuďmi a dospelými s nižšou úrovňou vzdelania⁽⁴⁾ dochádza k zreteľným rozdielom v základných digitálnych zručnostiach a že sa značne prehlbujú rozdiely v digitálnom vzdelávaní medzi ženami a mužmi. Podpora študentiek, aby sa rozhodli pre štúdium v oblasti STE(A)M (na preklenutie digitálnej priepasti medzi rodmi) bude krok správnym smerom. Vyzýva Európsku komisiu a členské štáty, aby využili implementáciu Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, program Digitálna Európa, Erasmus+, Horizont Európa a Európsky sociálny fond s cieľom zabezpečiť, aby sa finančnými prostriedkami podporila účasť žien v oblasti STE(A)M a zmenšili tieto rozdiely prostredníctvom podpory poskytovateľov digitálneho vzdelávania;
18. je tiež znepokojený existenciou jasných digitálnych rozdielov vo vidieckych oblastiach v rámci celej vzdelávacej komunity (učitelia, študenti a rodiny). Žiada Európsku komisiu a členské štáty, aby využili implementáciu Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a Európsky sociálny fond s cieľom zabezpečiť, aby sa finančnými prostriedkami tieto rozdiely zmenšili prostredníctvom konkrétnych investícií do regiónov, ktoré čelia demografickým výzvam a trpia výrazným a trvalým nedostatkom investícií, vymedzením stabilných a trvalých projektov, ktoré majú vplyv na celú vzdelávaciu komunitu;

⁽³⁾ Európsky dvor audítorov, *Opatrenia EÚ na riešenie nízkej úrovne digitálnych zručností*, Preskúmanie č. 2, 2021.

⁽⁴⁾ *Ibid.*

19. na tento účel zároveň podporuje cieľ programu v oblasti zručností, ktorým je zabezpečiť, aby 70 % osôb vo veku od 16 do 74 rokov malo do roku 2025 aspoň základné digitálne zručnosti;

20. ďalej odporúča, aby všetky programy odbornej prípravy a učňovského vzdelávania zahŕňali digitálne prvky, ktoré presahujú rámec stáže v rámci iniciatívy Digitálna príležitosť a nezávisia od vyučovaných zručností, a aby navrhovaná európska platforma pre výmenu okrem európskeho osvedčenia o digitálnych zručnostiach, ktoré by sa opieralo iba o prístup sebahodnotenia, vytvorila pre tieto kurzy obsah podobný Medzinárodnému vodičskému preukazu na počítače (ICDL);

21. zdôrazňuje potrebu zabezpečiť, aby sa digitálne vzdelávanie stalo neoddeliteľnou súčasťou celoživotného vzdelávania, a vyzýva súkromný a verejný sektor, aby prevzali zodpovednosť za vzdelávanie a odbornú prípravu občanov, aby ostali konkurencieschopnými na trhu práce a prispôsobili sa jeho potrebám a zároveň sa mohli plne rozvíjať aj vo svojom osobnom živote;

Digitálne vzdelávanie – príležitosti a výzvy

22. je presvedčený o silnom prínose, ktorý môže mať digitalizácia vzdelávania, pokiaľ sa zameriava na vzdelávajúce sa osoby, je primeraná veku a orientuje sa na rozvoj. Takéto vzdelávanie by zaručovalo prístupné a inkluzívne vzdelávanie, vyčlenilo prostriedky na dosiahnutie kvalitného vzdelávania pre všetkých a presadzovalo by právo na vzdelanie ako základné ľudské právo;

23. požaduje priame verejné financovanie zamerané na rozvoj nových modelov výučby a podporu zručností 21. storočia na všetkých úrovniach vzdelávania od základných škôl po univerzity, ako aj na ďalšie zjednodušenie štruktúry programov financovania EÚ, čo umožní zapojiť väčší počet zúčastnených strán a rozšíriť partnerstvá medzi priemyselnou a akademickou sférou;

24. vyzýva na etickejšie využívanie umelej inteligencie a údajov vo vzdelávaní a v odbornej príprave pedagógov a aby sa prostredníctvom programu Horizont Európa podporovali činnosti súvisiace s výskumom a inováciou;

25. vyzýva Európsku komisiu, aby rôzne programy a opatrenia sprístupňovala a propagovala prostredníctvom „ľahko použiteľných informácií a komunikácie“ a podporou decentralizovaného systému rozdeľovania pomocou rôznych sietí EÚ, ako sú centrá digitálnych inovácií;

26. ponúka svoju pomoc pri šírení kampane *Connectivity4schools* zameranej na zvyšovanie informovanosti;

27. je znepokojený nárastom digitálneho násillia a obťažovania a zdôrazňuje, že je potrebné predchádzať takémuto správaniu prostredníctvom vzdelávania;

28. žiada, aby sa so zapojením regiónov a miest v úvode uplatnil systém poukazov na naštartovanie výskumu a vývoja v súvislosti s príležitosťami v oblasti digitálneho vzdelávania;

29. je znepokojený frustráciou z nedostatočnej pripojiteľnosti a vybavenia, ktorú za posledný rok vyjadrili mnohí žiaci a učitelia v európskych mestách a regiónoch Na jednej strane opätovne zdôrazňuje svoje vyjadrenie⁽⁵⁾, že je potrebné zmeniť priority rozvoja miestnej vzdelávacej infraštruktúry a že miestne a regionálne samosprávy budú vo svojich komunitách podporovať prechod na modernú, funkčnú, digitálnu a zelenú vzdelávaciu infraštruktúru. Na druhej strane vyzýva vlády členských štátov, aby prostredníctvom EÚ, vnútroštátnych programov financovania alebo partnerských programov s miestnymi podnikmi zabezpečili pre všetkých učiteľov a žiakov vhodné digitálne vzdelávacie zariadenia spolu s bezplatným prístupom k digitálnym komunikačným a vzdelávacím aplikáciám a platformám;

30. zdôrazňuje, že globálna pandémia poukázala na nenahraditeľné zručnosti učiteľov. Ľudskú interakciu, usmernenie, povzbudenie, predvedenie, vysvetlenie, opravu, hodnotenie, poradenstvo, podporu, odbornosť a znalosti – to všetko poskytujú učitelia. Žiada, aby sa tieto zručnosti, ktoré sa majú rozvíjať, dali začleniť aj do digitálnych rámcov, keďže učitelia zohrávajú kľúčovú úlohu, pokiaľ ide o využívanie a integráciu digitálnych technológií do výučby a učenia;

31. upozorňuje však, že vzdelávacie technológie by mali aj naďalej zostať nástrojom a nemali by nahrádzať prezenčné vzdelávanie, pretože ľudská interakcia má zásadný význam pre prosperitu a rozvoj študentov, ako aj pre komunikáciu medzi učiteľmi a študentmi a medzi študentmi;

⁽⁵⁾ Stanovisko VR na tému *Vytvorenie európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025*, marec 2021.

32. je znepokojený výsledkami nedávnej štúdie ⁽⁶⁾, ktoré naznačujú, že iba 40 % učiteľov sa cíti byť pripravených využívať digitálne technológie vo výučbe;
33. navrhuje, aby sa modely odbornej prípravy učiteľov v celej Európskej únii ešte viac zosúladiť prostredníctvom posilnenej spolupráce medzi našimi univerzitami a centrami celoživotného vzdelávania učiteľov, a požaduje zriadenie fyzických „centier“ v univerzitných mestách, aby sa tak učelia z celého vzdelávacieho systému mohli kvalitne vzdelávať popri zamestnaní a neustále pracovať na svojom profesionálnom rozvoji. Okrem toho sa navrhuje, aby bol obsah používaný v rámci celoživotného vzdelávania učiteľov voľne dostupný na opakované použitie pri každodennej výučbe;
34. podporuje myšlienku európskych rámcov pre digitálny obsah vzdelávania; chcel by sa však uistiť, že sa financovanie bude poskytovať na regionálnej úrovni, aby sa tak zabezpečilo, že sa všetci učelia budú cítiť ako súčasť týchto centier, a že sa budú podporovať regionálne jazyky vrátane prispôsobovania zdrojov pre všetkých;
35. sa zasadzuje za európsky rámec pre digitálny obsah vzdelávania, ktorý využíva vlastnú technologickú jednotku na vytváranie obsahu, štandardizovaného podľa referenčného modelu spoločného obsahu (Shareable Content Object Reference Model, SCORM) a s kvalitou podľa modelu otvorených vzdelávacích zdrojov (OVZ), a na podporu učiteľov a ďalších odborníkov pri vytváraní obsahu, študijných programov a zdrojov v súlade s predchádzajúcimi kritériami. Zásadný význam má posilňovanie spolupráce a výmeny vzdelávacích materiálov a osvedčených postupov. Odporúča, aby táto jednotka podporovala vnútroštátne vzdelávacie oddelenia pri hodnotení technologických aplikácií s cieľom zabezpečiť, aby sa finančné prostriedky vynakladali na najlepšiu technológiu, aby sa vykonávali dôkladné kontroly a aby sa všetky zozbierané údaje využívali primeraným spôsobom;
36. vyzýva Komisiu, aby prostredníctvom vhodných opatrení okrem iného v rámci programov Erasmus+, Horizont Európa a InvestEU podporila vytváranie celoeurópskych platforiem na rozsiahle šírenie vzdelávacieho obsahu a nástrojov inkluzívnym spôsobom a vo viacerých jazykoch s prihliadnutím na regionálne jazyky;
37. zdôrazňuje investície EÚ do digitálnej kultúry, pričom vyzdvihuje príklad platformy Europeana, ktorá poskytovaním digitálneho obsahu o európskej histórii a kultúre pomohla spestriť výučbu na školách v celej Európskej únii;
38. podporuje a požaduje vytvorenie ďalších iniciatív, ako je projekt digitálnych škôl Spoločného výskumného centra, ktoré umožňujú bezplatné a prístupné hromadné otvorené online kurzy (MOOC);
39. zdôrazňuje potrebu digitálnej gramotnosti vzdelávacej komunity. V čase, keď sú zdanlivo všetky vedomosti prístupné na internete, je dôležité, aby vzdelávacia komunita vedela rozpoznať a odlišovať konkrétne fakty od názorov a bola schopná nezávisle analyzovať a porovnávať údaje;
40. takisto je dôležité nájsť spôsoby, ako pomôcť rodičom pri podpore ich detí v prístupe k digitálnemu vzdelávaniu;
41. konštatuje, že rodiny, študenti a odborníci v oblasti vzdelávania nahlásili závažné prípady kybernetického šikania. Zároveň konštatuje, že sa aj naďalej poskytuje a financuje pastorálna starostlivosť o žiakov a študentov všetkých vekových skupín;
42. vyzýva Komisiu, aby sa zaoberala osobitnou povahou údajov o vzdelávaní a rizikami, ktoré predstavuje nedostatočná regulácia ich výmeny a uchovávaní; zároveň vyzýva Komisiu, aby zapojila Európsky výbor pre ochranu údajov (EDPB) do úvah o vytvorení osobitného štatútu v oblasti údajov týkajúcich sa žiakov a vzdelávajúcich sa osôb a aby zvyšovala informovanosť všetkých strán zapojených do digitálneho vzdelávania (učitelia, študenti, žiaci, učitelia sa a rodičia) o význame kybernetickej bezpečnosti a aby našla spôsoby, ako neustále zvyšovať kybernetickú bezpečnosť v tejto oblasti.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽⁶⁾ Medzinárodná štúdia OECD o vyučovaní a vzdelávaní TALIS, 2018.

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Európske médiá v digitálnej dekáde: akčný plán

(2021/C 300/13)

Spravodajca:	Jan TREI (EE/ELS), poslanec zastupiteľstva obce Viimsi
Referenčný dokument:	Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európske médiá v digitálnej dekáde: akčný plán na podporu obnovy a transformácie COM(2020) 784 final

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

Všeobecné pripomienky

1. víta plán Európskej komisie zefektívniť podporu audiovizuálneho a mediálneho sektora a zdôrazniť potreby miestnych a regionálnych médií v celej EÚ v kontexte oživenia hospodárstva, ekologizácie a digitalizácie.
2. Usiluje sa o dialóg s GR CNECT Komisie o vykonávacích opatreniach, ktoré sa predpokladajú ako praktický krok nadväzujúci na akčný plán. Vyzdvihuje pri tom potrebu synergií medzi fondmi a systémami na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni.
3. Bude sa usilovať zvýšiť svoju viditeľnosť ako politický aktér v tejto oblasti vo vzťahu k ostatným inštitúciám EÚ, odvetvovým a miestnym/regionálnym zainteresovaným stranám a širokej verejnosti s cieľom rozšíriť dostupné informácie a odborné znalosti a nasmerovať svoje politické odporúčania na rôzne úrovne riadenia.
4. Zdôrazňuje, že v mnohých členských štátoch sú za reguláciu a podporu mediálneho a kultúrneho sektora zodpovedné regióny, ale v iných členských štátoch je mediálna politika záležitosťou štátu, pričom zodpovednosť za kultúrnu politiku je rozdelená medzi miestnu, regionálnu a celoštátnu úroveň.
5. Pri koordinácii podpory mediálneho sektora na všetkých úrovniach riadenia považuje za nevyhnutné úzke partnerstvo s miestnymi a regionálnymi samosprávami.
6. Víta spustenie avizovanej iniciatívy „NEWS“ na podporu sektora spravodajských médií zabezpečenej zárukou InvestEU, ktorá má venovať osobitnú pozornosť miestnym a regionálnym médiám.
7. Je presvedčený, že akčný plán bude mať silný miestny a regionálny vplyv pretože hospodárska, technická a tvorivá udržateľnosť plurality médií závisí od veľkého počtu rôznych miestnych a regionálnych médií a od inštitúcií zapojených do hodnotového reťazca, regulačného dohľadu a medziodvetvovej spolupráce v oblasti produkcie, v mediálnom a audiovizuálnom sektore.
8. Uznáva osobitnú hodnotu regionálnych a dokonca miestnych inovačných stratégií a inteligentnej špecializácie v audiovizuálnom a mediálnom sektore: vedú k inovatívnym riešeniam a účinkom presahovania do iných kľúčových oblastí verejnej politiky a hospodárskej činnosti (vzdelávanie, zručnosti a zdravie).
9. Vyzýva Európsku komisiu, aby pri koncipovaní konkrétnych nástrojov a opatrení v rámci akčného plánu nabádala príslušné orgány členských štátov EÚ, aby čo najviac objasnili a koordinovali finančnú pomoc, ktorá je určená špecificky pre miestne a regionálne médiá v príslušných programoch EÚ, a najmä v nástrojoch obnovy, a zaväzuje sa prispievať k šíreniu týchto informácií medzi príslušnými regionálnymi a miestnymi aktérmi.

10. Vyzýva Európsku komisiu, aby v súvislosti s budúcimi európskymi spravodajskými mediálnymi fórami a iniciatívami o perspektívach v európskom mediálnom sektore venovala osobitnú pozornosť zabezpečeniu čo najširšieho zastúpenia a zapojenia miestnych a regionálnych médií.
11. Zdôrazňuje najmä nevyhnutnosť podporovať malé a stredné podniky v audiovizuálnom a mediálnom sektore. Žiada, aby sa s nimi konzultovalo a aby sa začlenili do ďalšieho rozvoja iniciatív, ako je trhový portál MEDIA a laboratória kreatívnej inovácie na podporu startupov a scaleupov.
12. Upozorňuje na osobitný význam neelektronických novín a reklám, aspoň počas prechodného obdobia, ktoré predovšetkým starší ľudia nechcú nahradiť elektronickými publikáciami, a tiež na to, že najmä vo vidieckych oblastiach treba pre vydavateľov naďalej z hospodárskeho hľadiska umožniť doručovanie novín.
13. Žiada, aby sa osobitná pozornosť venovala komunitným médiám ako „tretiemu sektoru“ vysielania (ktoré sú zvyčajne samoorganizované, participatívne, neziskové a zamerané na miestne geografické spoločenstvá a/alebo záujmové skupiny). Vyzýva všetky úrovne verejnej správy, aby náležite uznali komunitné médiá.
14. Vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa nezohľadňuje špecifická situácia malých krajín (trhov) vyplývajúca z osobitných podmienok, obzvlášť tých, ktoré súvisia s jazykmi menších v EÚ alebo neeurópskymi jazykmi skupín migrantov.
15. Žiada Európsku komisiu, aby venovala osobitnú pozornosť a poskytla cieleňú podporu verejným aj súkromným médiám a audiovizuálnemu sektoru, ktoré vyrábajú obsah, produkujú, fungujú a ponúkajú svoje služby v ďalších úradných jazykoch, ako aj v jazykoch menších existujúcich v európskych regiónoch, a tak prispievajú k štandardizácii týchto jazykov, rešpektovaniu kultúrnej rozmanitosti regiónov a dodržiavaniu jazykových práv ich obyvateľov. Táto podpora, ktorá by mala mať podobu osobitného financovania daných médií, je obzvlášť potrebná na to, aby mohli napredovať vo svojej digitálnej transformácii a zaručiť svoje fungovanie a ďalšie zotrvanie v digitálnom priestore.
16. Víta opatrenia na podporu a zdôraznenie dôležitej úlohy, ktorú zohrávajú činnosti aktérov verejnoprávneho vysielania na regionálnej a miestnej úrovni.
17. Navrhuje, aby Európska komisia navrhla osobitné podporné opatrenia na propagáciu regionálnych a miestnych médií z fondov EÚ na roky 2021 – 2027.

Celkové posúdenie akčného plánu

18. Upozorňuje, že je dôležité investovať do digitálnej gramotnosti, ktorá je predpokladom využívania digitálnych médií.
19. Vyjadruje poľutovanie nad tým, že politické opatrenia v prospech miestnych spravodajských médií doteraz dostatočne neumožnili podnikom zmenu, nové smerovanie, ani rozvoj a zavedenie životaschopných modelov podnikania a dosahovania príjmov podporujúcich digitálnu transformáciu.
20. Konštatuje, že obsah desiatich opatrení akčného plánu zodpovedá viacerým potrebám tohto odvetvia a môže sa využiť aj na podporu rozvoja miestnych a regionálnych médií. Zároveň však konštatuje, že právomoci regionálnych samospráv viacerých členských štátov EÚ v oblasti médií a audiovizuálneho sektora nie sú výslovne uznané v akčnom pláne.
21. Odporúča najmä, aby sa v plnej miere uznali miestne a regionálne právomoci a uľahčilo zapojenie miestnych a regionálnych samospráv do štruktúrovaného dialógu o konkrétnych opatreniach akčného plánu, najmä o opatreniach č. 1 a č. 7.
22. Domnieva sa, že dobre navrhnutá regulácia a stratégia spolu s prispôbenými podpornými opatreniami môžu vytvoriť prostredie, ktoré umožní miestnym a regionálnym médiám úspešne zvládať výzvy v súvislosti s hospodárskym oživením, ekologizáciou podnikania a digitalizáciou.

23. Poukazuje na to, že pre toto odvetvie by sa mali nielen vytvoriť podmienky na financovanie výroby a distribúcie obsahu, ale politika EÚ by mala aj uznať, že audiovizuálny a mediálny sektor nemožno regulovať rovnakým spôsobom ako ostatné odvetvia. Zdôrazňuje potrebu politiky EÚ, ktorá umožní európskemu mediálnemu sektoru pokračovať vo výrobe konkurencieschopného obsahu v spravodlivom digitálnom prostredí.

24. Požaduje trvalý vplyv akčného plánu a komplexnú politiku EÚ pre mediálny sektor, v ktorej sa regulačná politika, politika hospodárskej súťaže a daňová politika bude kombinovať s fondmi a programami EÚ s cieľom podporiť inovácie, vytvoriť rovnaké podmienky pre európske médiá, a zároveň chrániť hodnoty, na ktorých je Európa založená, a to hodnoty úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv príslušníkov menšín. Riadne dodržiavanie týchto hodnôt by malo byť predpokladom prístupu európskych médií k finančným prostriedkom EÚ.

25. Považuje za dôležité zabezpečiť silné pluralitné, hospodársky životaschopné, inovatívne, nezávislé a spoľahlivé mediálne prostredie v Európe, ktoré dokáže obsiahnuť všetkých členov spoločnosti. Je to veľmi dôležité pre Európsku úniu a jej demokracie, ako aj pre občanov, spotrebiteľov a podniky. Je to aj otázka spoločenskej súdržnosti.

26. Zdôrazňuje, že miestne a regionálne médiá sú v porovnaní s medzinárodnými online platformami často znevýhodnené. Je presvedčený, že na vyriešenie viacerých otázok (vrátane informačnej asymetrie a prístupu k údajom) je potrebná väčšia pozornosť zo strany EÚ, keďže vertikálna integrácia online platforiem spolu s ich monitorovacou funkciou vážne obmedzuje účinný prístup k službám a obsahu a ich výber. To si vyžaduje, aby sa v budúcich smerniciach EÚ zaviedli mechanizmy, ktorými sa zaistí, že platformy zahrnú do svojich ponúk miestne a regionálne médiá uznané štátnymi a regionálnymi orgánmi. Uprednostňovanie vlastných služieb (sebauprednostňovanie) predstavuje vážnu hrozbu pre pluralizmus a spravodlivú hospodársku súťaž.

27. Zdôrazňuje, že sloboda, pluralita a nezávislosť médií, ako aj bezpečnosť novinárov sú základnými prvkami práva na slobodu prejavu a informácií a sú nevyhnutné pre demokratické fungovanie EÚ a jej členských štátov, a v tejto súvislosti oceňuje prácu nezávislých „strážcov“, ako je Európske centrum pre slobodu tlače a médií v Lipsku.

Hospodárske aspekty

28. Pripomína, že nezávislé miestne a regionálne médiá bez ohľadu na svoj obchodný model čelia pretrvávajúcim finančným problémom na trhu a že v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19 sa ich situácia zhoršuje.

29. So znepokojením konštatuje, že fragmentovaný audiovizuálny trh EÚ bude naďalej obmedzovať využívanie trhových výhod vyplývajúcich z technológií a veľkosti.

30. Víta skutočnosť, že niektoré členské štáty EÚ sa nedávno rozhodli investovať značné sumy do podpory miestnej a regionálnej žurnalistiky.

31. Opätovne zdôrazňuje strategický význam audiovizuálneho a mediálneho sektora pre európske hospodárstvo a jeho zotavenie z krízy. Víta zámer Európskej komisie rozvíjať túto oblasť z hľadiska priemyselnej politiky na základe dialógu o inováciách s priemyslom a špecializovanej platformy pre kapitálové investície.

32. Konštatuje, že je tiež užitočné zmerať a posúdiť územný vplyv (vrátane potenciálu rozvoja vidieka) podpory médií a audiovizuálneho sektora, najmä pokiaľ ide o vplyv týchto opatrení na tvorbu pracovných miest v mediálnych centrách. To by mohlo mať vplyv aj na rozvoj vidieka za predpokladu, že sa ponúknu cielenejšie príležitosti v kontexte plánov obnovy.

33. Zdôrazňuje osobitný význam kinematografie ako nízkoprahovej a často jedinej kultúrnej ponuky, najmä vo vidieckych oblastiach, upriamuje pozornosť na extrémne dôsledky viacmesačného zatvorenia kín v dôsledku pandémie koronavírusu a domnieva sa, že v záujme zachovania európskeho kinematografického prostredia je potrebné primerané obdobie vyhradené výlučne na premietanie kinematografických diel v kinách pred tým, ako sa budú ďalej využívať prostredníctvom medzinárodných platforiem videí na požiadanie.

34. Žiada, aby sa na európskej úrovni podporovali opatrenia zamerané na spoluprácu a tvorbu sietí miestnych a regionálnych subjektov audiovizuálneho sektora a médií, ako aj verejných orgánov, s cieľom realizovať spoločné projekty, rozvíjať synergie a vymieňať si osvedčené postupy.
35. Víta nedávne politické iniciatívy EÚ zamerané na odstránenie rozdielov medzi zdrojmi vyčlenenými na technologické inovácie a kultúrnymi a kreatívnymi aspektmi audiovizuálneho a mediálneho sektora.
36. Víta najmä skutočnosť, že Európska komisia navrhla viac investovať do podpory mediálneho prostredia vyčlenením 61 miliónov EUR z programu Kreatívna Európa na roky 2021 – 2027 na kvalitnú žurnalistiku, slobodu médií, mediálnu gramotnosť a pluralitu médií.
37. Okrem toho víta nový interaktívny nástroj akčného plánu na informovanie mediálnych spoločností o rôznych nástrojoch financovania. Odporúča miestnym a regionálnym samosprávam, aby propagovali nástroje podpory, ktoré sú k dispozícii špeciálne pre miestne a regionálne médiá.
38. Upozorňuje na význam získavania kvalifikovaných pracovníkov v sektore výroby audiovizuálnych médií a na chýbajúce zručnosti, ktoré sa už prejavujú, najmä pokiaľ ide o povolania v oblasti filmárskej techniky, a v tejto súvislosti žiada podporiť možnosti financovania v rámci podprogramu MEDIA, ktorý je súčasťou programu Kreatívna Európa.
39. V súvislosti s reorganizáciou podpory festivalov v rámci podprogramu MEDIA programu Kreatívna Európa na roky 2021 – 2027 žiada, aby sa festivaly naďalej trvalo podporovali, a to aj individuálne, a nielen v európskych sieťach, s cieľom zachovať ich individualitu a kvalitu.
40. V súvislosti s opatrením č. 1 akčného plánu odporúča dôsledný miestne orientovaný prístup a úzke partnerstvo s miestnymi a regionálnymi samosprávami. V tejto súvislosti navrhuje, aby sa Európskej komisii oznamovali príklady osvedčených postupov s cieľom prepojiť tieto opatrenia a zahrnúť ich do plánov obnovy a akčných plánov členských štátov EÚ.

Miestne a regionálne médiá

41. Zdôrazňuje, že miestne spravodajské médiá zohrávajú dôležitú úlohu vo verejnom živote a politickej diskusii, pretože podporujú politické znalosti a účasť. Nezávislé miestne spravodajské médiá sú oporou demokracie v spoločnosti.
42. Súhlasí s názorom, že ochrana rozmanitosti a nezávislosti médií musí byť kľúčovým politickým cieľom, ktorý treba zdôrazniť aj v kontexte tohto akčného plánu.
43. Poukazuje na to, že úlohou miestnych médií je o. i. objektívne a presne informovať občanov prostredníctvom vysokokvalitného, neutrálneho a kritického spravodajstva o predstaviteľoch verejnej moci a verejných záležitostiach, čo im umožní formulovať v tejto súvislosti vlastné názory. Miestne médiá reprezentujú svoj región a pomáhajú ľuďom pochopiť, že sú súčasťou komunity, že sú spojení prostredníctvom svojho spoločného miestneho spravodajského kanála a že je to viac ako len geografická blízkosť, ktorá ich spája.
44. Vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že na rozdiel od husto osídlených mestských oblastí s tradičnými miestnymi médiami a digitálnymi platformami nie sú v riedko osídlených oblastiach často tradičné ani digitálne miestne médiá. V dôsledku toho majú niektoré oblasti v súčasnosti len malé alebo nemajú žiadne žurnalistické pokrytie.
45. Pripomína, že správy a kultúrne programy na miestnej a regionálnej úrovni sú hlavným cieľom regionálnych organizácií verejnoprávnych médií v celej Európe. Regionálne verejnoprávne médiá prispievajú k pluralite médií v regiónoch. Podieľajú sa aj na zapájaní občanov do činností miestnych a regionálnych samospráv a kultúrnych a sociálnych organizácií.
46. Je pevne presvedčený, že regionálne verejnoprávne médiá musia byť prístupné pre publikum na všetkých vysielacích kanáloch – v rozhlase, televízii a na internete, ako aj na platformách, ktoré ponúkajú rozhlasové a televízne služby na daných geografických územiach, aby sa nestali bezvýznamnými a mohli naďalej plniť svoju hlavnú funkciu. V závislosti od konkrétnych vnútroštátnych okolností je tiež dôležité zabezpečiť vysielanie regionálnych médií prostredníctvom všetkých možných distribučných kanálov vrátane káblového, digitálneho terestriálneho televízneho vysielania, satelitu a internetu.

47. Navrhuje, aby sa na miestnej a regionálnej úrovni posilnili viaceré opatrenia akčného plánu, najmä opatrenie č. 1, ak sa predpokladajú investície do budovania kapacít pre miestnych aktérov.

Inovácia a technológia

48. Pripomína, že digitalizácia môže pomôcť prilákať nové publikum, využívať nekonvenčný obsah, poskytovať nové služby miestnym a regionálnym médiám a podporovať medziregionálnu kultúrnu spoluprácu. Domnieva sa, že len medziodvetvová digitalizácia ponúka úplne nový potenciál pre prelomové obchodné modely a inovatívne digitálne služby a produkty, ale vyjadruje znepokojenie nad tým, že náklady na túto transformáciu by mohli byť pre miestne a regionálne samosprávy príliš vysoké.

49. Poukazuje na potrebu zmenšiť digitálnu priepasť medzi mestskými a vidieckymi oblasťami ako nevyhnutný predpoklad dostupnosti digitálnych médií vo vidieckych oblastiach, ako aj prístupu obyvateľstva týchto oblastí ku všetkým disponibilným informáciám.

50. Konštatuje, že mediálny sektor je v centre diania počas súčasnej cezhraničnej revolúcie týkajúcej sa údajov, umelej inteligencie a blockchainu. Navrhuje, aby médiá zohrávali kľúčovú úlohu pri testovaní a vykonávaní etických usmernení vypracovaných expertnou skupinou Komisie pre umelú inteligenciu a pri ich prispôbovaní mediálnemu sektoru.

51. Uznáva, že európska kultúra a kinematografia sú neoddeliteľne späté s európskou identitou. Dobre fungujúce a pluralitné mediálne prostredie v celej EÚ má zásadný význam pre zachovanie a podporu európskych hodnôt a európskeho spôsobu života. Všetky mediálne prostredia závisia od stanovenia vyvážených priorít pri vykonávaní plánov obnovy EÚ. Napríklad by sa malo zabezpečiť užšie prepojenie medzi audiovizuálnou a mediálnou politikou EÚ na jednej strane a výskumom a inováciou na strane druhej.

52. Zdôrazňuje úlohu, ktorú môže zohrávať audiovizuálny sektor pri propagácii regionálneho a miestneho cestovného ruchu, najmä vo vidieckych oblastiach, a to tým, že kreatívnym spôsobom prezentuje a propaguje ich atraktivitu a podporuje udržateľný cestovný ruch a hospodársky rozvoj.

53. Víta skutočnosť, že pokiaľ ide o dátovú infraštruktúru, hlavné opatrenie akčného plánu zabezpečí synergie s programami Horizont Európa a Digitálna Európa. To by malo podporovať inovácie a tvorivosť a sprístupniť všetky druhy médií na nediskriminačnom základe, verejné aj komerčné, veľké aj malé kanály. Zdôrazňuje, že tieto synergie by mali byť dostupné aj pre miestne a regionálne médiá bez ohľadu na vlastníctvo a štruktúry riadenia. V tomto zmysle by sa v európskej produkcii informačného a audiovizuálneho obsahu mali systematicky požadovať investície do technológií, napríklad na zabezpečenie viacjazyčných titulkov, dabingu v posunkovej reči alebo audiokomentára.

54. Jednu z úloh programu Horizont Európa vidí v podpore mediálnych zložiek infraštruktúry s otvoreným zdrojovým kódom. Je predpokladom úspešnej inovácie nielen z hľadiska technológií, ale aj v súvislosti s novými obchodnými modelmi a ich zavádzaním vo všetkých médiách.

55. Domnieva sa, že vo všetkých príslušných programoch financovania EÚ (Kreatívna Európa, Erasmus+, Horizont 2020 atď.) by sa mala venovať primeraná pozornosť potrebám rozvoja digitálnych zručností v audiovizuálnom a mediálnom sektore na miestnej a regionálnej úrovni. Digitálne zručnosti by pritom mali presahovať rámec základných zručností v oblasti IKT a zahŕňať aj zručnosti týkajúce sa mediálnej a informačnej gramotnosti.

56. Žiada, aby sa na miestnej a regionálnej úrovni poskytovala cieľená podpora v snahe spoločne s európskymi technologickými centrami zriadiť európske centrá pre mediálnu technológiu, ktoré by sa zameriavali na odbornú prípravu mediálnych aktérov, okrem iného aj na prístup k dostupným finančným prostriedkom vrátane financovania obnovy a nezávislosti médií. Umožní to realizovať pilotné iniciatívy a šíriť inovačné európske riešenia.

Nezávislosť médií, dôveryhodnosť a väčšie zapojenie občanov

57. Domnieva sa, že v prípade zdravotnej krízy, akou je pandémia COVID-19, má prístup k spoľahlivým informáciám veľký význam. Zdôrazňuje, že verejné aj súkromné médiá vďaka svojej kvalitatívne a kvantitatívne širokej škále služieb informujú, dokumentujú, zabávajú a ponúkajú vzdelávacie a kultúrne služby na miestnej, regionálnej a celoštátnej úrovni

v kontexte pandémie, čím významne prispievajú k riešeniu výziev súvisiacich s krízou. Poukazuje na tieto základné problémové oblasti: prístup k informáciám od verejných orgánov, prístup na internet, ochrana a podpora nezávislých médií, dezinformácie v oblasti verejného zdravia a monitorovanie verejného zdravia.

58. Pripomína, že vzhľadom na hrozbu, ktorú predstavujú dezinformácie, je potrebné, aby sa na všetkých územných úrovniach prijali opatrenia na podporu práce overovateľov faktov a zvyšovanie mediálnej gramotnosti obyvateľstva.

59. Odkazuje na Chartu základných práv Európskej únie, v ktorej sa okrem iného výslovne vyzýva na slobodu a pluralitu médií a dodržiavanie základných práv. Zdôrazňuje, že finančný tlak, ktorý oslabuje právo profesionálnej žurnalistiky na existenciu online, predstavuje vážnu hrozbu pre slobodu médií. Očakáva, že Európska komisia so zreteľom na regulačné právomoci členských štátov v oblasti ochrany plurality médií využije akt o digitálnych službách a akt o digitálnych trhoch na odstránenie zlyhaní trhu a zlepšenie nevyváženého vzťahu medzi technologickými gigantmi a spravodajskými spoločnosťami.

60. Zdôrazňuje, že dôveryhodnosť médií stojí a padá s ich nezávislosťou a so slobodou prejavu. To je v protiklade so situáciami, keď môže vládny alebo mimovládny subjekt sám rozhodnúť o tom, ktorý obsah je dôveryhodný, ako sa vykonáva kontrola prístupu na platformách a aký obsah sa posúva do úzadia.

61. V súvislosti s príslušnými opatreniami akčného plánu zdôrazňuje najmä zapojenie občanov a výhody pre občanov, ktoré sú hlavnými kritériami na podporu projektov, ako aj zlepšenie mediálnej gramotnosti medzi verejnosťou, najmä mladými ľuďmi

62. Domnieva sa, že je potrebné podporovať mediálnu a informačnú gramotnosť v snahe zakročiť proti dezinformáciám a pomôcť občanom orientovať sa v prostredí digitálnych médií, ako aj podporiť ekosystémy médií prostredníctvom kvalitného obsahu a etickej samoregulácie, aby tak bolo možné bojovať proti dezinformáciám a falošným správam.

63. Vítá skutočnosť, že občania sú stredobodom akčného plánu, najmä pokiaľ ide o právo na prístup k pluralistickému, rôznorodému a nezávislému mediálnemu prostrediu, a to aj na regionálnej a miestnej úrovni.

64. V záujme nezávislosti médií zdôrazňuje, že akákoľvek finančná podpora médií by mala byť, pokiaľ možno, len dočasným riešením a musí byť skutočne univerzálna. Selektívne dotácie by sa mali obmedziť, aby sa zachovala slobodná žurnalistika financovaná trhom. Ak by sa však predsa len prijali výnimočné opatrenia, malo by sa starostlivo zabrániť narušeniam trhu a mala by sa zabezpečiť nezávislosť médií.

65. Domnieva sa, že skupina európskych regulačných orgánov pre audiovizuálne mediálne služby (ERGA) by mala podporovať výmenu skúseností a najlepších postupov pri rozvoji mediálneho povedomia, najmä pokiaľ ide o opatrenia nezávislých národných regulačných orgánov v oblasti podpory, výskumu, zvyšovania informovanosti, spolupráce a hodnotenia, ako aj formy spolupráce medzi národnými regulačnými orgánmi, poskytovateľmi mediálnych služieb a vzdelávacími inštitúciami.

Regulačný kontext

66. Žiada, aby sa konkretizoval záväzok Európskej komisie týkajúci sa dobre fungujúceho európskeho mediálneho trhu. Domnieva sa, že úspešné riešenie tohto problému môže ísť nad rámec právnych predpisov týkajúcich sa údajov, keďže zahŕňa aj aktívne využívanie vnútroštátnych a európskych nástrojov politiky hospodárskej súťaže, aby sa zabránilo napríklad obmedzenej dostupnosti kľúčových infraštruktúr pre nových účastníkov na trhu v Európe.

67. Opakuje, že audiovizuálna politika EÚ by mala byť založená na holistickej vízii ďalšieho manévrovacieho priestoru vo všetkých oblastiach súvisiacich s médiami, ako je hospodárska súťaž, autorské práva, údaje atď. Tvorba politiky EÚ si vyžaduje prierezovejší prístup k audiovizuálnemu a mediálnemu sektoru, preto výbor požaduje podrobnejšiu dlhodobú víziu európskeho audiovizuálneho sektora a celého mediálneho priemyslu.

68. V súvislosti s dátovou politikou pre európsky digitálny jednotný trh zdôrazňuje potrebu osobitného regulačného prístupu, aby v prospech všetkých Európanov bolo možné využívať rozširujúce sa obchodné aktivity výkonných medzinárodných online platforiem ponúkajúcich video na požiadanie.

69. Požaduje podrobnejšiu politiku EÚ, ktorá vytvorí *de facto* rovnaké podmienky pre všetkých poskytovateľov audiovizuálnych mediálnych služieb. Patria sem pravidlá spoločného využívania údajov, monitorovanie hospodárskej súťaže a daňové úľavy. V prípade menších prevádzkovateľov v tomto odvetví tu musia byť možné výnimky, aby sa zvýšila rozmanitosť obsahu a miestnej výroby.

70. Je presvedčený o výhodách užšej politickej koordinácie na úrovni EÚ aktu o digitálnych službách, akčného plánu pre demokraciu a akčného plánu pre médiá. Mali by mať rovnaký cieľ: technologicky vyspelý, etický a finančne zdravý európsky ekosystém, ktorý bude konkurencieschopný na medzinárodnej úrovni.

71. Súhlasí s Európskou komisiou, že zlepšený prístup k audiovizuálnemu obsahu a jeho distribúcia prospejú rastúcemu cezhraničnému dopytu (aj v pohraničných regiónoch) aj jazykovým menšinám, a preto ich politika EÚ musí podporovať. Geografické blokovanie by sa malo ďalej zúžiť a obmedziť, aby sa tento sektor mohol voľne rozvíjať v celej EÚ.

Riadenie

72. Najmä v súvislosti s opatrením č. 1 akčného plánu sa domnieva, že silný miestne orientovaný prístup a úzke partnerstvo s miestnymi a regionálnymi samosprávami je účinný prostriedok na dosiahnutie jeho cieľov.

73. Je pripravený nadviazať na tento akčný plán spoločne s Európskou komisiou s cieľom vypracovať vykonávacie opatrenia, a tým ponúknuť miestnym a regionálnym médiám v celej EÚ čo najväčšie príležitosti.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

III

(Prípravné akty)

VÝBOR REGIÓNOV

INTERACTIO – NA DIAĽKU – 144. PLENÁRNE ZASADNUTIE VR, 5. 5. 2021 – 7. 5. 2021

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Cezhraničné ohrozenia zdravia a mandát Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb

(2021/C 300/14)

Spravodajca: Olgierd GEBLEWICZ (PL/ELS), maršálek Západopomoranského vojvodstva
--

Úvodné pripomienky

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

- podporuje zámer Európskej komisie vytvoriť silnejší a komplexnejší právny rámec, v ktorom bude môcť Európska únia rýchlo reagovať a zároveň rešpektovať zásadu subsidiarity a primárnu zodpovednosť členských štátov za zdravotnú starostlivosť a aktivovať vykonávanie opatrení pripravenosti a reakcie na cezhraničné ohrozenia zdravia na celom svojom území;
- pripomína, že v 19 krajinách Európskej únie zodpovednosť za verejné zdravie nie je len záležitosťou celoštátnej úrovne, ale je do veľkej miery decentralizovaná, a že miestne a regionálne samosprávy majú dôležité právomoci vo vnútroštátnom systéme zdravotníctva. Preto trvá na tom, aby nižšia ako celoštátna úroveň predstavovala výraznejšiu zložku;
- konštatuje, že pandémia COVID-19 sa stala skutočnou zaťažkavou skúškou, ktorá odhalila závažné nedostatky v pripravenosti, cezhraničnej komunikácii a spolupráci medzi členskými štátmi a pohraničnými regiónmi pri riešení zdravotných hrozieb. Epidemiologické prístupy, ktoré si zvolili jednotlivé členské štáty, ale aj regióny, boli veľmi odlišné, čo malo negatívne dôsledky nielen v oblasti zdravotnej starostlivosti, ale aj v sociálnej a hospodárskej sfére;
- domnieva sa, že zástupcovia Európskeho výboru regiónov ako inštitúcie, ktorá zastupuje miestne a regionálne samosprávy zo všetkých krajín Európskej únie, by mali byť ako pozorovatelia zapojení do práce tímov, výborov a pracovných skupín zriadených na úrovni EÚ na riešenie mimoriadnych situácií v oblasti zdravia, najmä v rámci poradného výboru pre mimoriadne situácie v oblasti verejného zdravia;
- vyzýva, aby sa zaviedli účinné nástroje na koordináciu medzi pohraničnými regiónmi vrátane regiónov na vonkajších hraniciach Európskej únie a navrhuje vytvorenie medziregionálnych cezhraničných kontaktných skupín;
- konštatuje, že hoci za politiku v oblasti zdravia sú naďalej primárne zodpovedné členské štáty, so zreteľom na rešpektovanie zásady subsidiarity treba v rámci diskusie o budúcnosti Európy začať uvažovať o rozšírení právomocí EÚ v oblasti zdravia (článok 168 ZFEÚ) s cieľom solidárne riešiť závažné cezhraničné ohrozenia zdravia v celej Európskej

únii, pričom treba zohľadniť rozmanitosť štruktúr v oblasti zdravia na nižšej ako celoštátnej úrovni a odlišné právomoci zdravotníckych orgánov v jednotlivých členských štátoch. Tieto nové právomoci by okrem iného mali umožniť Komisii formálne uznať núdzový stav v oblasti verejného zdravia na úrovni Únie;

— pripomína, že pandémie COVID-19 sprevádza značné obmedzovanie slobody pohybu v rámci Európskej únie,

I. NÁVRHY ZMIEN

A. Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia a o zrušení rozhodnutia č. 1082/2013/EÚ

Pozmeňovací návrh 1

Článok 5

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
<p>1. Komisia v spolupráci s členskými štátmi a relevantnými agentúrami Únie stanoví únijný plán pre prípady zdravotnej krízy a pandémie („únijný plán pripravenosti a reakcií“) s cieľom podporovať účinné a koordinované reakcie na cezhraničné ohrozenia zdravia na úrovni Únie.</p>	<p>1. Komisia v spolupráci s členskými štátmi a relevantnými agentúrami Únie stanoví únijný plán pre prípady zdravotnej krízy a pandémie („únijný plán pripravenosti a reakcií“) s cieľom podporovať účinné a koordinované reakcie na cezhraničné ohrozenia zdravia na úrovni Únie.</p>
<p>2. Únijný plán pripravenosti a reakcií doplní vnútroštátne plány pripravenosti a reakcií zavedené v súlade s článkom 6.</p>	<p>2. Únijný plán pripravenosti a reakcií doplní vnútroštátne plány pripravenosti a reakcií zavedené v súlade s článkom 6.</p>
<p>3. Únijný plán pripravenosti a reakcií obsahuje konkrétne úpravy riadenia, kapacít a zdrojov na účely:</p>	<p>3. Únijný plán pripravenosti a reakcií obsahuje konkrétne úpravy riadenia, kapacít a zdrojov na účely:</p>
<p>a) včasnej spolupráce medzi Komisiou, členskými štátmi a agentúrami Únie;</p>	<p>a) včasnej spolupráce medzi Komisiou, členskými štátmi, ich regiónmi a miestnymi samosprávami a agentúrami Únie;</p>
<p>b) bezpečnej výmeny informácií medzi Komisiou, členskými štátmi a agentúrami Únie;</p>	<p>b) bezpečnej výmeny informácií medzi Komisiou, členskými štátmi a agentúrami Únie;</p>
<p>c) epidemiologického dohľadu a monitorovania;</p>	<p>c) epidemiologického dohľadu a monitorovania;</p>
<p>d) systému včasného varovania a reakcie;</p>	<p>d) systému včasného varovania a reakcie;</p>
<p>e) komunikácie týkajúcej sa rizika a krízy;</p>	<p>e) komunikácie týkajúcej sa rizika a krízy;</p>
<p>f) pripravenosti a reakcií v oblasti zdravia a medziodvetrovej spolupráce;</p>	<p>f) pripravenosti a reakcií v oblasti zdravia a medziodvetrovej spolupráce;</p>
<p>g) riadenia plánu.</p>	<p>g) riadenia plánu.</p>

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
<p>4. Únijný plán pripravenosti a reakcií zahŕňa prvky medziregionálnej pripravenosti na stanovenie jednoliatych viacodvetvových cezhraničných opatrení v oblasti verejného zdravia, predovšetkým vzhľadom na kapacity na testovanie, vyhľadávanie kontaktov, laboratóriá, špecializovanú liečbu alebo intenzívnu starostlivosť v susedných regiónoch. Plány zahŕňajú prostriedky pripravenosti a reakcií na riešenie situácie občanov vystavených väčším rizikám.</p> <p>5. Komisia v snahe zabezpečiť fungovanie úijného plánu pripravenosti a reakcií vykonáva s členskými štátmi stresové testy, cvičenia a preskúmania počas opatrení a po uplynutí opatrení, a plány podľa potreby aktualizuje.</p>	<p>4. Únijný plán pripravenosti a reakcií zahŕňa prvky medziregionálnej pripravenosti na stanovenie jednoliatych viacodvetvových cezhraničných opatrení v oblasti verejného zdravia, predovšetkým vzhľadom na kapacity na testovanie, vyhľadávanie kontaktov, laboratóriá, špecializovanú liečbu alebo intenzívnu starostlivosť v susedných regiónoch. Regióny sú na politickej úrovni plne zapojené do vypracovania a vykonávania týchto plánov. Plány zahŕňajú prostriedky pripravenosti a reakcií na riešenie situácie občanov vystavených väčším rizikám.</p> <p>5. Komisia v snahe zabezpečiť fungovanie úijného plánu pripravenosti a reakcií vykonáva s členskými štátmi stresové testy, cvičenia a preskúmania počas opatrení a po uplynutí opatrení, a plány podľa potreby aktualizuje.</p>

Pozmeňovací návrh 2

Článok 6

Vnútroštátne plány pripravenosti a reakcií

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
<p>1. Každý členský štát zostavovanie svojho vnútroštátneho plánu pripravenosti a reakcií koordinuje s Komisiou s cieľom dosiahnuť pri ňom konzistentnosť s úijným plánom pripravenosti a reakcie a takisto Komisiu a HSC bezodkladne informuje o každej podstatnej revízii vnútroštátnych plánov.</p>	<p>1. Každý členský štát zostavovanie svojho vnútroštátneho plánu pripravenosti a reakcií koordinuje s Komisiou s cieľom dosiahnuť pri ňom konzistentnosť s úijným plánom pripravenosti a reakcie a takisto Komisiu a HSC bezodkladne informuje o každej podstatnej revízii vnútroštátnych plánov.</p> <p>Ak majú miestne a regionálne samosprávy v národnom systéme zdravotníctva veľkú zodpovednosť za verejné zdravie, vnútroštátne plány zahŕňajú plány pripravenosti a reakcie pre nižšiu ako celoštátnu úroveň.</p> <p>2. Vo vnútroštátnych plánoch pripravenosti a reakcií by sa malo uviesť, že je možné alebo potrebné zriadiť v pohraničných oblastiach medziregionálne cezhraničné kontaktné skupiny, ktoré by v prípade ohrozenia zdravia pripravovali a koordinovali opatrenia v regiónoch na oboch stranách hranice.</p>

Zdôvodnenie

Pokiaľ ide o právomoci na regionálnej úrovni, zapojenie regiónov nemôže predstavovať len obyčajnú možnosť.

Zdôvodnenie navrhnutých zmien

Vyplýva zo znenia.

Pozmeňovací návrh 3

Článok 7

Podávanie správ o plánovaní pripravenosti a reakcií

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
<p>c) vykonávanie vnútroštátnych plánov reakcie, a to v prípade potreby aj na regionálnych a miestnych úrovniach, pričom tieto plány musia pokrývať aj reakcie na epidémie, antimikrobiálnu rezistenciu, infekcie spojené so zdravotnou starostlivosťou a iné konkrétne problémy.</p> <p>Správa zahŕňa aj prípadné relevantné prvky medziregionálnej pripravenosti a reakcií v súlade s únijným a vnútroštátnymi plánmi, a to predovšetkým existujúce kapacity, zdroje a mechanizmy koordinácie v susedných regiónoch.</p> <p>2. Komisia informácie doručené v súlade s odsekom 1 sprístupňuje výboru HSC každé dva roky, a to v správe vypracovanej v spolupráci s ECDC a inými relevantnými agentúrami a orgánmi Únie.</p> <p>Daná správa obsahuje profily krajín na účely monitorovania pokroku a zostavovania akčných plánov na riešenie zistených nedostatkov na vnútroštátnej úrovni.</p>	<p>c) vykonávanie vnútroštátnych plánov reakcie, a to v prípade potreby aj na regionálnych a miestnych úrovniach, pričom tieto plány musia pokrývať aj reakcie na epidémie, antimikrobiálnu rezistenciu, infekcie spojené so zdravotnou starostlivosťou. územné štatistiky a iné konkrétne problémy.</p> <p>Správa zahŕňa aj prípadné relevantné prvky medziregionálnej a cezhraničnej pripravenosti a reakcií v súlade s únijným a vnútroštátnymi plánmi, a to predovšetkým existujúce kapacity, zdroje a mechanizmy koordinácie v susedných regiónoch.</p> <p>Regionálne a miestne samosprávy by mali byť zapojené do vypracovania správ o otázkach týkajúcich sa ich oblastí právomoci najmä tých, ktoré sú uvedené v písmene c).</p> <p>2. Komisia informácie doručené v súlade s odsekom 1 sprístupňuje výboru HSC každé dva roky, a to v správe vypracovanej v spolupráci s ECDC a inými relevantnými agentúrami a orgánmi Únie.</p> <p>Daná správa obsahuje profily krajín na účely monitorovania pokroku a zostavovania akčných plánov na riešenie zistených nedostatkov na celoštátnej alebo nižšej úrovni.</p>

Pozmeňovací návrh 4

Článok 9

Správa Komisie o plánovaní pripravenosti

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
<p>1. Komisia na základe informácií, ktoré poskytnú členské štáty v súlade s článkom 7, a výsledkov auditov uvedených v článku 8 do júla 2022 a potom každé dva roky Európskemu parlamentu a Rade predloží správu o aktuálnom stave a pokroku pri plánovaní pripravenosti a reakcií na úrovni Únie.</p>	<p>1. Komisia na základe informácií, ktoré poskytnú členské štáty v súlade s článkom 7, a výsledkov auditov uvedených v článku 8 do júla 2022 a potom každé dva roky Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu výboru regiónov predloží správu o aktuálnom stave a pokroku pri plánovaní pripravenosti a reakcií na úrovni Únie.</p>

Pozmeňovací návrh 5

Článok 10

Koordinovanie plánovania pripravenosti a reakcií na pôde HSC

Vložiť písmeno

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
	<i>f) podporu regionálnej cezhraničnej spolupráce v oblasti zdravia v regiónoch, ktoré sú potenciálne alebo skutočne ohrozené, a koordináciu činnosti medziregionálnych cezhraničných kontaktných skupín.</i>

Zdôvodnenie

Regionálna územná zložka práce Výboru pre zdravotnú bezpečnosť (HSC) umožní účinne zapájať do reakcie na krízu pohraničné regióny a zlepšiť nedostatky v komunikácii, ktoré sa počas pandémie COVID-19 v roku 2020 viackrát prejavili.

Pozmeňovací návrh 6

Článok 11

Odborná príprava pre zdravotnícky personál a personál zodpovedný za verejné zdravie

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
<p>2. Činnosti odbornej prípravy uvedené v odseku 1 sú zamerané na sprostredkovanie poznatkov a zručností personálu uvedenému v danom odseku, ktoré sú potrebné predovšetkým na zostavenie a vykonávanie vnútroštátnych plánov pripravenosti uvedených v článku 6, vykonávanie činností na posilnenie kapacít pripravenosti na krízy a kapacít dohľadu vrátane používania digitálnych nástrojov.</p> <p>[...]</p> <p>5. Komisia môže v spolupráci s členskými štátmi podporovať organizovanie programov výmeny zdravotníckeho personálu a personálu zodpovedného za verejné zdravie medzi dvoma alebo viacerými členskými štátmi, ako aj programov dočasného preloženia personálu z jedného členského štátu do iného.</p>	<p>2. Činnosti odbornej prípravy uvedené v odseku 1 sú zamerané na sprostredkovanie poznatkov a zručností personálu uvedenému v danom odseku, ktoré sú potrebné predovšetkým na zostavenie a vykonávanie vnútroštátnych plánov pripravenosti uvedených v článku 6, vykonávanie činností na posilnenie kapacít pripravenosti na krízy a kapacít dohľadu vrátane používania digitálnych nástrojov. Činnosti odbornej prípravy sú určené aj miestnym a regionálnym samosprávam s právomocami v oblasti zdravotnej starostlivosti, aby sa podporilo budovanie kapacít na nižšej ako celoštátnej úrovni.</p> <p>[...]</p> <p>5. Komisia môže v spolupráci s členskými štátmi podporovať organizovanie programov výmeny zdravotníckeho personálu a personálu zodpovedného za verejné zdravie medzi dvoma alebo viacerými členskými štátmi, ako aj programov dočasného preloženia personálu z jedného členského štátu do iného.</p> <p>Takéto opatrenia by sa mali zavádzať najmä v pohraničných regiónoch, v ktorých majú regionálne a miestne samosprávy veľké právomoci v oblasti zdravotnej starostlivosti, a to aj prostredníctvom odbornej prípravy pre pracovníkov medziregionálnych cezhraničných kontaktných skupín.</p>

Zdôvodnenie

Hoci sa rozdelenie právomocí môže v jednotlivých členských štátoch líšiť, miestne a regionálne samosprávy sa často podieľajú na riadení miestnych nemocníc, ako aj na civilnej ochrane, ale chýba im špecializovaná odborná príprava alebo kapacity. Cieľová odborná príprava je veľmi potrebná pre mestské služby, ktoré často nemajú dostatočné ľudské zdroje, a umožnila by rýchlejšie reagovať a účinnejšie konať.

Pozmeňovací návrh 7

Článok 13 ods. 8

Epidemiologický dohľad

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
8. Každý členský štát určí príslušné orgány zodpovedné v rámci daného členského štátu za epidemiologický dohľad uvedený v odseku 1.	8. Každý členský štát určí príslušné orgány zodpovedné v rámci daného členského štátu za epidemiologický dohľad uvedený v odseku 1. Toto monitorovanie sa vypracuje aj na územnom základe, najmä prostredníctvom regionálnych štatistik.

Zdôvodnenie

Vyplýva zo znenia.

Pozmeňovací návrh 8

Článok 19 ods. 3

Vydávanie varovaní

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
<p>Pri vydaní varovania príslušné vnútroštátne orgány a Komisia bezodkladne prostredníctvom EWRS oznámia všetky dostupné relevantné informácie, ktoré majú k dispozícii a ktoré môžu byť užitočné pre koordináciu reakcie, ako napríklad:</p> <p>a) druh a zdroj pôvodcu;</p> <p>b) dátum a miesto výskytu alebo vypuknutia;</p> <p>c) prostriedky prenosu alebo šírenia;</p> <p>d) toxikologické údaje;</p> <p>e) spôsoby zisťovania a potvrdzovania;</p> <p>f) riziká pre verejné zdravie;</p> <p>g) opatrenia v oblasti verejného zdravia, ktoré sa vykonali alebo ktoré sa plánujú vykonať na vnútroštátnej úrovni;</p> <p>h) iné opatrenia, než sú opatrenia v oblasti verejného zdravia;</p> <p>i) naliehavá potreba alebo nedostatok zdravotníckych protipatrení;</p> <p>j) žiadosti o cezhraničnú núdzovú pomoc a ponuky cezhraničnej núdzovej pomoci;</p>	<p>Pri vydaní varovania príslušné vnútroštátne orgány a Komisia bezodkladne prostredníctvom EWRS oznámia všetky dostupné relevantné informácie, ktoré majú k dispozícii a ktoré môžu byť užitočné pre koordináciu reakcie, ako napríklad:</p> <p>a) druh a zdroj pôvodcu;</p> <p>b) dátum a miesto výskytu alebo vypuknutia;</p> <p>c) príslušné územné oblasti;</p> <p>d) prostriedky prenosu alebo šírenia;</p> <p>e) toxikologické údaje;</p> <p>f) spôsoby zisťovania a potvrdzovania;</p> <p>g) riziká pre verejné zdravie;</p> <p>h) opatrenia v oblasti verejného zdravia, ktoré sa vykonali alebo ktoré sa plánujú vykonať na vnútroštátnej úrovni;</p> <p>i) iné opatrenia, než sú opatrenia v oblasti verejného zdravia;</p> <p>j) naliehavá potreba alebo nedostatok zdravotníckych protipatrení;</p>

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
<p>k) osobné údaje potrebné na účel vyhľadávania kontaktov v súlade s článkom 26;</p> <p>l) akékoľvek iné relevantné informácie o danom závažnom cezhraničnom ohrození zdravia.</p>	<p>k) žiadosti o cezhraničnú núdzovú pomoc a ponuky cezhraničnej núdzovej pomoci;</p> <p>l) osobné údaje potrebné na účel vyhľadávania kontaktov v súlade s článkom 26;</p> <p>m) akékoľvek iné relevantné informácie o danom závažnom cezhraničnom ohrození zdravia.</p>

Zdôvodnenie

Vyplýva zo znenia.

B. Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zmene nariadenia (ES) č. 851/2004, ktorým sa zriaďuje Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb

Pozmeňovací návrh 9

Článok 3

Poslanie a úlohy centra

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
<p>2. g) na žiadosť Komisie alebo Výboru pre zdravotnú bezpečnosť alebo z vlastnej iniciatívy v spolupráci s príslušnými spoločnosťami poskytuje usmernenia na liečbu a sledovanie prípadov prenosných chorôb a iných osobitných zdravotných problémov relevantných z hľadiska verejného zdravia;</p>	<p>2. na žiadosť Komisie alebo Výboru pre zdravotnú bezpečnosť alebo z vlastnej iniciatívy v spolupráci s príslušnými spoločnosťami poskytuje usmernenia na liečbu a sledovanie prípadov prenosných chorôb a iných osobitných zdravotných problémov relevantných z hľadiska verejného zdravia, ako aj usmernenia pre pohraničné regióny a tranzitné uzly v prípade cezhraničných ohrození zdravia;</p>

Zdôvodnenie

V prípade pandémie COVID-19 nedostali pohraničné regióny a dopravné uzly v určitých obdobiach žiadne usmernenia, kým sa nezačali uplatňovať vnútroštátne opatrenia. Keby ECDC v počiatocnom štádiu vydalo hoci aj neformálne a nezáväznú usmernenia, uľahčilo by to spoločnú včasnú reakciu na miestnej a regionálnej úrovni v celej EÚ do zavedenia cielených vnútroštátnych opatrení.

Pozmeňovací návrh 10

Článok 5

Prevádzka špecializovaných sietí a činnosti v oblasti vytvárania sietí

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
	<p>2. h) zabezpečuje, pokiaľ je to možné, zber údajov na nižšej ako celoštátnej úrovni.</p>

Zdôvodnenie

Požiadavka, aby ECDC zbieralo údaje na nižšej ako celoštátnej úrovni, vyplýva zo skúseností získaných počas pandémie COVID-19. Epidemiologická situácia v niektorých regiónoch sa totiž líšila od celoštátneho priemeru alebo od podmienok v susedných regiónoch.

Pozmeňovací návrh 11

Článok 5b

Plánovanie pripravenosti a reakcie

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
1. c) uľahčuje sebahodnotenie a externé hodnotenie plánovania pripravenosti a reakcie členských štátov a prispieva k podávaniu správ o plánovaní pripravenosti a reakcie a k jeho auditu podľa článkov 7 a 8 nariadenia (EÚ) .../... [Ú. v. EÚ: vložte číslo nariadenia SCBTH [ISC/2020/12524]];	1. c) uľahčuje sebahodnotenie a externé hodnotenie plánovania pripravenosti a reakcie členských štátov vrátane plánov pripravenosti a reakcie na nižšej ako celoštátnej úrovni, ktoré sa vzťahujú na pohraničné regióny a dopravné uzly , a prispieva k podávaniu správ o plánovaní pripravenosti a reakcie a k jeho auditu podľa článkov 7 a 8 nariadenia (EÚ) .../... [Ú. v. EÚ: vložte číslo nariadenia SCBTH [ISC/2020/12524]];

Zdôvodnenie

Regióny s dôležitými právomocami v oblasti zdravia reagovali na pandémiu COVID-19 prostredníctvom vlastného plánovania a opatrení. Nezávislé usmernenia a audity by pomohli pri výmene informácií a zlepšovaní kvality počiatočnej reakcie.

Pozmeňovací návrh 12

Článok 5b

Plánovanie pripravenosti a reakcie

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
	1. l) vypracúva odporúčania týkajúce sa cezhraničnej koordinácie a vzájomného zosúladenia regionálnych reakcií na ohrozenia zdravia;

Zdôvodnenie

Regióny s dôležitými právomocami v oblasti zdravia reagovali na pandémiu COVID-19 prostredníctvom vlastného plánovania a opatrení. Nezávislé usmernenia a audity by pomohli pri výmene informácií a zlepšovaní kvality počiatočnej reakcie.

Pozmeňovací návrh 13

Článok 8

Prevádzka systému včasného varovania a reakcie

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
	6. Centrum svoju činnosť podľa možnosti úzko koordinuje s regionálnymi cezhraničnými kontaktnými skupinami pre oblasť zdravia.

Zdôvodnenie

Nedostatočné možnosti výmeny informácií sťažili primeranú reakciu v cezhraničných regiónoch v čase krízy. Spoločné cezhraničné kontaktné skupiny, ktoré by sa delili o informácie s ECDC a orgánmi na všetkých úrovniach, by príslušným orgánom pomohli prijímať informované rozhodnutia.

II. POLITICKÉ ODPORÚČANIA**A. Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o závažných cezhraničných ohrozeniach zdravia a o zrušení rozhodnutia č. 1082/2013/EÚ**

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

1. zdôrazňuje, že v článku 168 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) sa uvádza, že „pri stanovení a uskutočňovaní všetkých politík a činností Únie sa zabezpečí vysoká úroveň ochrany ľudského zdravia“, a podľa článku 196 „Únia podporuje spoluprácu medzi členskými štátmi s cieľom zlepšiť efektívnosť systémov na predchádzanie prírodným katastrofám alebo katastrofám spôsobeným ľudskou činnosťou a na ochranu pred nimi“;
2. opakuje svoj záväzok, ktorý vyjadril v stanovisku na tému Program EÚ v oblasti zdravia (EU4Health), „považovať za prioritu zdravotníctvo na európskej úrovni a podporovať regionálne a miestne samosprávy v boji proti rakovine a epidémiám chorôb v rámci cezhraničnej spolupráce v oblasti zdravia a pri modernizácii systémov zdravotnej starostlivosti“;
3. pripomína zásadu „jedno zdravie“, čo znamená, že zdravie je horizontálnou témou, ktorá sa musí začleniť do všetkých oblastí politiky a činností Európskej únie;
4. berie na vedomie pracovný program Európskej komisie uverejnený 29. januára 2020, v ktorom sa uvádza, že európsky spôsob života znamená „nájdenie spoločných riešení tých istých výziev, vybavenie ľudí potrebnými zručnosťami a investovanie do ich zdravia a blahobytu“;
5. pripomína, že v súlade s článkom 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/24/EÚ⁽¹⁾ sa musia prijať opatrenia na uľahčenie prístupu k bezpečnej a vysoko kvalitnej cezhraničnej zdravotnej starostlivosti a na podporu spolupráce v oblasti zdravotnej starostlivosti medzi členskými štátmi, pričom by sa mali plne rešpektovať vnútroštátne právomoci, pokiaľ ide o organizáciu a poskytovanie zdravotnej starostlivosti;
6. pripomína, že podľa údajov Eurobarometra z roku 2017 viac ako 70 % Európanov očakáva väčšie zapojenie EÚ do oblastí zdravia. Táto oblasť je dnes viac než kedykoľvek predtým stredobodom záujmu európskych občanov, ktorí oprávnenne očakávajú, že EÚ v nej bude zohrávať aktívnejšiu úlohu;
7. zdôrazňuje, že ponaučenia z krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 sú pre EÚ príležitosťou vytvoriť lepší medziregionálny rámec na monitorovanie a zvládanie cezhraničných ohrození zdravia jej občanov;
8. upozorňuje, že okrem boja s pandémiou sa EÚ musí zaoberať aj vážnym problémom nerovností v systémoch zdravotnej starostlivosti a trvalým nedostatkom zdravotníckeho personálu v niektorých častiach, čo si takisto vyžaduje našu pozornosť;

(¹) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/24/EÚ z 9. marca 2011 o kontrole nadobúdania a držania zbraní (Ú. v. EÚ L 88, 4.4.2011, s. 45).

9. vyjadruje obavy v súvislosti s tým, že regionálna a miestna úroveň nie sú v návrhu náležite zohľadnené a že cezhraničné otázky sa riešia skôr z hľadiska štátnych hraníc než z hľadiska potrieb pohraničných regiónov;

Posilnenie úlohy miestnych a regionálnych samospráv pri plánovaní a príprave reakcie

10. upozorňuje na skutočnosť, že 19 z 27 členských štátov sa rozhodlo zveriť primárnu zodpovednosť za liečbu, starostlivosť a verejné zdravie do rúk miestnych a regionálnych samospráv a preto žiada, aby miestne a regionálne samosprávy boli plne zapojené do vypracúvania a hodnotenia vnútroštátnych plánov pripravenosti a reakcie, ako aj do prípravy reakcie;

11. upozorňuje, že je potrebné vytvoriť mechanizmy vykonávania na regionálnej úrovni. Účinnosť realizácie národných plánov pripravenosti a reakcie bude závisieť od toho, do akej miery do nich národné vlády zapoja regionálnu úroveň;

12. víta návrh Európskej komisie organizovať záťažové testy systémov zdravotnej starostlivosti v členských štátoch s cieľom zabezpečiť fungovanie plánu pripravenosti a reakcie Únie. Pripomína, že do týchto záťažových testov by mali byť v príslušných členských štátoch plne zapojené regióny a mestá v závislosti od ich právomocí;

13. oceňuje návrh, že Komisia bude pre zdravotnícky personál organizovať odbornú prípravu zameranú na zostavovanie a vykonávanie vnútroštátnych plánov pripravenosti s cieľom zlepšiť pripravenosť na krízové situácie, a to aj prostredníctvom využívania digitálnych nástrojov, domnieva sa však, že táto odborná príprava by sa mala týkať aj zamestnancov miestnych a regionálnych samospráv, ktorí zodpovedajú za oblasť zdravia, ak majú ich samosprávy značnú zodpovednosť za verejné zdravie;

14. upozorňuje, že pri kombinovaní opatrení zhora s miestnymi a regionálnymi poznatkami a opatreniami je potrebná flexibilita;

15. zdôrazňuje, že zapojenie občanov a miestnych samospráv by umožnilo účinnejšie budovanie odolnosti voči hrozbám. Do tohto procesu by mali byť zapojení aj odborníci z praxe, ktorí môžu mať iný uhol pohľadu než zákonodarcovia;

16. vyzdvihuje význam vzdelávania a šírenia osvetly medzi širokou verejnosťou na témy súvisiace s verejným zdravím. Úloha miestnych a regionálnych samospráv v tejto oblasti je rozhodujúca;

17. naliehavo žiada, aby sa podporovala digitálna pripojiteľnosť a odborná príprava v regionálnych zdravotníckych zariadeniach a propagovala telemedicína s cieľom zabezpečiť účinnejšiu starostlivosť vďaka inteligentným strediskám a mobilným multidisciplinárnym tímom;

Prihraničné regióny

18. upozorňuje na osobitnú úlohu a špecifické problémy regiónov pozdĺž vnútorných a vonkajších hraníc EÚ, kde sú už dlhé roky vytvorené modely spolupráce v oblasti zdravia medzi pohraničnými regiónmi, ako aj na výhody, ktoré takéto riešenia prinášajú miestnym spoločnostiam;

19. navrhuje posilniť opatrenia na ochranu zdravotníckych technologických systémov regionálnych a miestnych samospráv pred možnými kybernetickými útokmi, ktoré by mohli ohroziť samotné fungovanie zdravotníckych systémov členských štátov. Na posilnenie systémov, ktoré sú nevyhnutné už za normálnych okolností a ešte viac v čase pandémie, je potrebné koordinované plánovanie a centralizované poradenstvo;

20. poukazuje na to, že súčasná kríza zviditeľnila existujúce hrozby pre systém pohraničnej zdravotnej starostlivosti a priniesla ďalšie prekážky pre spoluprácu medzi regiónmi. Rozdiely v právomociach a administratívne ťažkosti vyplývajúce z odlišných právnych predpisov sa stali hlavnými výzvami v úsilí o dosiahnutie účinnejšieho a lepšieho riadenia zdravotnej starostlivosti v pohraničných regiónoch;

21. vyzýva, aby sa urýchlene prijali vhodné právne riešenia, systém stimulov a podpory osvedčených postupov v snahe natrvalo zlepšiť spoluprácu medzi pohraničnými regiónmi v oblasti zdravotnej starostlivosti, a to najmä tým, že sa zohľadní možnosť alebo potreba zriadiť v rámci vnútroštátnych plánov pripravenosti a reakcií medziregionálne cezhraničné kontaktné skupiny, ktoré by v prípade mimoriadnej situácie v oblasti zdravia pripravovali a koordinovali opatrenia v regiónoch na oboch stranách hranice;

22. zdôrazňuje, že pacienti, ktorí využívajú zdravotnú starostlivosť v zahraničí, to robia najmä v susednom regióne, a že spolupráca medzi pohraničnými regiónmi je preto nevyhnutným predpokladom úspechu;

23. odporúča vytvoriť „štátút“ cezhraničného zdravotníckeho pracovníka s cieľom uľahčiť mobilitu zdravotníckeho personálu. Domnieva sa, že v záujme uľahčenia mobility zdravotníckych pracovníkov v Európe by bolo užitočné posilniť systém vzájomného uznávania odborných kvalifikácií a podporovať jednotné štruktúry odbornej prípravy;
24. vyzýva preto Komisiu, aby predložila návrh na zabezpečenie minimálnej priepustnosti hraníc a s tým súvisiacej cezhraničnej spolupráce v oblasti zdravia, aby sa mohlo zachovať alebo v prípade potreby posilniť poskytovanie služieb v tejto oblasti aj v krízových situáciách, ako to bolo a je v prípade pandémie COVID-19;
25. navrhuje podporovať uzatváranie dohôd o stálej spolupráci v oblasti zdravia medzi kompetentnými orgánmi na príslušných úrovniach v rôznych štátoch s cieľom zabezpečiť v krízových situáciách presun pacientov. Tieto dohody musia zohľadňovať aj skutočnosť, že EÚ má spoločné hranice s tretími krajinami.

B. Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zmene nariadenia (ES) č. 851/2004, ktorým sa zriaďuje Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

26. víta návrh na posilnenie mandátu Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC), o ktoré sa zasadzoval v stanovisku o mechanizme pre núdzové situácie v oblasti zdravia;
27. zastáva názor, že rozšírenie právomocí ECDC má zásadný význam pre rozvíjanie spoločných stratégií EÚ na zvládanie situácií cezhraničného ohrozenia zdravia;
28. odporúča, aby ECDC v rámci svojho nového mandátu zbieralo údaje na nižšej ako celoštátnej úrovni a zlepšilo spoluprácu pohraničných regiónov a tranzitných uzlov v prípadoch cezhraničného ohrozenia zdravia;
29. zdôrazňuje, že úzka spolupráca s ECDC pomôže zlepšiť plánovanie pripravenosti, reakciu, podávanie správ a audit v samosprávach, najmä v pohraničných regiónoch, a vyzýva na prijatie vhodných predpisov, ktoré regionálnym samosprávam umožnia zabezpečiť v prípade pandémie rýchlu cezhraničnú reakciu a koordináciu;
30. dúfa, že ECDC bude vydávať nezáväznú odporúčania a návrhy týkajúce sa riadenia rizík, najmä pokiaľ ide o pohraničné regióny;
31. zdôrazňuje význam kapacity na mobilizáciu a nasadenie osobitnej skupiny EÚ pre oblasť zdravia s cieľom pomôcť pri miestnej reakcii v členských štátoch;
32. podotýka, že úzkou spolupracou medzi operačnými kontaktnými miestami v členských štátoch a príslušnými orgánmi, ktoré dohliadajú na jednotky zdravotnej starostlivosti na miestnej a regionálnej úrovni, sa výrazne zvýši účinnosť epidemiologického dohľadu;
33. zdôrazňuje, že zariadenia zdravotnej starostlivosti majú k dispozícii najnovšie poznatky vrátane databáz o epidemiologickej situácii. Preto naliehavo žiada, aby miestne a regionálne orgány, ktoré na tieto zariadenia dohliadajú, boli zapojené do prípravy a zavádzania harmonizovaných systémov poskytovania týchto informácií;
34. trvá na tom, že je potrebné, aby sa členské štáty dohodli na spoločnom štatistickom protokole s cieľom umožniť porovnateľnosť údajov o vplyve krízy súvisiacej s ochorením COVID-19 a vplyve budúcich pandémieí. Tento protokol, ktorý treba vypracovať pod spoločnou autoritou ECDC a Eurostatu, by mohol byť založený na údajoch z úrovne NUTS 2, aby sa uľahčila politická reakcia zahŕňajúca využívanie európskych štrukturálnych a investičných fondov;
35. zastáva názor, že ECDC môže zabezpečovať epidemiologický dohľad prostredníctvom integrovaných systémov, ktoré vďaka využívaniu moderných technológií a dostupných modelovacích aplikácií založených na umelej inteligencii umožňujú dohľad v reálnom čase.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Farmaceutická stratégia pre Európu a legislatívny návrh na zmenu mandátu Európskej agentúry pre lieky (EMA)

(2021/C 300/15)

Spravodajkyňa:	Birgitta Sacrédeus (SE/EES), poslankyňa regionálneho snemu, provinčný parlament Dalarna
Referenčný dokument:	Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o posilnenej úlohe Európskej agentúry pre lieky z hľadiska pripravenosti na krízy a krízového riadenia v oblasti liekov a zdravotníckych pomôcok COM(2020) 725 final

I. NÁVRHY ZMIEN

Pozmeňovací návrh 1

Odôvodnenie 7

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
Preto je dôležité riešiť otázku nedostatku a posilniť a formalizovať monitorovanie kritických liekov a zdravotníckych pomôcok.	Preto je dôležité riešiť otázku nedostatku a posilniť a formalizovať monitorovanie kritických liekov a zdravotníckych pomôcok na úrovni, ktorá je pre členské štáty najvhodnejšia.

Zdôvodnenie

Spoločná európska reakcia na nedostatok liekov a zdravotníckych pomôcok je veľmi užitočná. Monitorovanie a administratívna záťaž pre členské štáty však musia byť v krízových situáciách úmerné prínosom.

Pozmeňovací návrh 2

Článok 3 ods. 5

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
Riadiacu skupinu pre lieky podporuje v jej činnosti pracovná skupina zriadená v súlade s článkom 9 ods. 1, ktorá je zložená z jednotných kontaktných miest na nahlasovanie nedostatku z príslušných vnútroštátnych orgánov pre lieky.	Riadiacu skupinu pre lieky podporuje v jej činnosti pracovná skupina zriadená v súlade s článkom 9 ods. 1, ktorá je zložená z jednotných kontaktných miest na nahlasovanie nedostatku z príslušných vnútroštátnych orgánov pre lieky. Pracovná skupina bude podľa potreby kontaktovať miestne a regionálne zdravotnícke orgány.

Zdôvodnenie

V 19 z 27 členských štátov je za zdravotnú starostlivosť zodpovedná miestna a regionálna úroveň. Na to, aby monitorovanie nedostatku liekov fungovalo a prinášalo výsledky, je potrebné zapojiť miestnu a regionálnu úroveň.

Pozmeňovací návrh 3

Článok 11 ods. 4 písm. b)

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
b) informujú riadiacu skupinu pre lieky o všetkých prijatých opatreniach a podajú správu o výsledkoch týchto opatrení vrátane informácií o vyriešení potenciálneho alebo skutočného nedostatku.	b) informujú riadiacu skupinu pre lieky v rámci primeranej lehoty o všetkých prijatých opatreniach a podajú správu o výsledkoch týchto opatrení vrátane informácií o vyriešení potenciálneho alebo skutočného nedostatku.

Zdôvodnenie

Členským štátom sa musí poskytnúť dostatok času na informovanie riadiacej skupiny, keďže zhromažďovanie takýchto informácií predstavuje veľkú administratívnu záťaž pre zdravotnícke zariadenia, ktoré v krízovej situácii už aj tak čelia veľkému tlaku.

Pozmeňovací návrh 4

Článok 12 písm. f)

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
f) podľa potreby spolupracuje s tretími krajinami a príslušnými medzinárodnými organizáciami [...].	f) podľa potreby spolupracuje s tretími krajinami a príslušnými medzinárodnými organizáciami, najmä so Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO) [...].

Zdôvodnenie

Globálna spolupráca s WHO je dôležitá, a preto by sa v tejto súvislosti mala spomenúť.

Pozmeňovací návrh 5

Článok 14 ods. 5

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
Predseda môže na jej zasadnutia pozvať zástupcov členských štátov, členov vedeckých výborov agentúry a pracovných skupín a tretie strany vrátane zástupcov záujmových skupín pôsobiach v oblasti liekov, držiteľov povolenia na uvedenie na trh, vývojárov liekov, zadávateľov, zástupcov sietí klinického skúšania a záujmových skupín zastupujúcich pacientov a zdravotníckych pracovníkov.	Predseda môže na jej zasadnutia pozvať zástupcov členských štátov a miestnych a regionálnych samospráv , členov vedeckých výborov agentúry a pracovných skupín a tretie strany vrátane zástupcov záujmových skupín pôsobiach v oblasti liekov, držiteľov povolenia na uvedenie na trh, vývojárov liekov, zadávateľov, zástupcov sietí klinického skúšania a záujmových skupín zastupujúcich pacientov a zdravotníckych pracovníkov.

Zdôvodnenie

V mnohých členských štátoch zodpovedajú za zdravotnú starostlivosť miestne a regionálne samosprávy.

Pozmeňovací návrh 6

Článok 18 písm. c)

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
c) v rámci svojich regulačných úloh využíva digitálnu infraštruktúru alebo nástroje na uľahčenie rýchleho prístupu k dostupným elektronickým údajom týkajúcim sa zdravia, ktoré boli získané mimo klinických štúdií, alebo na uľahčenie analýzy takýchto údajov a na ich výmenu medzi členskými štátmi, agentúrou a inými orgánmi Únie;	c) v rámci svojich regulačných úloh využíva digitálnu infraštruktúru alebo nástroje na uľahčenie rýchleho prístupu k dostupným elektronickým údajom týkajúcim sa zdravia, ktoré boli získané mimo klinických štúdií, alebo na uľahčenie analýzy takýchto údajov a na ich výmenu medzi členskými štátmi, agentúrou a inými orgánmi Únie v súlade s platnými predpismi Únie v oblasti ochrany údajov;

Zdôvodnenie

Mal by sa zdôrazniť význam bezpečnej výmeny údajov a ochrany osobných údajov.

Pozmeňovací návrh 7

Článok 19 ods. 5

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
Riadiacu skupinu pre zdravotnícke pomôcky podporuje v jej činnosti pracovná skupina zložená z jednotných kontaktných miest z príslušných vnútroštátnych orgánov pre zdravotnícke pomôcky, zriadená v súlade s článkom 23 ods. 1.	Riadiacu skupinu pre zdravotnícke pomôcky podporuje v jej činnosti pracovná skupina zložená z jednotných kontaktných miest z príslušných vnútroštátnych orgánov pre zdravotnícke pomôcky, zriadená v súlade s článkom 23 ods. 1. Pracovná skupina bude podľa potreby kontaktovať miestne a regionálne zdravotnícke orgány.

Zdôvodnenie

V 19 z 27 členských štátov je za zdravotnú starostlivosť zodpovedná miestna a regionálna úroveň. Na to, aby monitorovanie kritických zdravotníckych pomôcok fungovalo a prinášalo výsledky, je potrebné zapojiť miestnu a regionálnu úroveň.

Pozmeňovací návrh 8

Článok 25 ods. 4 písm. d)

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
d) informujú riadiacu skupinu pre zdravotnícke pomôcky o všetkých prijatých opatreniach a podajú správu o výsledkoch týchto opatrení vrátane informácií o vyriešení potenciálneho alebo skutočného nedostatku.	d) informujú riadiacu skupinu pre lieky v rámci primeranej lehoty o všetkých prijatých opatreniach a podajú správu o výsledkoch týchto opatrení vrátane informácií o vyriešení potenciálneho alebo skutočného nedostatku.

Zdôvodnenie

Členským štátom sa musí poskytnúť dostatok času na informovanie riadiacej skupiny, keďže zhromažďovanie takýchto informácií predstavuje veľkú administratívnu záťaž pre zdravotnícke zariadenia, ktoré v krízovej situácii už aj tak čelia veľkému tlaku.

Pozmeňujúci návrh 9

Článok 26 písm. e)

Text navrhnutý Európskou komisiou	Zmena navrhnutá VR
e) podľa potreby spolupracuje s tretími krajinami a príslušnými medzinárodnými organizáciami [...].	e) podľa potreby spolupracuje s tretími krajinami a príslušnými medzinárodnými organizáciami, najmä so Svetovou zdravotníckou organizáciou (WHO) [...].

Zdôvodnenie

Globálna spolupráca s WHO je dôležitá, a preto by sa v tejto súvislosti mala spomenúť.

II. POLITICKÉ ODPORÚČANIA

Časť 1: EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

K návrhu nariadenia o posilnenej úlohe Európskej agentúry pre lieky z hľadiska pripravenosti na krízy a krízového riadenia v oblasti liekov a zdravotníckych pomôcok

1. víta návrh nariadenia o posilnení mandátu Európskej agentúry pre lieky v oblasti pripravenosti a riadenia kríz, pokiaľ ide o lieky a zdravotnícke pomôcky. Návrh je v súlade s požiadavkou VR uvedenou v jeho stanovisku o mechanizme EÚ pre núdzové situácie v oblasti zdravia;
2. vzhľadom na skúsenosti s pandemiou COVID-19 požaduje koordinovaný postup v krízových situáciách, pokiaľ ide o vývoj, výrobu a distribúciu liekov a zdravotníckych pomôcok, s cieľom predchádzať chorobám, ktoré predstavujú hrozbu pre zdravie obyvateľov, diagnostikovať ich alebo liečiť;
3. konštatuje, že hoci za politiku v oblasti zdravia sú v prvom rade zodpovedné členské štáty, EÚ zohráva dôležitú doplnkovú a koordinačnú úlohu, a to aj pokiaľ ide o zabezpečenie toho, aby sa vnútorný trh s farmaceutickými výrobkami a zdravotníckymi pomôckami zachoval a fungoval dobre aj v krízových situáciách;
4. zdôrazňuje, že navrhované nariadenie bude mať výrazný vplyv na regionálne a miestne samosprávy, ktoré sú zodpovedné za poskytovanie zdravotnej starostlivosti v 19 z 27 členských štátov a zohrávajú kľúčovú úlohu, pokiaľ ide o pripravenosť na krízy a ich riadenie vo vlastnej krajine. Je preto naliehavo potrebné zabezpečiť, aby boli vyjadrené a uspokojené potreby miestnej a regionálnej úrovne a aby existovali komunikačné kanály medzi výkonnými riadiacimi skupinami, pokiaľ ide o nedostatok liekov a zdravotníckych pomôcok, a miestnymi a regionálnymi samosprávami;
5. sa domnieva, že návrh uložiť členským štátom povinnosť monitorovať a znižovať nedostatok liekov a zdravotníckych pomôcok považovaných za kritické, znamená silný záväzok. Predpokladom toho, aby EMA mala prístup k relevantným a spoľahlivým údajom a informáciám o potrebe a nedostatku liekov a zdravotníckych pomôcok, je to, aby miestna a regionálna úroveň tieto údaje dokázala poskytovať;
6. poukazuje na to, že zdravotnícke služby a miestne a regionálne samosprávy môžu byť v krízovej situácii pod veľkým tlakom. Ich administratívna záťaž by sa preto malo obmedziť na minimum. Z toho dôvodu musia byť oznamovacie povinnosti a lehoty primerané a zvládnuteľné a zároveň musia umožňovať prijímať rýchle opatrenia, ktoré sú pre členské štáty čo najprínosnejšie a rešpektujú zásadu subsidiarity;
7. poukazuje na to, že prístup k zdravotným a iným údajom a ich spoločné využívanie majú mimoriadny význam, pokiaľ ide o pripravenosť na krízy v zdravotníctve, s cieľom účinne zvládať krízy a iné dôležité udalosti. S citlivými informáciami sa však musí zaobchádzať veľmi opatrne a musí sa zaručiť ochrana súkromia a bezpečnosť údajov;
8. rozhodne víta návrh na zriadenie osobitnej skupiny pre mimoriadne situácie so zámerom podporiť rýchly vývoj a používanie liekov, ktoré môžu pomôcť predchádzať ohrozeniu zdravia obyvateľstva. VR víta, že osobitná skupina pre mimoriadne situácie by mala komplexne spolupracovať s ostatnými orgánmi EÚ, WHO a tretími krajinami;

9. víta tiež, že v návrhu sa kladie dôraz na spoluprácu s príslušnými orgánmi, ako je Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC), počas núdzovej situácie v oblasti verejného zdravia, pričom sa však treba vyhnúť duplicitnej práci orgánov;
10. očakáva ďalšie informácie o tom, ako bude EMA spolupracovať s navrhovaným Úradom EÚ pre pripravenosť a reakcie na núdzové zdravotné situácie (HERA);
11. požaduje maximálnu transparentnosť činností agentúry EMA a jej pracovných skupín.

Časť 2: EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

K oznámeniu o farmaceutickej stratégii pre Európu

12. vyjadruje silnú podporu európskej farmaceutickej stratégii EÚ, ktorú začala Komisia realizovať s celkovým cieľom zabezpečiť prístup k liekom a ich dostupnosť pre pacientov, a zdôrazňuje, že je potrebné umožniť, aby všetci občania v celej EÚ mohli podstupovať liečbu bezpečnými a účinnými liekmi;
13. poukazuje na to, že v 19 z 27 členských štátov bola presunutá hlavná zodpovednosť za lekársku starostlivosť, opatrovanie a verejné zdravie na miestne a regionálne samosprávy. Aj v štátoch s celoštátnym systémom zdravotnej starostlivosti majú poskytovanie sociálnych služieb a sociálnej starostlivosti často na starosti orgány na miestnej úrovni. Miestne a regionálne samosprávy preto zohrávajú kľúčovú úlohu vo financovaní, hodnotení, obstarávaní a dodávaní liekov, ako aj pokiaľ ide o krízové riadenie a pripravenosť. Preto je nanajvýš dôležité, aby bola regionálna a miestna úroveň zapájaná do foriem spolupráce navrhnutých vo farmaceutickej stratégii;
14. odporúča, aby stratégia podporovala dostupnosť liekov v prípade nedostatočnej ponuky a stimulovala inovácie a výskum v súlade s potrebami pacientov a systému zdravotnej starostlivosti. Prostredníctvom dialógu treba stanoviť, v ktorých zdravotníckych oblastiach je starostlivosť nedostatočná, aby sa predišlo prehliadnutiu ktorejkoľvek oblasti;
15. víta najmä komplexné úsilie navrhnuté v súvislosti s bojom proti antimikrobiálnej rezistencii a považuje za dôležité pracovať na inteligentnom a reštriktívnom používaní antibiotík, stimulovať vývoj a výrobu nových antibiotík a udržať staršie antibiotiká na trhu;
16. uznáva potrebu zlepšiť zásobovanie liekmi pre liečbu zriedkavých chorôb a zásobovanie liekmi určenými pre deti, a preto vyzýva na opätovné preskúmanie právnych predpisov týkajúcich sa detí a zriedkavých chorôb. Súčasný stimul nevedel správny smerom. Namiesto toho máme lieky, ktorých účinnosť a bezpečnosť je preukázateľne obmedzená a ktoré sú také drahé, že nemôžu byť prioritné pre systém zdravotnej starostlivosti;
17. sa domnieva, že dostupné ceny sú predpokladom toho, aby pacienti mohli dostávať potrebnú medikamentóznú liečbu a aby systémy zdravotnej starostlivosti zostali dlhodobo udržateľné. V súčasnosti máme ľudí so závažnými ochoreniami, ktorí nedostávajú potrebnú liečbu, pretože ceny liekov sú veľmi vysoké. Týka sa to napríklad liekov určených pre závažné zriedkavé choroby;
18. konštatuje, že farmaceutický trh je v súčasnosti nefunkčný z dôvodu tichých dohôd o cenách a nedostatočnej transparentnosti. Podniky sa môžu rozhodnúť, že svoje lieky v niektorých krajinách nebudú uvádzať na trh. Je preto dobré, že stratégia sa zameriava na rôznorodú podporu hospodárskej súťaže na farmaceutickom trhu, a to aj prostredníctvom opätovného preskúmania práva hospodárskej súťaže. V tejto súvislosti treba prijať opatrenia na podporu dostupnosti generických a biologicky podobných liekov;
19. odporúča, aby členské štáty užšie spolupracovali v oblasti hodnotenia, stanovovania cien a obstarávania liekov a považuje za nevyhnutné, aby boli orgány na miestnej a regionálnej úrovni, ktoré sú v mnohých krajinách zodpovedné za systém zdravotnej starostlivosti a jeho financovanie, zapájané do takýchto foriem spolupráce;
20. súhlasí s Komisiou, že európsky farmaceutický priemysel má strategický význam pre výskum, verejné zdravie, zamestnanosť a obchod. Je nevyhnutné vytvoriť podmienky pre inovácie a využívanie nových technológií, ako je génová terapia, umelá inteligencia a personalizovaná medicína, aby si EÚ udržala konkurencieschopný farmaceutický priemysel;

21. podporuje návrh Komisie vytvoriť európsky priestor zdravotných údajov s cieľom podporiť cezhraničnú analýzu údajov, a tým zlepšiť výskum, zdravotnú starostlivosť a dohľad. Treba umožniť zapojenie zdravotníckych služieb do takejto infraštruktúry. Musí sa zabezpečiť ochrana súkromia pacientov a ich práv týkajúcich sa údajov;
22. zdôrazňuje, že pacienti musia mať dôveru a istotu, pokiaľ ide o bezpečnosť a účinnosť nových liekov. Preto je dôležité, aby sa pri povoľovaní liekov predkladali dostatočné klinické dôkazy. Pre zdravotnícke služby a platcov je niekedy ťažké zaujať postoj k novým liečebným postupom, ak nie je dostatočne zdokumentovaná bezpečnosť pacientov a účinnosť. Liečba sa tým môže oddialiť alebo sťažiť. Existuje teda riziko, že unáhlené povolenia budú mať opačný účinok. Preto je dôležité, aby EMA spolupracovala s orgánmi zodpovednými za posudzovanie zdravotníckych technológií, no taktiež so subjektami zodpovednými za poskytovanie zdravotnej starostlivosti a platcami na regionálnej úrovni;
23. poukazuje na to, že v zdravotníctve je nedostatok liekov dlhodobým problémom. Ešte zreteľnejšie sa to prejavilo počas pandémie COVID-19. VR preto žiada, aby sa dôkladne preskúmali príčiny nedostatku liekov a schvaľuje zámer Komisie prepracovať farmaceutické právne predpisy s cieľom zvýšiť bezpečnosť dodávok. Keďže návrhy v rámci farmaceutickej stratégie nie sú veľmi konkrétne, výbor očakáva, že sa navrhnu realizovateľné opatrenia na zabezpečenie strategickkej autonómie EÚ s cieľom zaistiť dodávky liekov v bežných aj krízových situáciách;
24. pripomína odporúčanie uvedené vo svojom stanovisku o mechanizme EÚ pre núdzové situácie v oblasti zdravia týkajúce sa podpory vývoja a výroby dôležitých liekov v Európe a stimulovania výrobcov, aby sa znížila závislosť od tretích krajín;
25. v súvislosti s posilnením mechanizmov EÚ pre riadenie zdravotných kríz požaduje, aby sa z pandémie COVID-19 vyvodili správne ponaučenia: V oblasti vývoja a v rámci výroby bezpečných a účinných očkovacích látok, diagnostiky a terapií potrebujeme silnú multilaterálnu spoluprácu. Okrem toho treba zabezpečiť účinné a spravodlivé financovanie a distribúciu budúcich očkovacích látok a liekov;
26. víta návrh na zriadenie Úradu EÚ pre pripravenosť a reakcie na núdzové zdravotné situácie (HERA) a očakáva, že bude vypracovaný návrh mandátu nového orgánu;
27. víta návrh Komisie na prepracovanie právnych predpisov s cieľom zvýšiť požiadavky na posudzovanie vplyvov liekov na životné prostredie. To musí zahŕňať výrobu, ako aj používanie liekov. Treba výslovne privítať, že medzinárodné úsilie je zamerané na riešenie environmentálnych rizík spojených s uvádzaním liekov, pokiaľ ide o výrobu v tretích krajinách;
28. okrem toho hodnotí pozitívne skutočnosť, že vo farmaceutickej stratégii sa zdôrazňuje potreba, aby farmaceutický priemysel prispieval ku klimatickej neutralite EÚ a hlavne aby sa zamerlal na znižovanie emisií skleníkových plynov v hodnotovom reťazci;
29. dôrazne podporuje ambíciu EÚ zintenzívniť spoluprácu v celosvetovom meradle v oblasti farmaceutických výrobkov.

V Bruseli 7. mája 2021

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

ISSN 1977-1037 (elektronické vydanie)
ISSN 1725-5236 (papierové vydanie)

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie
L-2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK